

מהי שיטת "פני המנורה"?

יש עורך לתלמוד הבבלי.

ניתן להבחין בין בתי מדרש שונים בהם למדו את התלמוד משך מאות שנים, אך ההבדל בין בתי המדרש איננו מצביע על גמרא עם טקסט שונה. כבר עשרות שנים מחפשים חוקרים נוסח שונה של התלמוד שמצביע על תוכן אחר, ולא עלה בידם. על אף שישנן גרסאות רבות כמעט על כל שורה בגמרא – בסיס הגמרא הוא אחד. ומכאן, שגם אם התלמוד מהווה 'הקלטה' של הדיונים בבית המדרש, רב אשי בחר איזה דיונים הוא מכניס פנימה.

מהי התבנית בה ערך התלמוד?

מתוך עיון במאות סוגיות עולה, שהתבנית בה ערך רב אשי את התלמוד היא תבנית אחידה – בתחילה ובסוף כל סוגיה הוא העמיק בדברי המשנה ופירש אותה, ואילו מרכז הסוגיה עוסק בנושאים אחרים.

בלימוד המשנה ניתן להבחין במבנה בו המשנה בנויה, ונמצא במשנה תקבולת בין הרישא לסיפא. דווקא מתוך התבוננות במשנה, ניתן להבין מה הוסיף רב אשי במרכז הסוגיה של הגמרא, וכיצד המרכז משליך על הבנת המשנה והסוגיה כולה.

לאחר שמגדירים מתוך המשנה וביאורה את גבולות הסוגיה והנושא שלה, ניתן להיכנס לפנימיותה. הנושאים הנוספים בגמרא לא באו רק בדרך 'גלגול', ומתוך שעסקנו בנושא מסוים עוברים לדבר על נושא דומה – אלא שפירוש המשנה הוא עמוק יותר, דווקא כאשר לומדים את הנושאים שבמרכז הסוגיה.

לפעמים הנושאים הנוספים כוללים מימרא או מחלוקת ('אמר רב...') או ('איתמר'), ולפעמים זו משנה או ברייתא ממקום אחר ('תנן התם' או 'תנא'). לפעמים זו 'אגדה' שנראית לקוחה מעולם מופלא, ולפעמים זו 'הלכה' שבהקשר בו היא מופיעה בסוגיה, אין בה לכאורה משום פירוש למשנה.

בכל מקרה, את הנושאים במרכז הסוגיה ניתן להגדיר כ'אגדה' ביחס ל'הלכה' – המשנה. כלומר, פירוש המשנה נמצא בקצוות הסוגיה, וזהו חלק ה'הלכה' בסוגיה, ואילו החלק המרכזי בכל סוגיה נותן לסוגיה את המשמעות הפנימיות, וזו ה'אגדה' של הסוגיה.

ויש להעיר, שבתלמוד הבבלי שבידינו חלוקת המשניות איננה תואמת את החלוקה לסוגיות בשיטת "פני המנורה". בכתבי יד שונים בכלל לא הופיעו המשניות, או שכל המשניות של הפרק באו בתחילתו.

כדי להצביע על הקשר בין המשניות לבין סוגיית הגמרא, הבאנו בתחילת כל סוגיה את המשניות עליהן נסובה הסוגיה, ובמהלך הסוגיה הבאנו את המשניות אליהם מתייחסת הגמרא בתוך סוגריים, על פי החלוקה של שיטת "פני המנורה", גם אם בדפוסים באו המשניות במקום אחר.

*

בתורה שבכתב יש שני חלקים מרכזיים: סיפורים ודינים, ו"תורה" מתפרשת כ'הוראה' לא רק בחלק ההלכתי שבה, אלא גם בסיפורים שבה.

גם בתורה שבעל פה יש שני חלקים מרכזיים: הלכות ואגדות. במשנה באו הלכות התורה שבעל פה, והרמב"ם הראה את ידו החזקה כדי לכלול את כל הדינים שהתחדשו בגמרא ובדברי הגאונים עד ימיו, וגם אחריו באו ספרי הלכה שונים. לעומת זאת, האגדות פזורות במדרשים הרבים, ובספרי המחשבה והדרוש עד ימינו.

התלמוד הבבלי מיוחד בזה, שהוא בלול מהכל (סנהדרין כד, א), ויש בו גם את ההלכות (שנלקטו בהלכות הרי"ף), וגם את האגדות (שנלקטו ב"עין יעקב"). על פניו נראה, כאילו התלמוד הוא 'מבולבלי', ואין בו קשר עמוק בין הלכה ואגדה. ואולם, חלק מתפקידו של העיון הוא, לגלות את הקשר העמוק בין השנים.

בשיטת "פני המנורה" נבחין בכך, שכל סוגיה בנויה משבעה חלקים – השנים הראשונים (א-ב) מקבילים לשנים האחרונים (ו-ז), והם עוסקים במשנה ובפירושה, ואילו שלשת החלקים האמצעיים (ג-ד-ה) אינם עוסקים במשנה. פעמים הם עוסקים באגדות, ופעמים בנושאים אחרים. בכל מקרה, התבוננות בנושאי החלקים הפנימיים, מולידה תובנות חדשות ביחס לסוגיה כולה. עיון בדרך זו יוצר קשרים חדשים בין הלכה ואגדה.

שבעת חלקי הסוגיה יוצרים תבנית של מנורה, והחלקים המרכזיים שבה הם "פני המנורה".

בחוברת שלפניכם הבאנו את כל לשון הגמרא על פי החלוקה שהצענו. בסיס הדברים כתוב בתוך המנורה שבתחילת כל סוגיה. הרחבנו מעט ב"תמצית

הסוגיה", והצענו בתמצית זו פירוש לסוגיה כולה. לאחר מכן, הבאנו את לשון הגמרא כולה על פי החלוקה הזו.

שיטה זו מקלה מאוד גם על זיכרון הגמרא, וניתן לעבור במהירות על כל הסוגיות במסכת.

תוכן עניינים

סוגיה א [ב.-ה.]: זמני קריאת המגילה.....8

[א. מגילה נקראת גם בי"א-ב"ג]~ [ב. מקומות בהם קוראים בי"ד-ט"ו]~ [ג. רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא]~ [ד. עבודה, מקרא מגילה, תלמוד תורה, מת מצוה]~ [ה. רבי יהושע בן לוי]~ [ו. הכפרים מקדימין ליום הכניסה]~ [ז. איזוהי עיר גדולה?]

סוגיה ב [ה.-ו.]: מקדימין ולא מאחרין.....19

[א. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין]~ [ב. מאחרין ולא מקדימין]~ [ג. מאחרין זמן חגיגה]~ [ד. מעשיו של רבי]~ [ה. מספקא אי מוקפת חומה]~ [ו. מותרין בהספד ובתענית]~ [ז. מקום שלא נכנסים בשני ובחמישי]

סוגיה ג [ו.-ז.]: מצוות הפורים.....26

[א. קראו את המגילה באדר הראשון]~ [ב. בין אדר הראשון לאדר השני]~ [ג. כתבוי לדורות]~ [ד. מטמא את הידים]~ [ה. אסתר ברוח הקודש נאמרה]~ [ו. משלוח מנות ומתנות לאביונים]

סוגיה ד [ז.-ח.]: אין בין – קדושה.....33

[א. אין בין יום טוב לשבת]~ [ב. אין בין שבת ליום הכיפורים]~ [ג. ד.ה. חייבי בריתות שלקו]~ [ו. נדר ונדבה]~ [ז. זב ומצורע]

סוגיה ה [ח.-ט.]: אין בין – תרגום.....38

[א.ב. אין בין ספרים לתפילין ומזוזות]~ [ג. ד.ה. מקרא שכתבו תרגום]~ [ו. ז. רבן שמעון בן גמליאל – יוונית]

סוגיה ו [ט.]: אין בין – כהן גדול.....41

[א-ב. כהן משוח ומרובה בגדים]~[ג-ד-ה. שיטת רבי מאיר ושיטת רבי יוסי]~[ו-ז. כהן משמש וכהן שעבר]

סוגיה ז [ט:-י:]: אין בין – מקום 44

[א. במה גדולה ובמה קטנה]~[ב. כל שהוא נידר ונידב קרב בבמה]~[ג. קדושה ראשונה – לא קידשה לעתיד לבא]~[ד. מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע]~[ה. מחלוקת בדברי רבי ישמעאל ברבי יוסי]~[ו. שילה וירושלים]~[ז. קדושת שילה יש אחריה היתר]

סוגיה ח [י:-יז:]: דרשות על מגילת אסתר 47

[א. פתיחה למגילה]~[ב. מרדכי ואסתר]~[ג. הגזירה]~[ד. ארבעים ושמונה נביאים שבע בביאות]~[ה. ביטול הגזירה]~[ו. בנימין]~[ז. גדולת מרדכי]

פרק שני 73

סוגיה ט [יז:-יט:]: קריאת המגילה כסדרה 73

[א. הקורא את המגילה למפרע]~[ב. קראה על פה]~[ג. סירוגין]~[ד. שהה כדי לגמור את כולה]~[ה. מתנמנם]~[ו. היה כותבה]~[ז. על הקלף]

סוגיה י [יט.-כא:]: מי קורא, היכן ומתי 82

[א. בן עיר שהלך לכרך]~[ב. מהיכן קורא אדם את המגילה]~[ג. הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה]~[ד. מגילה הכתובה בין הכתובים]~[ה. שיור התפר]~[ו. הכל כשרין לקרות את המגילה]~[ז. דבר שמצוותו ביום ובלילה]

פרק שלישי 90

סוגיה יא [כא.-כא:]: צורת הקריאה והברכה 90

[א-ב. הקורא את המגילה עומד ויושב]~[ג. בתורה בעמידה]~[ד. ואשב - עמדתי]~[ה. בתורה אחד קורא ואחד מתרגם]~[ו. קראה אחד קראה שנים]~[ז. מקום שנהגו לברך]

סוגיה יב [כא:-כג]: מספר הקוראים בתורה 93

[א. קורין שלשה, ארבעה]~[ב. אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן]~[ג. תענית צבור]~[ד. רב לא נפל על פניו]~[ה. קידה, כריעה, השתחואה]~[ו. חמישה, ששה, שבעה]~[ז. אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן]

סוגיה יג [כג:-כד]: קריאה בתורה ובנביא 101

[א. לא פחות מעשרה]~[ב. שלשה פסוקים]~[ג-ד.ה. שלש פרשיות]~[ו. דילוג בנביא ובתורה]~[ז. ועד כמה הוא מדלג]

סוגיה יד [כג:-כד]: פורס על שמע ונושא את כפיו 105

[א. פורס על שמע]~[ב. רבי יהודה]~[ג. מומים נראים]~[ד. דיבור שלא כהלכה]~[ה. דש בעירן]~[ו. כהן שיש בידיו מומין]~[ז. רבי יהודה]

סוגיה טו [כד:-כה]: דרך המינות 109

[א. דרך המינות]~[ב. משתקין אותו]~[ג. סיימתינהו לשבחיה דמרך]~[ד. הכל בידים שמים]~[ה. האומר "שמע שמע"]~[ו. המכנה בעריות]~[ז. ומזרעך לא תתן להעביר למולך]

סוגיה טז [כה:-כז]: נקרא ולא מתרגם 113

[א-ב. נקריין ולא מתרגמין]~[ג. קורין לשבח]~[ד. ליצנותא דעבודה זרה]~[ה. לבזות ולשבח]~[ו. אין מפטירין במרכבה]~[ז. אין מפטירין ב"הודע את ירושלים"]

פרק רביעי 123

סוגיה יז [כה:-כו]: לוקחין בדמיו 117

[א. מכרו רחובה של עיר]~[ב. מכרו בית כנסת]~[ג. היתרים במכירת בית כנסת]~[ד. תשמישי מצוה ותשמישי קדושה]~[ה. בית מדרש]~[ו. מכרו תורה]~[ז. וכן במותריהן]

סוגיה יח [כו:-כז:]: בית הכנסת שחרב.....124

[א. מוכרים את של רבים ליחיד]~[ב. מוכרין על תנאי]~[ג. במה הארכת ימים]~[ד. קלות ראש בבתי כנסיות]~[ה. שכינה עמהם]~[ו. בית הכנסת שחרב]~[ז. עלו בו עשבים]

סוגיה כא [כט.-לב.]: קריאת התורה.....133

[א. ארבע פרשיות]~[ב. קריאות התורה בכל השנה]~[ג. מקום שמפסיקין בשבת שחרית]~[ד. פותח ורואה ומברך וקורא]~[ה. הגולל ספר תורה]~[ו. מועדי ה']

פרק ראשון

סוגיה א [ב.-ה.]: זמני קריאת המגילה

כיצד? חל להיות ארבעה עשר בשני —
 כפרים ונעירות גדולות קורין בו ביום,
 ומוקפות חומה למחר. חל להיות
 בשלישי או ברביעי — כפרים מקדימין
 ליום הכניסה, ונעירות גדולות קורין בו
 ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות
 בחמישי — כפרים ונעירות גדולות קורין
 בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל
 להיות ערב שבת — כפרים מקדימין
 ליום הכניסה, ונעירות גדולות ומוקפות
 חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת
 — כפרים ונעירות גדולות מקדימין
 וקורין ליום הכניסה, ומוקפות חומה
 למחר. חל להיות אחר השבת — כפרים
 מקדימין ליום הכניסה, ונעירות גדולות
 קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר.

מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר,
 בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה
 עשר. לא פחות, ולא יותר.

כרפין המוקפין חומה מימות יהושע בן
 נון — קורין בחמשה עשר, כפרים
 ונעירות גדולות — קורין בארבעה עשר,
 אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה.

אי זו היא עיר גדולה? כל שיש בה עשרה
 בטלנין. פחות מקאן — הרי זה כפר.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
מגילה	מקומות	רבי ירמיה	עבודה,	רבי	כפרים	איזוהי
נקראת	בהם	ואיתימא	מקרא	יהושע בן	מקדימים	עיר
"א-	קוראים	רבי חייא	מגילה,	לוי	ליום	גדולה:
"ב-יוג	"יד-טיון	בר אבא	תלמוד		הכניסה	
			תורה,			
			מת מצוה			

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בזמנים בהם קוראים את המגילה.

בתחילה דנים על התאריכים בהם קוראים את המגילה בחודש אדר: הכפרים שמקדימים לתאריכים "א-ב-ג", והעיירות והמוקפין שקוראים בתאריכים "ד-טו". בסוף הסוגיה מובא הטעם להקדמת הקריאה בכפרים ולכך שלא קוראים את המגילה בשבת, והגדרת העיר הגדולה שקוראים בה ב"ד.

במרכז הסוגיה באו מצד אחד שלש מימרות של רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא על המעבר בין תורה שבכתב והנבואה לבין התרגום והחכמה, ומן הצד השני שבע מימרות של רבי יהושע בן לוי על ימי הפורים. במוקד הסוגיה מורה הגמרא שמבטלים את העבודה בבית המקדש ותלמוד תורה בשביל מקרא מגילה, אך מבטלים מקרא מגילה בשביל לקבור מת מצוה.

[א. מגילה נקראת גם ב"א-י"ב-י"ג]

[משנה: מגילה נקראת באחד עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר. לא פחות, ולא יותר].

גמ'. מגילה נקראת באחד עשר.

מנלן?

מנלן?! כדבעינו למימר לקמן: חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הפניסה, כדי שייספקו מים ומזון לאחייהם שבכפרים. אגן הכי קאמרין: מפדי פולחו אנשי כנסת הגדולה תקנינהו, דאי סלקא דעתך אנשי כנסת הגדולה ארבעה עשר וחמשה עשר תקון — אתו רבנן ועקרי תקנתא דתקינו אנשי כנסת הגדולה? והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין. אלא פשיטא פולחו אנשי כנסת הגדולה תקינו. היכא רמיזא?

אמר רב שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן, אמר קרא: "לְקַיֵּים אֶת יְמֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם", זמנים הרבה תקנו להם. האי מיבעיא ליה לגופיה! אם כן לימא קרא "זמן", מאי "זמניהם" — זמנים טובא. ואפתי מיבעי ליה: זמנו של זה לא כזמנו של זה! אם כן, לימא קרא "זמנא", מאי "זמניהם" — שמעתי מניה כוליה. אימא זמנים טובא! "זמניהם" דומיא ד"זמנא": מה "זמנא" תרי — אף "זמניהם" תרי. ואימא תריסר ותליסר! כדאמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויי, הכא נמי: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויי. ואימא שיתסר ושיבסר! "ולא יעבור" כתיב.

ורבי שמואל בר נחמני אמר, אמר קרא: "כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים." "ימים", "כַּיָּמִים" — לרבות אחד עשר ושנים עשר. ואימא תריסר ותליסר! אמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויי. ואימא שיתסר ושיבסר! "ולא יעבור" כתיב.

רבי שמואל בר נחמני מאי טעמא לא אמר מ"בזמניהם"? "זמן" "זמנא" "זמניהם" לא משמע ליה. ורב שמואל בר אבא מאי טעמא לא אמר מ"כַּיָּמִים"? אמר קד: ההוא לדורות הוא דכתיב.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי עקיבא סתימתא, דדריש "זמן" "זמנא" "זמניהם", אבל חכמים אומרים: אין קורין אותה אלא בזמנה. מיתיבי, אמר רבי יהודה: אימתי — בזמן שהשנים כתיקון וישראל שרוין על אדמתו, אבל בזמן הזה, הואיל ומסתפלין בה — אין קורין אותה אלא בזמנה. רבי יהודה אליבא דמאן? אימא אליבא דרבי עקיבא — אפילו בזמן הזה איתא להאי תפנית! אלא לאו, אליבא דרבנן, ובזמן שהשנים כתיקון וישראל שרוין על אדמתו — מיהא קרינן, תיובתא דרבי יוחנן תיובתא.

איכא דאמרי: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי עקיבא סתימתא, אבל חכמים אמרו: בזמן הזה, הואיל ומסתפלין בה — אין קורין אותה אלא בזמנה. תנא נמי הכי, אמר רבי יהודה: אימתי — בזמן שהשנים כתיקון וישראל שרוין על אדמתו, אבל בזמן הזה, הואיל ומסתפלין בה — אין קורין אותה אלא בזמנה.

רב אשי קשנא ליה דרבי יהודה אדרבי יהודה, [ב], [ב] ומוקים לה לברייטא כרבי יוסי בר יהודה. ומי אמר רבי יהודה "בזמן הזה, הואיל ומסתפלין בה — אין קורין אותה אלא בזמנה"? ורמינהי, אמר רבי יהודה: אימתי —

מקום שְׁנִכְנְסִין בְּשָׁנִי וּבְחִמְיָשִׁי. אָבֵל מְקוֹם שָׁאִין נִכְנְסִין בְּשָׁנִי וּבְחִמְיָשִׁי — אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּזִמְנָהּ. מְקוֹם שְׁנִכְנְסִין בְּשָׁנִי וּבְחִמְיָשִׁי מִיָּהָא קָרִינוּ, וְאֶפִּילוּ בְּזִמְנָהּ הָהָא! וּמוֹקִים לָהּ לְבְרִייתָא כְּרַבִּי יוֹסִי בְּרִי יְהוּדָה. וּמִשּׁוּם דְּקָשְׁיָא לִיה דְּרַבִּי יְהוּדָה אֲדַרְבֵּי יְהוּדָה מוֹקִים לָהּ לְבְרִייתָא כְּרַבִּי יוֹסִי בְּרִי יְהוּדָה! רַב אָשִׁי שְׁמִיעַ לִיה דְּאִיכָא דְתַנִּי לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה וְאִיכָא דְתַנִּי לָהּ כְּרַבִּי יוֹסִי בְּרִי יְהוּדָה, וּמִדְּקָשְׁיָא לִיה דְּרַבִּי יְהוּדָה אֲדַרְבֵּי יְהוּדָה, אָמַר: מֵאֵן דְתַנִּי לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה — לֹא דְוֹקָא, מֵאֵן דְתַנִּי לָהּ כְּרַבִּי יוֹסִי בְּרִי יְהוּדָה — דְוֹקָא.

[ב. מקומות בהם קוראים ב"ד-ט"ו]

[משנה: כְּרַבִּין הַמוֹקְפִין חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן — קוֹרִין בְּחִמְשָׁה עָשָׂר, כְּפָרִים וְעִירֹת גְּדוֹלוֹת — קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֶלָּא שְׁהַכְּפָרִים מְקַדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה. א.]

כְּרַבִּין הַמוֹקְפִין חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן — קוֹרִין בְּחִמְשָׁה עָשָׂר וְכו'. מִנְהִי מִיָּלִי? אָמַר רַבָּא, דְּאָמַר קָרָא: "עַל כֵּן הִיְהוּדִים הִפְרָזִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזוֹת וְגו'". מִדְּפָרְזִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר — מוֹקְפִין בְּחִמְשָׁה עָשָׂר. וְאִימָא: פְּרָזִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, מוֹקְפִין כָּל כָּל לֹא! וְלֹא וְיִשְׂרָאֵל נִינְהוּ? וְעוֹד: "מִהוּדוֹ וְעַד כּוּשׁ" כְּתִיב. וְאִימָא: פְּרָזִים בְּאַרְבָּעִסר מוֹקְפִין בְּאַרְבָּעִסר וּבְחִמְיָסר, כְּדָכְתִּיב: "לְהִיּוֹת עוֹשִׁים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֲדָשׁ אֲדָר וְאֶת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר [בּו] בְּכָל שָׁנָה". אִי הוּא כְּתִיב "אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְחִמְשָׁה עָשָׂר" — כְּדָקְאֻמְרָת, הַשְׁתָּא דְכְּתִיב "אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְאֶת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר" — אֲתָא "אֶת" וּפְסִיק: הִנֵּי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וְהִנֵּי בְּחִמְשָׁה עָשָׂר. וְאִימָא: פְּרָזִים — בְּאַרְבָּעִסר, מוֹקְפִין — אִי בְּעוֹ בְּאַרְבָּעִסר, אִי בְּעוֹ בְּחִמְיָסר! אָמַר קָרָא "בְּזִמְנֵיהֶם", זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה לֹא זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה. וְאִימָא בְּתַלְסִיר! כְּשׁוֹשָׁן. אֲשַׁכְּחֵן עֲשִׂיָּה, זְכִירָה מְנַל? אָמַר קָרָא: "וְהִימִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנִעֲשִׂים", אִיתַקֵּשׁ זְכִירָה לְעֲשִׂיָּה.

מִתְנִיתִין דְּלֹא כִי הָאִי תִנָּא. דְתַנֵּנָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה אוֹמַר: כְּרַבִּין הַמוֹקְפִין חוֹמָה מִימּוֹת אַחֲשָׁרוֹשׁ קוֹרִין בְּחִמְשָׁה עָשָׂר.

מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה? כִּי שׁוֹשָׁן. מֵה שׁוֹשָׁן מוֹקְפֶת חוֹמָה מִימּוֹת אַחֲשָׁרוֹשׁ וְקוֹרִין בְּחִמְשָׁה עָשָׂר — אֵף כָּל שְׁמוֹקְפֶת חוֹמָה מִימּוֹת אַחֲשָׁרוֹשׁ קוֹרִין בְּחִמְשָׁה עָשָׂר. וְתַנָּא דִידּוֹ, מֵאִי טַעְמָא? וְלִיף "פְּרָזִי" "פְּרָזִי". כְּתִיב הָכָא: "עַל כֵּן הִיְהוּדִים הִפְרָזִים", וְכְתִיב הֵתָם: "לְבַד מַעֲרֵי הַפְּרָזִי הִרְבֵּה מְאֹד". מֵה

לְהִלְךְ מוֹקֶפֶת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, אֲף כָּאֵן מוֹקֶפֶת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן.

בְּשִׁלְמָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה לֹא אָמַר כְּתָנָא דִּידֹן — דְּלִית לֵיהּ "פְּרָזִי" "פְּרָזִי", אֲלֵא תָנָא דִּידֹן מֵאִי טַעְמָא לֹא אָמַר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה? מֵאִי טַעְמָא? דֵּהָא אֵית לֵיהּ "פְּרָזִי" "פְּרָזִי"! הֲכִי קָאָמַר: אֲלֵא שׁוֹשׁן, דְּעֵבְדָא כְּמֵאן? לֹא כְּפְרָזִים וְלֹא כְּמוֹקֶפִין! אָמַר רַבָּא, וְאָמַרִי לֵה כְּדִי: שְׂאֵנִי שׁוֹשׁן — הוֹאִיל וְנַעֲשֶׂה בָּהּ נֵס.

בְּשִׁלְמָא לְתַנָּא דִּידֹן, הֵינֵנו דְּכָתִיב: "מִדִּינָה וּמִדִּינָה וְעִיר וְעִיר". "מִדִּינָה וּמִדִּינָה" — לְחֻלְק בֵּין מוֹקֶפִין חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן לְמוֹקֶפֶת חוֹמָה מִימּוֹת אַחֲשָׁוְרוּשׁ. "עִיר וְעִיר" נָמִי, לְחֻלְק בֵּין שׁוֹשׁן לְשָׂאֵר עֲיִירוֹת. אֲלֵא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה, בְּשִׁלְמָא "מִדִּינָה וּמִדִּינָה" — לְחֻלְק בֵּין שׁוֹשׁן לְשָׂאֵר עֲיִירוֹת, אֲלֵא "עִיר וְעִיר" לְמֵאִי אֲתָא? אָמַר לָךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה: וּלְתַנָּא דִּידֹן מִי נִיחָא? כִּיֵּן דְּאֵית לֵיהּ "פְּרָזִי" "פְּרָזִי" — "מִדִּינָה וּמִדִּינָה" לָמָּה לִי? אֲלֵא קָרָא לְדַרְשָׁה הוּא דְּאֲתָא, וְכַדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי הוּא דְּאֲתָא. דָּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: כֶּרֶךְ, וְכָל הַסְמוּךְ לוֹ, וְכָל הַנֶּרְאָה עִמּוֹ — נִידוֹן כְּכֶרֶךְ. עַד כְּמָה? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתִימָא רַבִּי חִיָּא בַר אֲבָא: כְּמַחֲמֶתֶן לְטַבְרָא — מִיל. וְלִימָא מִיל! הָא קָא מְשַׁמַּע לוֹ: דְּשִׁיעוּרָא דְּמִיל כְּמָה הָוִי — כְּמַחֲמֶתֶן לְטַבְרָא.

[ג. רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא]

וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתִימָא רַבִּי חִיָּא בַר אֲבָא: מִנְּצַפֶּךְ — צוֹפִים אָמְרוּ. וְתַסְבְּרָא? וְהַכְּתִיב: "אֵלֶּה הַמְּצוֹת", שְׂאִין נָבִיא רִשְׁאִי לְחַדֵּשׁ דְּבַר מַעֲתָה? וְעוֹד, הָאָמַר רַב חֲסִידָא: מִם וְסִמְךָ שְׁבִלּוּחוֹת [ג, א] בְּנֵס הָיוּ עוֹמְדִין! אֵין, מֵהֵנָּה הָיוּ, וְלֹא הָיוּ דְּעֵי הֵי בְּאַמְצַע תִּיבָה וְהִי בְּסוֹף תִּיבָה, וְאֵתוּ צוֹפִים וְתַקִּינוּ פְּתוּחִין בְּאַמְצַע תִּיבָה וְסִתּוּמִין בְּסוֹף תִּיבָה. סוֹף סוֹף "אֵלֶּה הַמְּצוֹת", שְׂאִין נָבִיא עֲתִיד לְחַדֵּשׁ דְּבַר מַעֲתָה! אֲלֵא שְׂכָחוּם וְחִזְרוּ וְיִסְדּוּם.

וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה וְאִיתִימָא רַבִּי חִיָּא בַר אֲבָא: תַּרְגוּם שֶׁל תּוֹרָה — אֲוִנְקְלוֹס הִגֵּר אָמְרוּ מִפִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. תַּרְגוּם שֶׁל נְבִיאִים — יוֹנָתָן בֶּן עוֹזִיָּאל אָמְרוּ מִפִּי חַגִּי זְכַרְיָה וּמִלֵּאכִי, וְנִזְדַּעְזַעָה אַרְץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פְּרָסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פְּרָסָה. לְצֻתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: מִי הוּא זֶה שְׂגִילָה סִתְרִי לְבִנֵּי אָדָם? עֲמִד יוֹנָתָן בֶּן עוֹזִיָּאל עַל רִגְלֵיו וְאָמַר: אֲנִי הוּא שְׂגִילָתִי סִתְרִי לְבִנֵּי אָדָם, גְּלוּי וְזָדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׁלֹא לְכַבּוֹדִי עֲשִׂיתִי, וְלֹא לְכַבּוֹד בֵּית אֲבָא, אֲלֵא לְכַבּוֹדְךָ עֲשִׂיתִי, שְׁלֹא יִרְבוּ מַחְלֻקֹת בְּיִשְׂרָאֵל. וְעוֹד בִּיקֶשׁ לְגַלוֹת תַּרְגוּם שֶׁל

כתובים, יצתה בת קול ואמרה לו: דייך! מאי טעמא — משום דאית ביה קץ משיח.

ותרגום של תורה, אונקלוס הגר אמרו? והא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב: מאי דכתיב: "ויקראו בספר תורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא". "ויקראו בספר תורת האלהים" — זה מקרא; "מפורש" — זה תרגום; "ושום שכל" — אלו הפסוקין; "ויבינו במקרא" — אלו פיסקי טעמים, ואמרי לה — אלו המסורת! — שפחוס וחרור ויסודים.

מאי שגא דאורייתא דלא אדענעא ואדנביאי אדענעא? דאורייתא — מיפרשא מלתא, דנביאי — איכא מילי דמיפרשן ואיכא מילי דמסתמן, דכתיב: "ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדדרימון בבקעת מגידו", ואמר רב יוסף: אלמלא תרגומא דהאי קרא — לא ידענא מאי קאמר: ביומא ההוא יסגי מספדא בירושלים כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדדרימון בן טברימון ברמות גלעד וכמספדא דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגידו.

"וראיתי אני דנאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא". מאן נינהו אנשים? אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא: זה חגי זכריה ומלאכי. אינהו עדיפי מיניה, ואיהו עדיף מיניה. אינהו עדיפי מיניה — דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא. איהו עדיף מיניה — דאינהו חזא ואינהו לא חזו. וכי מאחר דלא חזו, מאי טעמא איבעיתו? אף על גב דאינהו לא חזו, מזלייהו חזו.

אמר רבינא: שמע מינה: האי מאן דמיבעית, אף על גב דאינהו לא חזו, מזליה חזו. מאי תשנתי? ליקרי קריאת שמע. ואי קאים במקום הסנופת — ליגשוף מדוכתיה ארבע גרמדי. ואי לא — לימא הכי: "עיצא דבי טבחי שמניא מינאי".

[ד. עבודה, מקרא מגילה, תלמוד תורה, מת מצוה]

והשתא דאמרת "מדינה ומדינה ועיר ועיר" — לדרשה, "משפחה ומשפחה" למאי אתא? אמר רבי יוסי בר חנינא: להביא משפחות כהונה ולויה, שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. דאמר רב יהודה אמר רב: כהנים בעבודתן ולוים בדוכן וישראל במעמדן — כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה.

תניא נמי הכי: כהנים בעבודתו, ולוים בדוכנו, וישראל במעמדן — כולן מבטלין עבודתו ובאין לשמוע מקרא מגילה. מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה: ומה עבודה שהיא חמורה — מבטלינן, תלמוד תורה לא כל שכן.

ועבודה חמורה מתלמוד תורה? והכתיב: "ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו [וגו'] וישתחו (לאפיו)". והכי עבד הכי? והאמר רבי יהושע בן לוי: אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה, חיישינן שמא שד הוא! שאני התם דאמר ליה: "כי אני שר צבא ה'". ודלמא משקרי? גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה. אמר לו: אמש בטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. אמר לו: על איזה מהן באת? אמר לו: "עתה באתי", מיד: "וינלן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק", אמר רבי יוחנן: [ג], [ב] מלמד שלן בעומקה של הלכה. ואמר רב שמואל בר אבניא: גדול תלמוד תורה יותר מהקרבנות תמידין, שנאמר: "עתה באתי"! לא קשיא: הא דרבים, והא דיחיד.

ודיחיד קל? והתנן: נשים במועד מענות אבל לא מטפחות, רבי ישמעאל אומר: אם היו סמוכות למטה — מטפחות. בראשי חדשים בחנוכה ובפורים, מענות ומטפחות בזה ובה, אבל לא מקוננות. ואמר רבה בר הונא: אין מועד בפני תלמיד חכם — כל שכן חנוכה ופורים. כבוד תורה קאמר. כבוד תורה דיחיד — חמור, תלמוד תורה דיחיד — קל.

אמר רבא, פשיטא לי: עבודה ומקרא מגילה — מקרא מגילה עדיף, מדרבי יוסי בר חנינא. תלמוד תורה ומקרא מגילה — מקרא מגילה עדיף, מדסמכו של בית רבי. תלמוד תורה ומת מצוה — מת מצוה עדיף, מדתנא: מבטלין תלמוד תורה להוצאת מת, ולהכנסת פלה. עבודה ומת מצוה — מת מצוה עדיף, מ"ולאחותו". דתנא: "ולאחותו" מה תלמוד לומר? הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, ושמע שמות לו מת, זכול וטמא — אומר: "לא וטמא". זכול כשם שאינו מיטמא לאחותו, כך אינו מיטמא למת מצוה — תלמוד לומר: "ולאחותו". לאחותו הוא דאינו מיטמא, אבל מיטמא למת מצוה.

בעי רבא: מקרא מגילה ומת מצוה הי מיניהו עדיף? מקרא מגילה עדיף משום פרסומי ניסא, או דלמא מת מצוה עדיף משום כבוד הבריות? בתר דבעיא הדר פשטה: מת מצוה עדיף, דאמר מר: גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שביתורה.

[ה. רבי יהושע בן לוי]

גופא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֶּרֶךְ, וְכָל הַסְמוּךְ לוֹ, וְכָל הַנִּרְאָה עִמּוֹ — נִדּוֹן כֶּכֶרֶךְ. תֵּנָא: סְמוּךְ — אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ נִרְאָה, נִרְאָה — אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ סְמוּךְ. בְּשִׁלְמָא נִרְאָה אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ סְמוּךְ, מִשְׁפַּחַת לֵה כְּגוֹן דִּיתְבָּה בְּרֹאשׁ הָהָר. אֵלָּא סְמוּךְ אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ נִרְאָה הֵיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה? אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה: שְׂיוּשְׁבַת בְּנַחֵל.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֶּרֶךְ שְׂיוּשְׁבַת וּלְבִסּוּף הוּקָף — נִדּוֹן כֶּכֶרֶךְ. מַאי טַעְמָא? דְּכִתְבִּיב: "וְאִישׁ כִּי יִמְכּוֹר בֵּית מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה", שְׁהוּקָף וּלְבִסּוּף יָשָׁב, וְלֹא שְׂיוּשְׁבַת וּלְבִסּוּף הוּקָף.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֶּרֶךְ שְׁאִין בּוֹ עֲשָׂרָה בְּטַלְגִין — נִדּוֹן כֶּכֶרֶךְ. מַאי קָא מִשְׁמַע לָךְ? תֵּנִינָא: אֵיזוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה — כָּל שְׂנַיִשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה בְּטַלְגִין. פְּחוֹת מִכָּאן, הָרִי זֶה כְּפָרִי? כֶּרֶךְ אֵיצְטְרִיד לֵיהּ, אָף עַל גַּב דְּמִיִּקְלַעִי לֵיהּ מַעֲלָמָא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: כֶּרֶךְ שְׁחָרְבַת וּלְבִסּוּף יָשָׁב נִדּוֹן כֶּכֶרֶךְ. מַאי חֲרַב? אֵילִימָא חֲרַבּוּ חוֹמוֹתֶיהּ: יָשָׁב — אֵין, לֹא יָשָׁב — לֹא? וְהָא תֵּנִינָא, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּר יוֹסִי אָמַר: "אֲשֶׁר לֹא חוֹמָה", אָף עַל פִּי שְׁאִין לֹא עֲכָשְׁיוּ וְהָיָה לוֹ קוֹדֵם לָכֵן. אֵלָּא מַאי "חֲרַב" — שְׁחָרְבַת מַעֲשָׂרָה בְּטַלְגִין.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: [ד, א] לוד ואונו וגיא החרשים — מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו. והני יהושע בננהי? והא אֶלְפֶּעַל בְּנִנְהִי, דְּכִתְבִּיב: "[ו]בְּנִי אֶלְפֶּעַל עֶבֶר וּמִשְׁעָם וְשָׁמֶר הוּא בְּנָה אֶת אוֹנוֹ וְאֶת לוד וּבְנוֹתֶיהָ!" וְלִטְעָמִיךְ, אָסָא בְּנִנְהִי, דְּכִתְבִּיב: "וַיִּבֶן (אָסָא אֶת עֲרֵי הַבְּצִירוֹת אֲשֶׁר לִיהוּדָה)". אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הֵנִי מוֹקְפּוֹת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻעַ בֶּן נוֹן הוּו. חֲרוֹב בִּימֵי פִילְגָשׁ בְּגִבְעָה, וְאֵתָא אֶלְפֶּעַל בְּנִנְהִי. הַדּוֹר אֵינְפּוֹל, אֵתָא אָסָא שְׁפָצִינְהוּ. דִּיקָא נְמִי, דְּכִתְבִּיב: "וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנָה אֶת הָעָרִים הָאֵלֶּה", מִכָּלֵל דְּעָרִים הוּו מַעֲיָקְרָא. שְׁמַע מִינָּהּ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: גָּשִׁים חֲיִיבוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָה, שְׁאֵף הֵן הִיוּ בָאוֹתוֹ הַגָּס.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: פּוּרִים שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעֵנְיֵנוּ שֶׁל יוֹם. מַאי אֲרָא פּוּרִים? אֶפִּילוּ יוֹם טוֹב נְמִי! דְּתֵנִינָא: מִשָּׁה תִּיקוֹן לָהֶם לִישְׁרָאֵל שֶׁהוּא שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעֵנְיֵנוּ שֶׁל יוֹם: הִלְכוֹת פֶּסַח בְּפֶסַח, הִלְכוֹת עֶצֶר בְּעֶצֶר, וְהִלְכוֹת חַג בְּחַג! פּוּרִים אֵיצְטְרִיכָא לֵיהּ, מַהוּ דְּתִימָא: נִגְזוֹר מִשּׁוּם דְּרַבָּה, קָא מִשְׁמַע לָךְ.

ואמר רבי יהושע בן לוי: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר: "אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי". סבור מינה למקרייה בלילה ולמיתנא מתניתין דידה ביממא. אמר להו רבי ירמיה: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא, כגון דאמרי אינשי: אעבור פרשתא דא ואתנייה.

איתמר נמי, אמר רבי חלבא אמר עולא ביראה: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר: "למען יזמרח כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך".

[ו. הכפרים מקדימין ליום הכניסה]

[משנה: כיצד: חל להיות ארבעה עשר בשני — כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי — כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי — כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת — כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת — כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה, ומוקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת — כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר].

אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה.

אמר רבי חנינא: חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שישפיקו מים ומזון לאחיהם שבכפרין. [ד, ב] למימרא דתקנתא דכרפין הני? והתנן: חל להיות בשני — כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ואם איתא, ליקדמו ליום הכניסה! הווי להו עשרה, ועשרה לא תקינו רבנן.

תא שמע: חל להיות בחמישי — כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ואם איתא, ליקדמו ליום הכניסה דאחד עשר הוא! מיום הכניסה ליום הכניסה לא דחינו.

תא שמע, אמר רבי יהודה: אימתי — במקום שנכנסים בשני ובחמישי, אבל מקום שאין נכנסים בשני ובחמישי — אין קורין אותה אלא בזמנה. ואי סלקא דעתך דתקנתא דכרפין היא — משום דאין נכנסים בשני ובחמישי

מפסדי להו לכרפין? לא תימא כדי שייספקו מים ומזון, אלא אימא: מפני שמספקים מים ומזון לאחיהם שבכרפין.

כיצד? חל להיות בשני בשבת — כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום וכו'.

מאי שנא רישא דנקט סידורא דירחא, ומאי שנא סיפא דנקט סידורא דיומי? אידיד דמיתהפכי ליה נקט סידורא דיומי.

חל להיות בערב שבת וכו'. מתניתין מני? אי רבי, אי רבי יוסי.

מאי רבי? דתנא: חל להיות בערב שבת — כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה, ומוקפין חומה קורין בו ביום. **רבי** אומר, אומר אני: לא ידחו עיירות ממקומן, אלא אלו ואלו קורין בו ביום. מאי טעמא דתנא קמא? דכתב: "בכל שנה ושנה". מה כל שנה ושנה עיירות קודמות למוקפין, אף כן עיירות קודמות למוקפין. ואימא: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה אין נדחין עיירות ממקומן — אף כן לא ידחו עיירות ממקומן! שאני הכא דלא אפשר. ורבי, מאי טעמיה? "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה אין עיירות נדחין ממקומן — אף כן לא ידחו עיירות ממקומן. ואימא: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה עיירות קודמות למוקפין — אף כן נמי עיירות קודמות למוקפין! שאני הכא דלא אפשר.

מאי רבי יוסי? דתנא: חל להיות בערב שבת — מוקפין וכפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום. **רבי יוסי** אומר: אין מוקפין קודמין לעיירות, אלא אלו ואלו קורין בו ביום. מאי טעמא דתנא קמא? דכתב: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה עיירות בארבעה עשר, וזמנו של זה לא זמנו של זה — אף כן עיירות בארבעה עשר, וזמנו של זה לא זמנו של זה. ואימא: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות, אף כן אין מוקפין קודמין לעיירות! שאני הכא דלא אפשר. מאי טעמיה דרבי יוסי? "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות — אף כן אין מוקפין קודמין לעיירות. ואימא: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה זמנו של זה לא זמנו של זה — אף כן זמנו של זה לא זמנו של זה! שאני הכא דלא אפשר.

וסבר רבי עיירות לא דחינן ליום הכניסה? והתנא: חל להיות בשבת — כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בערב שבת, ומוקפות חומה למחר. **רבי** אומר, אומר אני: הואיל ונדחו עיירות ממקומן — ידחו ליום הכניסה. הכי השתא? התם זמנם שבת היא, והואיל דנדחו — ידחו. והכא, זמנם ערב שבת!

כמאן אזלא הא דאמר רבי חלבא אמר רב הונא: פורים שחל להיות בשבת — הכל נדחין ליום הכניסה. הכל נדחין סלקא דעתך!! והא איכא מוקפין דעבדי למחר! אלא: כל הנדחה נדחה ליום הכניסה. כמאן — כרבי.

דכולי עלמא מיהא מגילה בשבת לא קרינו. מאי טעמא? אמר רבה: הכל חייבין בקריאת מגילה (ובתקיעת שופר), ואין הכל בקיאים במקרא מגילה. גזירה שמה וטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירה ארבע אמות ברשות הרבים. והיינו טעמא דשופר. והיינו טעמא דלולב. **רב יוסף** אמר: מפני שעניניהן של עניים נשואות במקרא מגילה.

תנא נמי הכי: אף על פי שאמרו כפרים מקדימין ליום הכניסה — גובין בו ביום, ומחלקין בו ביום. אף על פי שאמרו: אדרבה, משום דאמרו הוא! אלא: הואיל ואמרו שכפרים מקדימין ליום הכניסה — גובין בו ביום, ומחלקין בו ביום, מפני שעניניהם של עניים נשואות במקרא מגילה. אבל [ה, א] שמחה, אינה נוהגת אלא בזמנה.

אמר רב: מגילה בזמנה — קורין אותה אפילו ביחיד, שלא בזמנה — בעשרה. **רב אסי** אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה — בעשרה. הוה עובדא, וחש ליה רב להא דרב אסי.

ומי אמר רב הכי? והאמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: פורים שחל להיות בשבת — ערב שבת זמנם. ערב שבת זמנם!! והא שבת זמנם הוא! אלא לאו הכי קאמר: שלא בזמנם כזמנם. מה זמנם — אפילו ביחיד, אף שלא בזמנם — אפילו ביחיד? לא, לענין מקרא מגילה בעשרה. אלא מאי "ערב שבת זמנם" — לאפוקי מדרב, דאמר: הואיל ונדחו עירות ממקומן — נדחו ליום הכניסה, הא קא משמע לן דערב שבת זמנם הוא.

[ז. איזוהי עיר גדולה?]

[משנה: אי זו היא עיר גדולה? כל שיש בה עשרה בטלנין. פחות מכאן — הרי זה כפר].

גמ'. תנא: עשרה בטלנין שבבית הכנסת.

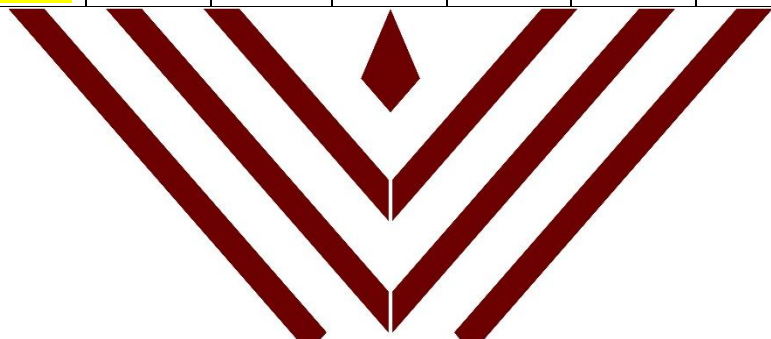
סוגיה ב [ה.-ו:]: מקדימין ולא מאחרין

אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין
— מותרין בקספד ובתענית, ומתנות
לאביונים.

באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין.
אבל זמן צצי כהנים, ותשעה באב, חגיגה,
והקהל — מאחרין ולא מקדימין.

אמר רבי יהודה: אימתי? מקום שנכנסין
בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין
לא בשני ולא בחמישי — אין קורין
אותה אלא בזמנה.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
באלו	מאחרין	מאחרין	מעשיו	מספקא	מותרין	מקום
אמרו	ולא	זמן חגיגה	של רבי	אם	בתענית	שאר
מקדימין	מקדימין			מוקפת	ומתנות	נכנסין
ולא				חומה	לאביונים	לא בשני
מאחרין						ולא
						בחמישי

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בהקדמת קריאת
המגילה בכפרים.

בתחילה דנים על הדברים אותם מקדימים בנסיבות
מסוימות, ועל הדברים אותם מאחרים, ובסוף
מדגישה המשנה שההקדמה היא דווקא לקריאת
המגילה ולא לשאר מצוות הפורים, ומקדימים את
הקריאה רק אם יש טעם להקדמה זו.

במרכז הסוגיה ישנו דיון על "זמן חגיגה" שגם אותו
מאחרים ולא מקדימים, ועל הערים שלא ברור אם הן

מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ומאחרים בהם את זמן קריאת המגילה.

במוקד הסוגיה באו מעשיו של רבי, שנטע נטיעה בפורים, ורחץ בקרונה של ציפורי בשבעה עשר בתמוז וביקש לעקור את תשעה באב.

בסוגיה כולה רואים כיצד הקדמת הקריאה לבני הכרכים היא חריגה, שכן ימי הפורים עוד לא הגיעו, ואת שאר מצוות הפורים מקיימים ב"ד וט"ו, ולפיכך בודקים היטב מהם המקומות בהם חל יום הפורים ב"ד ומה בט"ו.

[א. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין]

[משנה: בְּאֵלּוּ אָמְרוּ מְקַדְּמִין וְלֹא מְאַחְרִין].

בְּאֵלּוּ, אָמְרוּ מְקַדְּמִין וְלֹא מְאַחְרִין. מאי טעמא? אָמַר רַבִּי אֲבָא אָמַר שְׁמוּאֵל: אָמַר קָרָא "וְלֹא יַעֲבֹר".

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא אָמַר שְׁמוּאֵל: מִנֵּין שְׁאִין מוֹזִין יָמִים לְשָׁנִים — שְׁנָאָמַר: "לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה" — חֻדְשִׁים אֶתָּה מוֹנֶה לְשָׁנִים, וְאִי אֶתָּה מוֹנֶה יָמִים לְשָׁנִים. וְרַבְּנָן דְּקִיסְרִי מְשׁוּם רַבִּי אֲבָא אָמְרוּ: מִנֵּין שְׁאִין מְחַשְּׁבִין שְׁעוֹת לְחֻדְשִׁים, שְׁנָאָמַר: "עַד חֻדֶּשׁ יָמִים". יָמִים אֶתָּה מְחַשֵּׁב לְחֻדְשִׁים, וְאִי אֶתָּה מְחַשֵּׁב שְׁעוֹת לְחֻדְשִׁים.

[ב. מאחרין ולא מקדימין]

[משנה: אָבֵל זָמַן עֲצֵי כְהָנִים, וְתִשְׁעָה בָּבָב, חֲגִיגָה, וְהַקֵּהל — מְאַחְרִין וְלֹא מְקַדְּמִין].

אָבֵל זָמַן עֲצֵי כְהָנִים וְתִשְׁעָה בָּבָב וְחֲגִיגָה וְהַקֵּהל — מְאַחְרִין וְלֹא מְקַדְּמִין.

תִּשְׁעָה בָּבָב — אֶקְדָּמִי פוֹרְעָנוֹת לָא מְקַדְּמִי.

חֲגִיגָה וְהַקֵּהל — מְשׁוּם דְּאֶפְתִּי לֹא מְטָא זָמַן חִיבִיגְיָהוּ.

[ג. מאחרין זמן חגיגה]

תנא: חגיגה וְכָל זְמַן חֲגִיגָה מֵאַחֲרֵין. בְּשִׁלְמָא חֲגִיגָה, דְּאִי מִיקְלָע בְּשִׁבְתָּא מֵאַחֲרֵין לֵה לְבִתָּר שְׁבִתָּא. אָלֵא זְמַן חֲגִיגָה מֵאִי הִיא?

אָמַר רַב אוֹשְׁעִינָא, הִכִּי קָאָמַר: חֲגִיגָה בְּשִׁבְתָּא, וְעוֹלֵת רִאֲיִיה אָפִילוּ בְּיוֹם טוֹב, דְּזְמַן חֲגִיגָה — מֵאַחֲרֵין. מִנֵּי — בֵּית שְׁמַאי הִיא, דְּתַנּוּ, [בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים]: מְבִיאִין שְׁלָמִים בְּיוֹם טוֹב, וְאִין סוּמְכִין עֲלֵיהּ, אָבָל לֹא עוֹלוֹת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוּמְכִין עֲלֵיהּ.

רַבָּא אָמַר: חֲגִיגָה, כָּל זְמַן חֲגִיגָה — מֵאַחֲרֵין, טְפִי — לֹא. דְּתַנּוּ: מִי שְׁלֹא חָג בְּיוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל חָג — חוֹגֵג וְהוֹלִיךְ אֶת כָּל הָרֶגֶל כּוֹלֵו, וְיוֹם טוֹב הִאֲחֲרוֹן שֶׁל חָג. עֶבֶר הָרֶגֶל וְלֹא חָג — אֵינוֹ חַיִּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ.

רַב אֲשִׁי אָמַר: חֲגִיגָה וְכָל זְמַן חֲגִיגָה — מֵאַחֲרֵין, וְאָפִילוּ עֲצֶרֶת דְּחַד יוֹמָא — מֵאַחֲרֵין, דְּתַנּוּ: מוֹדִים שָׂאִם חַל עֲצֶרֶת לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּא — שְׂיוֹם טְבוּחַ אַחֵר הַשְּׁבִתָּא.

[ד. מעשיו של רבי]

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: רַבִּי נָטַע נְטִיעָה בְּפוּרִים, [ה, ב] וְרַחֵץ בְּקֶרְוָנָה שֶׁל צְפוּרִי בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז, וּבִקֵּשׁ לְעִקּוֹר תְּשַׁעָה בָּאָב — וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

אָמַר לְפָנָיו רַבִּי אַבָּא בַר זִבְדָּא: רַבִּי, לֹא כֵּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה. אָלֵא תְּשַׁעָה בָּאָב שֶׁחַל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּא הַנָּה, וּדְחִינוּהוּ לְאַחֵר הַשְּׁבִתָּא. וְאָמַר רַבִּי: הוּאִיל וְנִדְּחָה — יִדְּחָה, וְלֹא הוֹדוּ חֲכָמִים. קָרִי עֲלֵיהּ: "טוֹבִים הַשָּׁנִים מִן הָאֶחָד".

וְרַבִּי הִכִּי נָטַע נְטִיעָה בְּפוּרִים? וְהִתְנִי רַב יוֹסֵף: "שְׁמַחָה וּמִשְׁתָּה יוֹם טוֹב", "שְׁמַחָה" — מְלַמֵּד שְׁאִסוּרִים בְּהֶסְפֵּד, "מִשְׁתָּה" — מְלַמֵּד שְׁאִסוּר בְּתַעֲנִית, "יוֹם טוֹב" — מְלַמֵּד שְׁאִסוּר בְּעִשְׂיִית מְלָאכָה! אָלֵא: רַבִּי, בַּר אֲרַבִּיסָר הָנָה, וְכִי נָטַע — בְּחִמְסָר נָטַע. אֵינִי? וְהָא רַבִּי בְּטַבְרָא הָנָה, וּבְטַבְרָא מוּקַפֶּת חוּמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן הוּאִי! אָלֵא, רַבִּי בַר חֲמִיסָר הָנָה, וְכִי נָטַע — בְּאֲרַבִּיסָר הָנָה. וּמִי פְּשִׁיטָא לִיה דְּטַבְרָא מוּקַפֶּת חוּמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן? וְהָא חֲזַקְיָה קָרִי בְּטַבְרָא בְּאֲרַבִּיסָר וּבְחִמְסָר? מְסַפֵּקָא לִיה אִי מוּקַפֶּת חוּמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן הִיא אִי לֹא. לְחֲזַקְיָה מְסַפֵּקָא לִיה, לְרַבִּי פְּשִׁיטָא לִיה. וְכִי פְּשִׁיטָא לִיה, מִי שָׂרִי? וְהִכְתִּיב בְּמַגִּילַת תְּעֵנִית: אֶת יוֹם אֲרַבְּעָה עֶשֶׂר וְאֶת יוֹם חֲמִשָּׁה

עֲשֶׂה יוֹמֵי פוּרְקָא אִינוּן, דְּלֹא לְמַסְפַּד בְּהוּן, וְאָמַר **רַבָּא**: לֹא נֶאֱרָכָא, אֶלָּא לְאַסוּר
 אֶת שֶׁל זֶה בָּזָה וְאֶת שֶׁל זֶה בָּזָה? הֲנִי מִלִּי בְּהֶסְפֵּד וּבִתְעֵנִית, אֲבָל מְלֹאכָה —
 יוֹם אֶחָד וְתוֹ לֹא. אֵינִי וְהָא **רַב** חֲזִינִי לְהֵהוּא גִבְרָא דְּהוּה קָא שְׂדִי כִּיתְנָא
 בְּפוּרְקָא, וְלִטְיִיָּה וְלֹא צִמַּח כִּיתְנִיָּה! הֵתֵם, בֵּר יוֹמָא הוּה. **רַבָּה בְּרִיה דְּרַבָּא**
 אָמַר: אֶפִּילוּ תִּימָא בְּיוֹמִיָּה — הֶסְפֵּד וְתִעֲנִית קִבִּילוּ עֲלֵיהוּ, מְלֹאכָה לֹא
 קִבִּילוּ עֲלֵיהוּ. דְּמַעֲיָקְרָא כְּתִיב: "שְׂמַחָה וּמִשְׁתָּה וַיּוֹם טוֹב", וּלְבִסּוּף כְּתִיב:
 "לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתָּה וּשְׂמַחָה", וְאִילוּ "וַיּוֹם טוֹב" לֹא כְּתִיב. וְאֶלָּא **רַב**
 מֵאִי טַעְמָא לְטִיָּיָה לְהֵהוּא גִבְרָא? דְּבָרִים הַמוֹתְרִין וְאַחֲרִים נִהְגוּ בְּהוּן אִיסוּר
 הוּה. וּבְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי לֹא נְהוּג. וְאֵיבָעִית אֵימָא: לְעוֹלָם נְהוּג — וְרַבִּי נְטִיעָה
 שֶׁל שְׂמַחָה נְטַע. כְּדָתְנָן: עֲבָרוּ אֵלּוּ וְלֹא נִעְנוּ — מִמַּעֲטִין בְּמַשָּׂא וּמִתּוֹ, בְּבִנְיָן
 וּבְנִטְעָה, בְּאִירוּסִין וּבְנִישׁוּאִין. וְתָנָא עֲלֵה: בְּנִין — בְּנִין שֶׁל שְׂמַחָה, נְטִיעָה —
 נְטִיעָה שֶׁל שְׂמַחָה. אֵיזְהוּ בְּנִין שֶׁל שְׂמַחָה? זֶה הַבּוֹנֶה בֵּית חֲתָנוֹת לְבָנוּ. אֵיזוֹ
 הִיא נְטִיעָה שֶׁל שְׂמַחָה? זֶה הַנוֹטֵעַ אֲבוּרְנָקִי שֶׁל מְלָכִים.

[ה. מספקא אי מוקפת חומה]

גופא: חֲזִיקָה קָרִי בְּטַבְרָא בְּאַרְבִּיסָר וּבַחֲמִיסָר, מְסַפְקָא לִיה אִי מוֹקֶפֶת
 חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן הִיא אִי לֹא. וּמִי מְסַפְקָא לִיה מַלְתָּא דְּטַבְרָא?
 וְהַכְּתִיב: "וַיַּעַר מִבְּצָר הַצַּדִּים צָר וַחֲמַת רֶשֶׁת וּכְנֶרֶת", וְקִימָא לֹן רֶשֶׁת זֹ
 טַבְרָא! הֵינּוּ טַעְמָא דְּמְסַפְקָא לִיה, מִשּׁוּם דְּחַד גִּיסָא שׁוּרָא דִּימָא הוּת. אִי
 הָכִי, אֲמַאי מְסַפְקָא לִיה? וְדָאִי לֹא חוֹמָה הִיא! דְּתִנָּא: "אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה" —
 וְלֹא שׁוּר אֵינֶר. "סָבִיב" — פֶּרֶט לְטַבְרָא שְׂימָה חוֹמָתָה. לְעִנְיָן בְּתִי עָרִי חוֹמָה
 לֹא מְסַפְקָא לִיה. כִּי קָא מְסַפְקָא לִיה לְעִנְיָן מְקָרָא מְגִילָה, מֵאִי פְּרָזִים וּמֵאִי
 מוֹקֶפֶין דְּכְתִיבֵי גִבִּי מְקָרָא מְגִילָה? מִשּׁוּם דְּהֵנִי מִיגְלוּ וְהֵנִי לֹא מִיגְלוּ — וְהָא
 נְמִי מִיגְלָנָא, אוּ דְלָמָא: מִשּׁוּם דְּהֵנִי מִיגְנוּ וְהֵנִי לֹא מִיגְנוּ — וְהָא נְמִי מִיגְנָנָא.
 מִשּׁוּם הָכִי מְסַפְקָא לִיה.

רַב אַסִּי קָרִי מְגִילָה בְּהוּצַל בְּאַרְבִּיסָר וּבַחֲמִיסָר. מְסַפְקָא לִיה אִי מוֹקֶפֶת חוֹמָה
 מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן הִיא, אִי לֹא. אֵיכָא דְאָמַר, אָמַר **רַב אַסִּי**: הָאִי הוּצַל דְּבִית
 בְּנִימִין, מוֹקֶפֶת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ הִיא.

אָמַר **רַבִּי יוֹחָנָן**: כִּי הוּיָנָא טְלִיָּה אֲמִינָא מַלְתָּא דְּשְׂאִילָנָא לְסַבִּיָּא [ו, א]
 וְאִישְׁתַּכַּח כּוֹוֹתִי. חֲמַת זֹ טַבְרָא, וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמָה חֲמַת? עַל שׁוּם חֲמִי
 טַבְרָא. רֶשֶׁת זֹ צִיפּוּרִי, וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמָה רֶשֶׁת? מִשּׁוּם דְּמִידְלֵיָּא כְּרֻקָּתָא
 דְּנִהָרָא. כִּינֶרֶת זֹ גִינוּסָר, וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמָה כִּינֶרֶת? דְּמִתִּיקִי פִּירָא כְּקֻלָּא
 דְּכִינֶרִי. אָמַר **רַבָּא**: מִי אֵיכָא לְמָאן דְּאָמַר רֶשֶׁת לֹא טַבְרָא הִיא? וְהָא כִּי שְׂכִיב

איניש הקא, הַתם ספדי ליה הכי: "גדול הוא בששף, ושם לו ברקת". וכי מסקי ארונא להַתם, ספדי ליה הכי: אוהבי שרידים יושבי רקת, צאו וקבלו הרוגי עומק. כי נח נפשיה דרבי זירא, פתח עליה ההוא ספדנא: ארץ שנער הרה ונלדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה. אוי נא לה, אמרה רקת, כי אבדה כלי חמדיתה. אלא אמר (רבה): חמת זו חמי גר, רקת זו טבריא, כינרת זו גינוסר. ולמה נקרא שמה רקת? שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון. רבי ירמיה אמר: רקת שמה, ולמה נקרא שמה טבריא? שיושבת בטבורה של ארץ ישראל. (רבה) אמר: רקת שמה, ולמה נקרא שמה טבריא? שטובה ראיתה.

אמר זעירא: קטרון זו ציפורי. ולמה נקרא שמה ציפורי? שיושבת בראש ההר בצפור. וקטרון, ציפורי היא? והא קטרון בחלקו של זבולון הנאי, דכתיב: "זבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלול", וזבולון מתרעם על מדותיו הנה, שנאמר: "זבולון עם חרף נפשו למות", מה טעם? משום ד'נפתלי על מרומי שדה'. אמר זבולון לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, לאחיי נתת להם שדות וכרמים, ולי נתת הרים וגבעות! לאחיי נתת להם ארצות, ולי נתת נמים ונהרות! אמר לו: כולן צריכין לך על ידי חלזון, שנאמר: "[עמים הר יקראו] וישפוני טמוני חול". תני רב יוסף: "שפוני" — זה חלזון, "טמוני" — זו טרית, "חול" — זו זכוכית לבנה. אמר לפניו: רבוננו של עולם מי מודיעני? אמר לו: "שם יזבחו זבחי צדק", סימן זה יהא לך: כל הנוטל ממך בלא דמים — אינו מועיל בפרקמטא שלו כלום. ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי, אמאי מתרעם על מדותיו? והא הוּא ציפורי מילתא דעדיפא טובא! וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש, והאמר ריש לקיש: לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דציפורי, והוּא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל! וכי תימא דלא נפישא דידיה בדיאחוא, והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל, והוּא כמבי כובי עד אקרא דתילבקני, עשרין ותרתין פרסי אורכא, ופותיא שיתא פרסי! אפילו הכי, שדות וכרמים עדיפא ליה. דיקא נמי, דכתיב: "ונפתלי על מרומי שדה". שמע מינה.

אמר רבי אבהו: "ועקרון תעקרה" — זו קסרי בת אדום, שהיא יושבת בין החולות, והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונכחוס, היו קורין אותה "אחידת מגדל שיר".

אמר רבי יוסי בר חנינא, מאי דכתיב: "והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו". "והסירותי דמיו מפיו" — זה בית במינא שלחן. "ושקוציו מבין שיניו" — זה בית גליא שלחן. "ונשאר גם הוא

לאלהינו" — אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום. "והיה פאלוף ביהודה ועקרון כיבוסיי" — אלו תראטריות וקרקסיות שבאדום, שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים.

אמר רבי יצחק: לשם זו פמיס, "עקרון תעקור" — זו קסרי בת אדום, שהיא היתה מטורפולין של מלכים. איפא דאמרי: דמרבי בה מלכי, ואיפא דאמרי: דמוקמי מינה מלכי.

קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם: חרבו שתייהן — אל תאמן. אל תאמן. חרבה קסרי וישבה ירושלים, חרבה ירושלים וישבה קסרי — תאמן, שנאמר: "אמלאה החרבה". אם מליאה זו — חרבה זו, אם מליאה זו — חרבה זו. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא: "ולאום מלאום יאמץ".

ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב: "יוחן רשע בל למד צדק". אמר יצחק לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, יוחן עשו. אמר לו: רשע הוא! אמר לו: "בל למד צדק". אמר לו: "בארץ נכוחות יעול". אמר לו: אם כן, "בל וראה גאות ה'".

ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב: "אל תתן ה' מאוני רשע זממו אל תפק ורומי סלה" — אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תתן לעשו הרשע תאות לבו. "זממו אל תפק" — זו [ו, ב] גרממא של אדום, שאלמלי הו יוצאיו, מחריבין כל העולם כולו. ואמר רבי חמא בר חנינא: תלת מאה קטירי תגא איפא בגרממא של אדום, ויתלת מאה ושייתין וחמשה מרובגי איפא ברומי, ובכל יומא נפקי הני לאפי הני ומקטיל חד מיניהו, ומיטרדי לאוקמי מלכא.

ואמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם: געתי ולא מצאתי — אל תאמן. לא געתי ומצאתי — אל תאמן. געתי ומצאתי — תאמן. הני מילי בדברי תורה, אבל במשא ומתן — סייעתא הוא מן שמא. ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי, אבל לאוקמי גירסא — סייעתא מן שמא היא.

ואמר רבי יצחק: אם ראית רשע שהשעה משחקת לו — אל תתגרר בו, שנאמר: "אל תתחר במרעים". ולא עוד, אלא שדרכיו מצליחין, שנאמר: "יחילו דרכיו בכל עת". ולא עוד, אלא שזוכה בדין, שנאמר: "מרום משפטיו מנגדו". ולא עוד, אלא שרואה בשונאיו, שנאמר: "כל צורריו יפיח בהם".

איני? והאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה, שנאמר: "עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בהם",

וּתְנִינָא, רַבִּי דֹּסְתַאי בַּר מֵתוֹן אָמַר: מוֹתֵר לְהִתְגָּרוֹת בְּרָשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִם לְחַשְׁדָּה אָדָם לֹאמַר "אֵל תִּתְחַר בְּמַרְעִים וְאֵל תִּקְנָא בְּעוֹשֵׁי עוֹלָה" — מִי שֶׁלְבּוֹ נִזְקַפּוֹ אוֹמֵר כֵּן. אָלָּא: "אֵל תִּתְחַר בְּמַרְעִים" — לְהִיּוֹת בְּמַרְעִים, "וְאֵל תִּקְנָא בְּעוֹשֵׁי עוֹלָה" — לְהִיּוֹת בְּעוֹשֵׁי עוֹלָה. וְאוֹמֵר: "אֵל יִקְנָא לְבָד בְּחַטָּאִים וְגו'! לֹא קִשְׁנָא: הָא בְּמִילֵי דִידֵיהּ, הָא בְּמִילֵי דְשִׁמְיָא. וְאִיבָעִית אִימָא: הָא וְהָא בְּמִילֵי דִידֵיהּ. וְלֹא קִשְׁנָא: הָא בְּצַדִּיק גָּמּוּר, הָא בְּצַדִּיק שְׂאִינוּ גָּמּוּר. דְּאָמַר רַב הוּנָא, מֵאִי דְכָתִיב: "לָמָּה תִּבְטֵי בּוֹגְדִים תִּתְחַרֵּשׁ בִּבְלַע רִשָּׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ", צַדִּיק מִמֶּנּוּ — בּוֹלַע, צַדִּיק גָּמּוּר — אִינוּ בּוֹלַע. וְאִי בָעִית אִימָא: שְׂעָה מִשְׁחָקָת לֹא שְׂאִנִּי.

אָמַר עוֹלָא: אֵיטְלָא שֶׁל יוֹן, זֶה כֶּרֶךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי. וְהוּנָא תִּלְת מָאָה פְּרָסָה עַל תִּלְת מָאָה פְּרָסָה. וְיֵשׁ בָּהּ שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה שְׁוֹקִים, כְּמִנְיָן יָמוֹת הַחֲמָה. וְקִטָּן שֶׁבְּכוֹלָם שֶׁל מוֹכְרֵי עוֹפוֹת, וְהוּנָא שְׂשָׁה עֶשְׂרֵי מִיל עַל שְׂשָׁה עֶשְׂרֵי מִיל. וּמִלָּךְ סוּעֵד בְּכָל יוֹם בְּאַחַד מֵהֶן. וְהָדָר בָּהּ, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ נוֹלֵד בָּהּ — נוֹטֵל פְּרָס מִבֵּית הַמִּלָּךְ. וְהַנּוֹלֵד בָּהּ, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ דָר בָּהּ — נוֹטֵל פְּרָס מִבֵּית הַמִּלָּךְ. וְשִׁלְשֶׁת אֲלָפִים בִּי בְּנֵי יֵשׁ בּוֹ, וְחֲמִשׁ מֵאוֹת חֲלוּנוֹת מַעְלִין עֶשֶׂן חוּץ לַחֹמָה. צָדוֹ אֶחָד יָם וְצָדוֹ אֶחָד הָרִים וּגְבָעוֹת, צָדוֹ אֶחָד מְחִיצָה שֶׁל בְּרָזֵל וְצָדוֹ אֶחָד חוֹלְסִית וּמְצוּלָה.

[ו. מותרין בהספד ובתענית]

[משנה: אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין — מותרין בהספד ובתענית, ומתנות לאביונים].

[ז. מקום שלא נכנסים בשני ובחמישי]

[משנה: אמר רבי יהודה: מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי — אין קורין אותה אלא בזמנה].

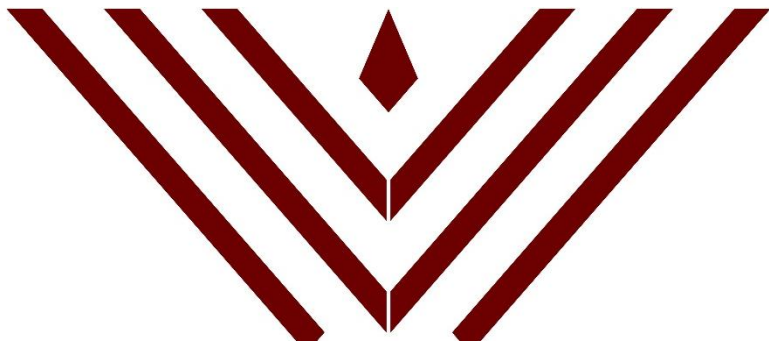
סוגיה ג [ו-ז:ז]: מצוות הפורים

(אסתר ט, יט-כח: על פן היהודים
(הפרוזים)הפרזים הישבים בערי
הפרזות, עשים את יום ארבעה עשר
לחדש אדר שמחה ומשתה יום טוב,
ומשלח מנות איש לרעהו. ויקרב מרדכי
את הדברים האלה, וישלח ספרים אל כל
היהודים אשר בכל מדינות המלך
אחשורוש הקרובים והרחוקים. לקיים
עליהם, להיות עשים את יום ארבעה
עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו,
בכל שנה ושנה. כימים אשר נחו בהם
היהודים מאביהם והחדש אשר נהפך
להם מינון לשמחה ומאכל ליום טוב,
לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלח
מנות איש לרעהו ומתנות לאבינים. וקבל
היהודים את אשר החלו לעשות, ואת
אשר כתב מרדכי אליהם. ... קימו וקבל
וקבלו היהודים עליהם ועל נרעם ועל כל
הנזלים עליהם ולא יעבור להיות עשים
את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם,
בכל שנה ושנה. והימים האלה נזכרים
ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה
מדינה ומדינה ועיר ועיר, וימי הפורים
האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם
לא יסוף מזרעם)

קראו את המגילה באדר הראשון
ונתעברה השנה — קורין אותה באדר
שני.

אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא
קריאת המגילה ומתנות לאבינים.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
קראו את	אין בין	כתבונ	מטמא	אסתר	משלח	משתה
המגילה	אדר	לדורות	את	ברוח	מנות	ושמחה
באדר	הראשון		הימים	הקודש	ומתנות	
הראשון	לאדר			נאמרה	לאבינים	
	השני					

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במצוות הפורים.

בתחילה דנים על מקרא מגילה, שהוא דווקא באדר השני, אבל גם באדר הראשון אסורים י"ד וט"ו בהספד ותענית. ובסוף עוסקים בשאר מצוות הפורים – משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים.

במרכז הסוגיה בא הסבר לכך שאנו קוראים את המגילה – הן מה ששלחה אסתר לחכמים קבעוני לדורות, והן בקשתה פתבוני לדורות, שמצאו לה מקרא כתוב בתורה – כתיבת מעשה עמלק בספר. בנוסף, הגמרא מסבירה שאסתר כלולה בכתבי הקודש, עד כדי כך שהיא מטמאת את הידיים, כמו שאר כתבי הקודש. וכן, מחלוקת התנאים והאמוראים מהיכן יודעים שאסתר ברוח הקודש נאמרה.

[א. קראו את המגילה באדר הראשון]

[משנה: קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה — קורין אותה באדר שני].

גמ' הא לענין סדר פרשיות, זה וזה שוין. מני מתניתין? לא תנא קמא, ולא רבי אליעזר ברבי יוסי, ולא רבן שמעון בן גמליאל. דתנא: קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה — קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנהגות בשני נהגות בראשון, חוץ ממקרא מגילה. **רבי אליעזר ברבי יוסי**

אומר: אין קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני נוהגות בראשון. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר **משום רבי יוסי**: אף קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני אין נוהגות בראשון. ושון בהספד ובתענית שאסורין בזה ובזה. רבן שמעון בן גמליאל היינו תנא קמא? אמר **רב פפא**: סדר פרשיות איכא ביניהו, דתנא קמא סבר לכתחילה בשני, ואי עבוד בראשון — עבוד. בר ממקרא מגילה, דאף על גב דקרו בראשון — קרו בשני. ורבי אליעזר ברבי יוסי סבר: אפילו מקרא מגילה לכתחילה בראשון. ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אפילו סדר פרשיות, אי קרו בראשון קרו בשני. מני? אי תנא קמא — קשנא מתנות, אי רבי אליעזר ברבי יוסי — קשנא נמי מקרא מגילה, אי רבן שמעון בן גמליאל — קשנא סדר פרשיות! לעולם תנא קמא, ותנא מקרא מגילה והוא הדיו מתנות לאביונים, דהא בהא תלך. ואיבעית אימא: לעולם רבן שמעון בן גמליאל היא, ומתניתין חסורי מיחסרה והכי קתני: אין בין ארבעה עשר שבאדר הראשון לארבעה עשר שבאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות. הא לענין הספד ותענית — זה וזה שוין, ואילו סדר פרשיות לא מייירי.

אמר **רבי חייא בר אבין אמר רבי יוחנן**: הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל שאמר משום רבי יוסי.

[ב. בין אדר הראשון לאדר השני]

משנה: אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים.

אמר **רבי יוחנן**, ושניהם מקרא אחד דרשו: "בכל שנה ושנה", רבי אליעזר ברבי יוסי סבר: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה — אדר הסמוך לשבט, אף כאן — אדר הסמוך לשבט. ורבן שמעון בן גמליאל סבר: "בכל שנה ושנה", מה כל שנה ושנה — אדר הסמוך לניסן, אף כאן — אדר הסמוך לניסן.

בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי מסתבר טעמא, דאין מעבירין על המצות. אלא רבן שמעון בן גמליאל מאי טעמא? אמר **רבי טבי**: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל, מסמך גאולה לגאולה עדיף.

רבי אלעזר אמר: טעמא דרבן שמעון בן גמליאל מהכא, דכתב: "לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית".

ואיצטריך למיכתב [ז, א] "השנית" ואיצטריך למיכתב "בכל שנה ושנה". דאי מ"בכל שנה ושנה" הנה אמינא כי קושנן, קא משמע לן "השנית". ואי אשמועינן "השנית" הנה אמינא בתחילה בראשון ובשני, קא משמע לן "בכל שנה ושנה".

ורבי אליעזר ברבי יוסי האי "השנית" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדרב שמואל בר יהודה, דאמר רב שמואל בר יהודה: בתחילה קבעיה בשושן, ולבסוף בכל העולם כולו.

אמר רב שמואל בר יהודה: שלחה להם אסתר לחכמים: קבעוני לדורות! שלחו לה: קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות. שלחה להם: כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס.

[ג. כתבוני לדורות]

רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו. בכוליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעיל רבי יונתן. שלחה להם אסתר לחכמים: כתבוני לדורות. שלחו לה: "הלא כתבתי לך שלישים", שלישים ולא רבעים, עד שמצאו לו מקרא פתוב בתורה: "כתב זאת זכרון בספר". "כתב זאת" — מה שכתוב כאן ובמשנה תורה. "זכרון" — מה שכתוב בנביאים, "בספר" — מה שכתוב במגלה.

כתנאי: "כתב זאת" — מה שכתוב כאן, "זכרון" — מה שכתוב במשנה תורה, "בספר" — מה שכתוב בנביאים. דברי רבי יהושע. רבי אלעזר המודעי אומר: "כתב זאת" — מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, "זכרון" — מה שכתוב בנביאים, "בספר" — מה שכתוב במגלה.

[ד. מטמא את הידים]

אמר רב יהודה אמר שמואל: אסתר אינה מטמאה את הידים. למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה? והאמר שמואל: אסתר ברוח הקודש נאמרה! נאמרה לקרות, ולא נאמרה לכתוב.

מיתיבי, רבי מאיר אומר: קהלת אינו מטמא את הידים, ומחלוקת בשיר השירים. רבי יוסי אומר: שיר השירים מטמא את הידים, ומחלוקת בקהלת. רבי שמעון אומר: קהלת מקוילי בית שמאי ומחומרי בית הלל, אבל רות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים!

הוא דאמר כרבי יהושע.

תניא, **רבי שמעון בן מנסיא** אומר: קהלת אינו מטמא את הידים, מפני שחקמתו של שלמה היא. אמרו לו: וכי זו בלבד אמר? והלא כבר נאמר: "ונדבר שלשת אלפים משל", ואומר: "אל תוסף על דבריו".

מאי "ואומר"? וכי תימא: מימר טובא אמר, דאי בעי — איכתיב, ודאי בעי — לא איכתיב. תא שמע: "אל תוסף על דבריו".

[ה. אסתר ברוח הקודש נאמרה]

תניא **רבי אליעזר** אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר: "ויאמר המן בלבו". **רבי עקיבא** אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר: "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה". **רבי מאיר** אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר: "וינודע הדבר למרדכי". **רבי יוסי בן דורמסקית** אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר: "ויבבזה לא שלחו את ידם". אמר **שמואל**: אי הואי התיס, הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו, שנאמר: "קיימו וקבלו" — קיימו למעלה מה שקיבלו למטה.

אמר **רבא**: לכולהו אית להו פירקא, לבר מדשמואל דלית ליה פירקא: דרבי אליעזר — סברא הוא דלא הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה, והאי כי קא מפיש טובא ואמר — אנדעתיא דנפשיה קאמר. דרבי עקיבא — דלמא כרבי אלעזר, דאמר: מלמד שכל אחד ואחד נדמטה לו כאומתו. והא דרבי מאיר — דלמא כרבי חייא בר אבא, דאמר: בגתו ותירש שני טרשיים היו. והא דרבי יוסי בן דורמסקית — דלמא פריסתקי שדור. דשמואל, ודאי לית ליה פירקא.

אמר **רבינא**: היינו דאמרי אינשי: טבא חדא פלפלתא חריפתא ממלי צני קרי.

רב יוסף אמר מהכא: "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים".

רב נחמן בר יצחק אומר מהכא: "וזכרם לא יסוף מזרעם".

[ו. משלוח מנות ומתנות לאביונים]

[אסתר ט, יט-כח: על פן היהודים (הפרושים) הישבים בערי הפרוזות, עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב, ומשלח מנות איש לרעהו. ויכתב מרדכי את הדברים האלה, וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחרונות הקרובים והרחוקים. לקים עליהם,

להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו, בכל שנה ושנה. כימים אשר נחו בהם היהודים מאיביהם והחדש אשר נהפך להם מגוון לשמחה ומאכל ליום טוב, לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאבנים. וקבל היהודים את אשר החלו לעשות, ואת אשר פתב מרדכי אליהם. ... קימו וקבל וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלנים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם, בכל שנה ושנה. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר, וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם).

ומתנות לאבנים.

תני רב יוסף: "ומשלוח מנות איש לרעהו" — שתי מנות לאיש אחד. "ומתנות לאבנים" — שתי מתנות לשני בני אדם.

רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא ונרבא דחמרא, שלח ליה: [ז, ב] קיימת בנו רבינו, "ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאבנים".

רבה שדר ליה למרי בר מר ביד אבני מלא טסקא דקשבא ומלי כסא קמחא דאבשוניא. אמר ליה אבני: השתא אמר מרי: אי חקלאה מלכא ליהוי — דיקולא מצואריה לא נחית. הדר שדר ליה איהו מלא טסקא דזנגבילא ומלא כסא דפלפלתא אריכתא. אמר אבני: השתא אמר מר: אנא שדרי ליה חוליא, ואיהו שדר לי חורפא.

אמר אבני: כי נפקי מבי מר, הנה שבענא. כי מטאי להתם, קריבו לי שיתין צעי דשיתין מיני קדירה, ואכלי בהו שיתין פלוגי. ובישולא בתרייתא הוו קרו ליה עלי קדר, ובצאי למיכס צעא אבתרה.

אמר אבני, היינו דאמרי אינשי: כפין עניא ולא ידע. אי נמי: ריוחא לבסימא שכיח.

אבני בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתיהו להדדי.

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

רַבָּה וְרַבִּי זִירָא עֲבָדוּ סְעוּדַת פּוּרִים בְּהֵדִי הֵדִי. אִיבָסוּם. קָם רַבָּה שְׁחִטִּיה לְרַבִּי זִירָא. לְמַחֵר, בָּעִי רַחֲמֵי וְאַחֲיִיה. לְשָׁנָה, אָמַר לִיה: גִּיתִי מֶר וְנִעֲבִיד סְעוּדַת פּוּרִים בְּהֵדִי הֵדִי. אָמַר לִיה: לֹא בָּכֵל שְׁעֵתָא וְשְׁעֵתָא מִתְרַחֵשׁ נִיסָא.

אָמַר **רַבָּא**: סְעוּדַת פּוּרִים שְׁאַכְלָה בְּלִילָה — לֹא יָצָא יְדֵי חוּבָתוֹ. מַאי טַעְמָא — "יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה", כְּתִיב.

רַב אֲשִׁי הָוָה יִתִּיב קַמִּיה (דְּרַב כְּהֵנָא), נָגַה וְלֹא אָתוּ רַבִּנּוּ. אָמַר לִיה: מַאי טַעְמָא לֹא אָתוּ רַבִּנּוּ? דְּלָמָא טְרִידִי בְּסְעוּדַת פּוּרִים. אָמַר לִיה: וְלֹא הָוָה אֶפְשָׁר לְמִיכְלָה בְּאוּרְתָא? אָמַר לִיה: לֹא שְׁמִיעַ לִיה לְמֶר הָא דְּאָמַר **רַבָּא**: סְעוּדַת פּוּרִים שְׁאַכְלָה בְּלִילָה לֹא יָצָא יְדֵי חוּבָתוֹ? אָמַר לִיה: (אָמַר רַבָּא הֲכִי?) [אָמַר לִיה: אֵין]. תִּנָּא מִינִיה אַרְבְּעִין זִימְנִין וְדָמִי לִיה כְּמֵאן דְּמִנַּח בְּכִיסִּיה.

סוגיה ד [ז-ח:]: אין בין – קדושה

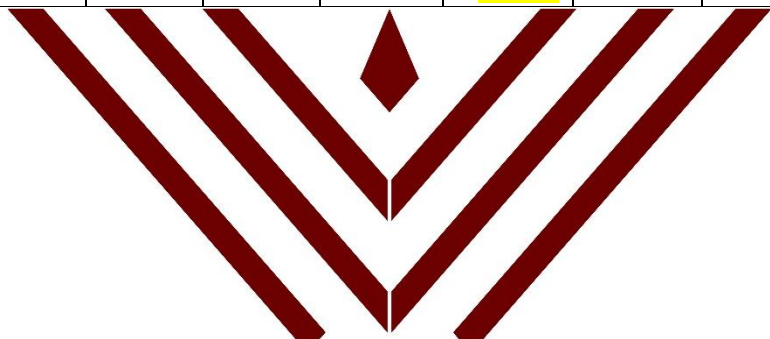
אין בין המוֹדֵר הַנָּאָה מַחְבִּירוֹ לַמוֹדֵר
מִמֶּנּוּ מֵאֵכָל, אֶלָּא דְרִיסַת הָרָגֶל וְכֵלִים
שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אוֹכֵל נֶפֶשׁ. אֵין בֵּין נְדָרִים
לְנִדְבוֹת, אֶלָּא שֶׁהַנְּדָרִים חַיִּיב בְּאַחֲרֵינֵיהֶן,
וְנִדְבוֹת אֵינֶנּוּ חַיִּיב בְּאַחֲרֵינֵיהֶן.

אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש
בלבד.

אין בין שבת ליום הכיפורים, אלא שנה
— זְדוּנו בִּידֵי אָדָם, וְזָה — זְדוּנו בְּכִרְתּוֹ.

אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה
שלוש אלא קרבו. אין בין מצורע מוסגר
למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה. אין
בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך
החלט אלא תגלחת וצפרים.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
אין בין יום טוב לשבת	אין בין שבת ליום הכיפורים	חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתם	מלקות בחייבי כריתות ליכא	עיקר זדונו בידי אדם	אין בין מדר לנדבה	אין בין זב למצורע

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בקדושת הזמנים
ובטהרת האנשים.

בתחילה דנים על ההבדלים בין שבת ליום טוב, ובין
שבת ליום הכיפורים, ובסוף מובא החילוק בין נדר
לנדבה, ובין הזב למצורע.

במרכז הסוגיה בא דינם של חייבי כריתות שלקו, והשאלה אם מה שנעשה למטה משפיע על הדין למעלה, ואם יש מלקות בכלל בחייבי כריתות.

[א. אין בין יום טוב לשבת]

[משנה: אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד].

גמ'. הא לעננו מכשירי אוכל נפש — זה וזה שוין.

מתניתין דלא כרבי יהודה, דתנא: אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש, רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש.

מאי טעמא דתנא קמא? אמר קרא: "הוא" — ולא מכשיריו, ורבי יהודה (אמר): "לכם" — לכם לכל צורכיכם. ואידך נמי, הכתיב "לכם"? לכם ולא לגוים, לכם ולא לכלבים. ואידך נמי, הא כתיב "הוא"? כתיב "הוא" וכתוב "לכם". כאן במכשיריו שאפשר לעשותו מערב יום טוב, כאן במכשיריו שאי אפשר לעשותו מערב יום טוב.

[ב. אין בין שבת ליום הכיפורים]

[משנה: אין בין שבת ליום הכיפורים, אלא שזה — זדונו בידי אדם, וזה — זדונו בקרת].

גמ'. הא לעננו תשלומין — זה וזה שוין.

מני מתניתין? רבי נחוניא בן הקנה היא, דתנא: רבי נחוניא בן הקנה הנה עושה את יום הכיפורים כשבת לתשלומין, מה שבת — מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין, אף יום הכיפורים — מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין.

[ג-ד. חייבי כריתות שלקו]

תנו היום: כל חייבי כריתות שלקו — נפטרו מידי כריתתו, שנאמר: "ונקלה אחיד לעיניך", כיון שלקה — הרי הוא כאחיד. דברי רבי חנניה בן גמליאל.

אמר רבי יוחנן: חלוקין עליו חביריו על רבי חנניה בן גמליאל.

אמר **רבא**: אמרי **בי רב**, תנינא: אין בין יום הכפורים לשבת אלא שנה — זדונו בידי אדם, וזה — זדונו בהיפך. ואם איתא — אידי ואידי בידי אדם היא!

אמר **רב נחמן**: הא מני — רבי יצחק היא, דאמר: מלקות בחיבי כריתות ליכא. דתנינא, **רבי יצחק** אומר: חיבי כריתות בפלל היו, ולמה יצאת כרת באחותו — לדונה בכרת ולא במלקות.

רב אשי אמר: אפילו תימא רבנו, זה — עיקר זדונו בידי אדם, וזה — עיקר זדונו בהיפך.

[ו. נדר ונדבה]

[ח, א] [משנה: אין בין המוֹדֵר הנָּאָה מחֲבִירוֹ למוֹדֵר מִמֶּנּוּ מֵאֵכָל, אֶלָּא דְּרִיסָתָהּ הֶרְגֵּל וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אוֹכֵל נֶפֶשׁ.

אין בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים חייב באחריותו, ונדבות אינו חייב באחריותו].

גמ'. הא לעננו פלים שעושין בהן אוכל נפש — זה וזה שוין. דריסת הרגל? הא לא קפדי אינשי! אמר **רבא**: הא מני — **רבי אליעזר**, דאמר: ויתור אסור במודר הנאה.

גמ'. הא לעננו "בל תאחר" — זה וזה שוין.

תנו הַתָּם: אי זהו נדר? האומר: "הרי עלי עולה". איזו היא נדבה? האומר: "הרי זו עולה", ומה בין נדרים לנדבות? נדרים, מתו או נגנבו או אבדו — חייב באחריותו, נדבות, מתו או נגנבו או אבדו — אינו חייב באחריותו.

מנהגי מילי? דתנו רבנו: "ונרצה לו לכפר עליו", **רבי שמעון** אומר: את שעליו — חייב באחריותו, ואת שאינו עליו — אינו חייב באחריותו.

מאי משמע? אמר **רבי יצחק בר אבדימי**: כיון דאמר "עלי" — כמאן דטעין אכתפיה דמי.

[ז. זב ומצורע]

[משנה: אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן.

אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה.

אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת וצפרים].

גמ'. הא לעננו משכב ומושב וספירת שבועה — זה וזה שוין.

מנהגי מילי? דתנו רבנן: **רבי סימאי** אומר: מנה הכתוב שתיים, וקראו "טמא". שלש, וקראו "טמא". הא כיצד? שתיים לטומאה ושלש לקרבן. ואומר: שתיים לטומאה ולא לקרבן, שלש לקרבן ולא לטומאה! אמרת: עד שלא ראה שלש ראה שתיים.

ואומר: שתיים לקרבן ולא לטומאה, שלש אף לטומאה! לא סלקא דעתך, דתנא: "וכפר עליו הכהן לפני ה' מזבחו", מקצת זבין מביאין קרבן ומקצת זבין אין מביאין קרבן. הא כיצד? ראה שלש — מביא, שתיים — אינו מביא. או אינו אלא: ראה שתיים — מביא, ראה שלש — אינו מביא, אמרת: עד שלא ראה שלש ראה שתיים.

ואיצטריך דרבי סימאי ואיצטריך "מזבחו", דאי מדרבי סימאי — הנה אמנא כי קושניו, קמשמע לן "מזבחו". ואי "מזבחו" — לא דענא פמה ראיות, קמשמע לן דרבי סימאי.

והשתא דאמרת "מזבחו" לדרשא, "וכי יטהר הזב מזבחו" מאי דרשת ביה? ההוא מיבעי ליה לכדתנא: "וכי יטהר הזב" — לכשיפסוק מזבחו, ["מזבחו" — ולא מזבחו ונגעו. "מזבחו וספר" — לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבועה. והלא דין הוא, אם מטמא משכב ומושב לא יהא טעון ספירת שבועה? [ח, ב] שומרת יום כנגד יום תוכיח, שמטמא משכב ומושב, ואינה טעונה ספירת שבועה. ואף אתה אל תתמה על זה, שאף על פי שמטמא משכב ומושב לא יהא טעון ספירת שבועה, תלמוד לומר: "מזבחו וספר", מקצת זב וספר — לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבועה.

אמר ליה **רב פפא לאבוי**: מאי שנא האי "מזבחו" דמרבי ביה זב בעל שתי ראיות, ומאי שנא האי "מזבחו" דממעט ביה זב בעל שתי ראיות?

אמר ליה: אי סלקא דעתך האי למעוטי הוא דאמא — לישתוק קרא מיניה, וכי תימא: אנתא מדינא, שומרת יום כנגד יום תוכיח. וכי תימא: האי מיבעי ליה "מזבחו" ולא מנגעו, אם כן ליכתוב קרא "וכי יטהר הזב" ולישתוק. "מזבחו" למה לי? לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבועה.

גמ'. הא לעננו שילוח [לטומאה] — זה וזה שוין.

מְנַהֲנִי מִלֵּי? דִּתְנִי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק קָמִיָּה דְּרַב הוּנָא: "וְטָהְרוּ הַכֶּהֱן מִסִּפְחַת הַיָּא וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָהֵר", טָהוּר מִפְּרִיעָה וּפְרִימָה דְּמַעֲשֵׂקְרָא. אָמַר לִיה **רַבָּא**: אֵלֶּא מַעֲתָה, גַּבִּי זָב דְּכָתִיב "וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָהֵר", הֵתָם מָאִי "וְטָהֵר" מַעֲשֵׂקְרָא אֵיכָא? אֵלֶּא: טָהוּר הַשְׁתָּא מִלְטָמָא כָּלִי חָרַס בְּהִיסָט, אַף עַל גַּב דְּהָדָר חֲזִי — לָא מְטָמָא לְמַפְרָע. הֵכָא נָמִי טָהוּר [הַשְׁתָּא מִלְטָמָא בְּבִיָּאָה לְמַפְרָע].

אֵלֶּא אָמַר **רַבָּא**, מֵהֵכָא: "וְהִצְרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הִנָּגַע", מִי שֶׁצָּרְעָתוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפּוֹ — יָצָא זֶה שָׂאִין צָרְעָתוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפּוֹ אֵלֶּא בְּיָמִים. אָמַר לִיה **אַבְיִי**: אֵלֶּא מַעֲתָה "כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הִנָּגַע בּוֹ יִטְמָא", מִי שֶׁצָּרְעָתוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפּוֹ — הוּא דְּטָעוֹן שִׁילּוּחַ, וְשָׂאִין צָרְעָתוֹ תְּלוּיָה בְּגוּפּוֹ — אֵין טָעוֹן שִׁילּוּחַ, וְכִי תִימָא: הֵכִי נָמִי, וְהָא קִתְּנִי: אֵין בֵּין מְצוּרַע מוֹסְגָר לְמְצוּרַע מוּחָלָט אֵלֶּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה, הָא לְעִנְיָן שִׁילּוּחַ וּלְטָמוּיִי בְּבִיָּאָה — זֶה וְזֶה שְׁוִין! אָמַר לִיה: "יְמִי" "כָּל יְמִי" — לְרַבּוֹת מְצוּרַע מוֹסְגָר לְשִׁילּוּחַ. אִי הֵכִי, תִּגְלַחַת וְצַפְרִים מָאִי טַעֲמָא לָא? דְּקִתְּנִי: אֵין בֵּין טָהוּר מִתּוֹךְ הַסִּגָּר לְטָהוּר מִתּוֹךְ הַחֲלִט — אֵלֶּא תִּגְלַחַת וְצַפְרִים! אָמַר **אַבְיִי**: אָמַר קָרָא: "וְיָצָא הַכֶּהֱן אֶל מַחוּץ לַמִּזְבֵּחַ וְהִנִּיחַ נֶרְפָא נֶגַע הַצָּרְעַת", מִי שֶׁצָּרְעָתוֹ תְּלוּיָה בְּרַפּוּאוֹת. יָצָא זֶה שָׂאִין צָרְעָתוֹ תְּלוּיָה בְּרַפּוּאוֹת אֵלֶּא בְּיָמִים.

סוגיה ה [ח:-ט:]: אין בין – תרגום

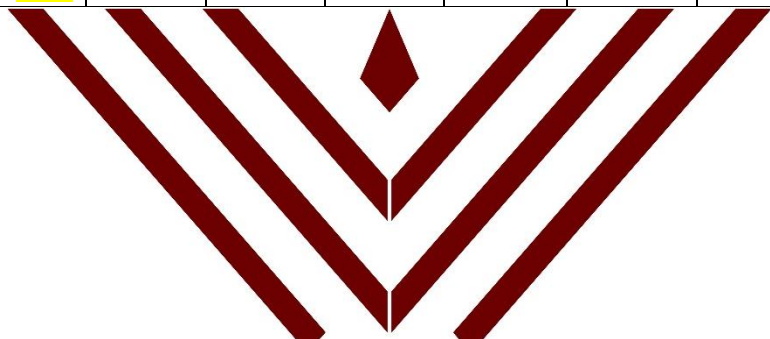
רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות,

אף בספרים לא התירו שיקתבו אלא
יוונית.

אלא שהספרים נכתבין בכל לשון,
ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא
אשורית.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
אין בין	אלא	מקרא	תרגום	מעשה	רבן	אף
ספרים	שהספרים	שכתבו	שכתבו	דתלמו	שמעון בן	בספרים
לתפילין	נכתבין	תרגום	מקרא	המלך	גמליאל	לא
ומזוזות	בכל לשון					התירו
						אלא
						יוונית

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בשפה שבה נכתבים
כתבי הקודש.

בתחילה דנים על ההבדל בין ספרים לתפילין ומזוזות,
שהספרים נכתבים בכל לשון, ובסוף מובאת דעתו של
רבן גמליאל שגם בספרים ניתן לכתוב דווקא ביוונית.

במרכז הסוגיה באה שפת הכתיבה של מגילת אסתר.
בתחילה משווים את משנתנו לכלל "מקרא שכתבו
תרגום ... אינו מטמא את הידיים", דנים בשאלה איזו
"תרגום שכתבו מקרא" יש במגילה, ומביאים את דעת
רבי יהודה שרק ספר תורה התירו לכותבו ביוונית.

[א-ב. אין בין ספרים לתפילין ומזוזות]

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות, אלא שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית.

גמ'. הא לתופרן בגידיו ולטמא את הידים — זה וזה שוין.

וספרים נכתבין בכל לשון וכו'.

[ג-ד-ה. מקרא שכתבו תרגום]

ורמינהו: מקרא שכתבו תרגום, ותרגום שכתבו מקרא, וכתב עברי — אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית, על הספר, ובדיו. אמר רבא: לא קשיא [ט, א] פאן בגופו שלנו, פאן בגופו שלהון. אמר ליה אבאי: במאי אוקימתא להחיא? בגופו שלהון, מאי איריא מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא? אפילו מקרא שכתבו מקרא ותרגום שכתבו תרגום נמי. דהא קתני: עד שיכתבנו אשורית על הספר בדיו!

אלא, לא קשיא: הא רבנו, הא רבן שמעון בן גמליאל. אי רבן שמעון בן גמליאל הא איכא ויניית!

אלא, לא קשיא: פאן בספרים, פאן בתפילין ומזוזות. תפילין ומזוזות מאי טעמא? משום דכתיב בהו: "והיו" — בהוייתן זהו. מאי תרגום שכתבו מקרא איכא? בשלמא תורה — איכא "גיר שהדוהא", אלא הכא מאי תרגום איכא?

אלא, לא קשיא: פאן במגילה, פאן בספרים. מגילה מאי טעמא, דכתיב בה: "ככתבם וכלשונם".

מאי תרגום שכתבו מקרא איכא?

אמר רב פפא: "ונשמע פתגם המלך".

רב נחמן בר יצחק אמר: "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן".

רב אשי אמר: כי תניא הוהא בשאר ספרים, ורבי יהודה היא.

דתניא: תפילין ומזוזות אין נכתבין אלא אשורית, ורבותינו התירו ויניית. והכתיב "והיו"! אלא אימא: ספרים נכתבים בכל לשון, ורבותינו התירו ויניית. התירו?! מכלל דתנא קמא אסר! אלא אימא: רבותינו לא התירו

שִׁפְתָּבו אֱלָא יוֹנִית. וְתִנָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אַף כְּשֶׁהֲתִירוּ רַבּוֹתֵינוּ יוֹנִית —
לא הִתִּירוּ אֱלָא בְּסֶפֶר תּוֹרָה, וּמִשּׁוּם מַעֲשֵׂה דְתַלְמֵי הַמִּלָּד.

דְּתִנָּא: מַעֲשֵׂה בְּתַלְמֵי הַמִּלָּד שְׂכִינְס שְׂבָעִים וּשְׁנַיִם זָקָנִים וְהִכְנִיֵסוּן בְּשִׁבְעִים
וּשְׁנַיִם בְּתִים וְלֹא גִילָה לָהֶם עַל מָה כִּינְסוּ. וְנִכְנַס אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאָמַר
לָהֶם: כְּתָבוּ לִי תּוֹרַת מֹשֶׁה רַבְכֶּם. נָתַן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד
עֲצָה וְהִסְפִּימוּ כּוֹלָן לְדַעַת אַחַת. וְכָתְבוּ לוֹ: "אֱלֹהִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית". "אֶעֱשֶׂה
אָדָם בְּצֶלֶם וּבִדְמוּת". "וַיְכַל בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וַיִּשְׁבּוֹת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי". "זָכַר וַיִּנְקְבָה
בְּרֵאשִׁית", וְלֹא כְּתָבוּ "בְּרֵאשִׁית". "הִבָּה אֲרֻדָּה וְאִבְלָה שֵׁם שְׁפָתָם". "וַתִּצְחַק שָׂרָה
בְּקִרְבָּהּ". "כִּי בִאֶפֶס הָרְגוּ שׂוֹר וּבִרְצוֹנָם עָקְרוּ אִבּוּס". "וַיִּנָּח מֹשֶׁה אֶת
אֶשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיִּרְפִּיבֵם עַל נוֹשָׂא בָנֵי אָדָם". "וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ
בְּמִצְרַיִם וּבְשָׂאֵר אֲרָצוֹת אֲרָבַע מֵאוֹת שָׁנָה". "וַיִּשְׁלַח אֶת זֹאטוּטִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".
"וְאֵל זֹאטוּטִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח דָּדוּ". (ט, ב) "לֹא חָמַד אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאֲתִי".
"אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְהָאִיר לְכָל הָעַמִּים". "וַיִּלָּד וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים
אַחֲרִים אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי לְעוֹבְדֵם". וְכָתְבוּ לוֹ: "אֶת צַעֲרֵית הָרָגְלִים", וְלֹא כְּתָבוּ
לוֹ "אֶת הָאֲרֻנָּבֶת", מִפְּנֵי שֶׁאֲשֵׁתוֹ שָׁל תַּלְמֵי אֲרֻנָּבֶת שְׁמָה, שֶׁלֹּא יֵאמַר שֶׁחֲקוּ בִּי
הַיְּהוּדִים וְהִטִּילוּ שֵׁם אֲשֵׁתִי בַּתּוֹרָה.

[ו-ז. רבן שמעון בן גמליאל – יוונית]

[משנה: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אף בספרים לא הִתִּירוּ שִׁפְתָּבו אֱלָא
יוֹנִית].

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בספרים לא הִתִּירוּ שִׁפְתָּבו אֱלָא יוֹנִית.

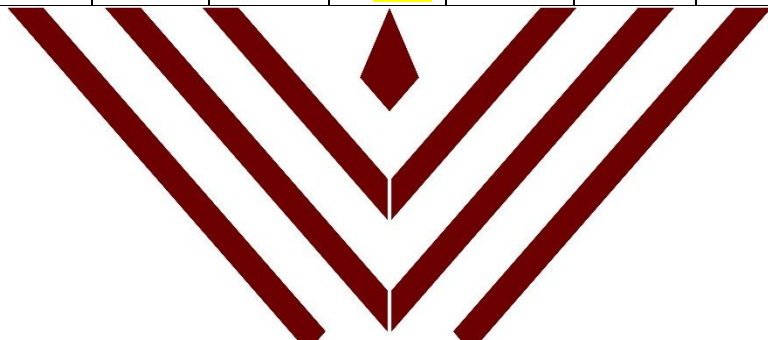
אמר **רבי אבהו** אמר **רבי יוחנן**: הִלָּכָה כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

ואמר **רבי יוחנן**: מאי טעמא דְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר קָרָא: "יִפְתָּ
אֱלֹהִים לְיִפְתָּ וַיִּשְׁכֹּן בְּאֶהְלֵי שָׁם", דְּבָרָיו שֶׁל יִפְתָּ יְהִי בְּאֶהְלֵי שָׁם. וְאֵימָא גּוֹמֵר
וּמְגוּג? אָמַר **רבי חייא בר אבא**: הֵינּוּ טַעְמָא, דְּכַתִּיב: "יִפְתָּ אֱלֹהִים לְיִפְתָּ",
יִפְתּוֹ שֶׁל יִפְתָּ יְהִי בְּאֶהְלֵי שָׁם.

סוגיה ו [ט:] אין בין – כהן גדול

אין בין כהן משוח בשמן המשחה
למרוכה בגדים
אלא פר יום הפורים וְעִשְׂרֵית הָאִיפָה.
אלא פר תבא על כל המצות.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
אין בין	אלא פר	לרבי	לרבי	רבי נסיב	אין בין	אלא פר
כהן	הבא על	מאיר	יוסי	לה	כהן	יום
משוח	כל	שמרובה	השני	אליבא	משמש	הכיפורים
למרוכה	המצוות	בגדים	איננו	דתנאי	לכהן	ועשירות
בגדים		מביא פר	חזרה		שעבר	האיפה
			להיות			
			כהן			
			הדיוט			

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בסוגים שונים של כהנים גדולים.

בתחילה דנים על כהן גדול משוח בשמן המשחה ועל כהן גדול, שכל מה שמייחד אותו הוא שמונת הבגדים שהוא לובש, ובסוף מובא החילוק בין כהן משמש לבין כהן שעבר.

במרכז הסוגיה באה שיטת רבי מאיר, שמרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצוות, ושיטת רבי יוסי שכהן גדול מחליף איננו יכול לחזור להיות כהן הדיוט.

במובן מסויים, הסוגיה מכריעה שכהן גדול זהו תפקיד, והמשמש בו איננו עובר למהות אחרת.

[א-ב. כהן משוח ומרובה בגדים]

[משנה: אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים, אלא פר הפא על קל המצות].

גמ'. הא לענין פר יום כפורים ועשירית האיפה — זה וזה שוין.

[ג-ד-ה. שיטת רבי מאיר ושיטת רבי יוסי]

מתניתין דלא כרבי מאיר, דאי רבי מאיר, [הא תנא]: מרובה בגדים מביא פר הפא על קל המצות, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: אינו מביא.

מאי טעמיה דרבי מאיר — דתנא: "משוח", אין לי אלא משוח בשמן המשחה, מרובה בגדים מניין? תלמוד לומר: "המשוח".

במאי אוקימנא — דלא כרבי מאיר. אימא סיפא: אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. הא לכל דבריהן — זה וזה שוין, אלא לרבי מאיר, דתנא: אירע בו פסול ומינו כהן אחר תחתיו, ראשון — חוזר לעבודתו, שני — כל מצות כהונה גדולה עליו, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: ראשון — חוזר לעבודתו, שני — אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. ואמר רבי יוסי: מעשה ברבי יוסף בן אלם מצופוי שאירע בו פסול בכהן גדול ומינוהו תחתיו, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: ראשון — חוזר לעבודתו, שני — אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. כהן גדול — משום איבה, כהן הדיוט — משום מעלין בקודש ולא מורידין.

רישא רבנן, וסיפא רבי מאיר!

אמר רב חסדא, אין: רישא רבנן וסיפא רבי מאיר.

רב יוסף אומר: רבי היא, ונסיב לה אליבא דתנאי.

[ו-ז. כהן משמש וכהן שעבר]

[משנה: אין בין כהן משמש לכהן שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשרית
האיפה].

סוגיה ז [ט:-י:] אין בין – מקום

אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרעה, ובירושלים לפנים מן החומה. וכן וכן, קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים.

אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים.

זה תפלה: כל שהוא נידר ונידב – קרב בבמה, וכל שאינו לא נידר ולא נידב – אינו קרב בבמה.

קדושת שילה – [י, א] יש אחריה היתר, וקדושת ירושלים – אין אחריה היתר.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
אין בין	כל שהוא	מחלוקת	מחלוקת	מחלוקת	אין בין	קדושת
במה	נידב	אם	רבי	בדברי רבי	שילה	שילה יש
גדולה	ונידב	קדושה	אליעזר	ישמעאל	לירושלים	אחריה
לבמה	קרב	ראשונה	ורבי	ברבי יוסי		היתר
קטנה	בבמה	קידשה	יהושע			
		לעתידי				
		לבוא				

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במקומות בהם ניתן להקריב קרבנות ולאכול קדשים.

בתחילה דנים על החילוק בין במה גדולה ציבורית לבמה קטנה של יחיד, ובסוף דנים על שילה וירושלים – איזה קדשים ניתן לאכול בכל אחד מהמקומות.

במרכז הסוגיה באה השאלה אם קדושה ראשונה קידשה רק לשעתה או גם לעתיד לבא.

[א. במה גדולה ובמה קטנה]

[משנה: אין בין בָּמָה גְדוֹלָה לְבָמָה קְטָנָה אֶלָּא פְּסָחִים].

[ב. כל שהוא נידר ונידב קרב בבמה]

[משנה: זֶה הַכֶּלֶל: כָּל שֶׁהוּא נִידֵר וְנִידָב — קָרֵב בְּבָמָה, וְכָל שֶׁאִינוּ לֹא נִידֵר וְלֹא נִידָב — אִינוּ קָרֵב בְּבָמָה].

גְּמ'. פְּסָחִים וְתוֹ לֹא? אִמָּא כְּעֵין פְּסָחִים.

מִנִּי — רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דִּתְנֵינָא, **רַבִּי שְׁמַעוֹן** אָמַר: אִף צָבוּר לֹא הִקְרִיבוּ אֶלָּא פְּסָחִים וְחוֹבוֹת שֶׁקְּבוּעַ לָהֶם זָמַן, אֲבָל חוֹבוֹת שֶׁאֵין קְבוּעַ לָהֶם זָמַן — הֵכָא וְהֵכָא לֹא קָרוּב.

[ג. קדושה ראשונה – לא קידשה לעתיד לבא]

גְּמ'. אָמַר **רַבִּי יִצְחָק**: שְׁמַעְתִּי שֶׁמִּקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִינּוֹ בְּזָמַן הַזֶּה. קִסְבֵּר: בֵּית חוֹנִינּוֹ לֹא־וּ בֵּית עֲבֻדָּה זָרָה הִיא, וְקָא סָבַר: קְדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה — קִידֻשָּׁה לְשַׁעֲתָהּ וְלֹא קִידֻשָּׁה לְעֵתִיד לְבֹא. דְּכַתִּיב: "כִּי לֹא בָאתֶם עַד עֵתָה אֶל הַמִּנוּחָה וְאֶל הַנִּחְלָה". "מִנוּחָה" — זֶה שִׁילָה, "נִחְלָה" — זֶה רִוּשָׁלַיִם, מִקִּישׁ נִחְלָה לַמִּנוּחָה: מָה "מִנוּחָה" יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֵיטֵר, אִף "נִחְלָה" יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֵיטֵר.

אָמְרוּ לִיה: אֲמַרְתָּ? אָמַר לָהּ: לֹא. אָמַר **רַבָּא**: הָאֱלֹהִים! אָמְרָה, וְגַמִּירְנָא לָהּ מִיָּנִיָּה. וּמֵאֵי טַעָמָא קָא הִדֵּר בֵּיה? מִשּׁוּם קִשְׁנָא דְּרַב מְרִי. דְּמוֹתֵיב **רַב מְרִי**: קְדוּשַׁת שִׁילָה — יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֵיטֵר. קְדוּשַׁת רִוּשָׁלַיִם — אֵין אַחֲרֶיהָ הֵיטֵר. וְעוֹד תִּנָּן: מִשְׁבָּאוֹ לִירוּשָׁלַיִם נֶאֱסָרוּ הַבָּמוֹת, וְלֹא הָיָה לָהֶם עוֹד הֵיטֵר, וְהִיא הֵיטֵרָה נִחְלָה.

[ד. מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע]

תִּנְאִי הִיא. (דִּתְנֵינָא) אָמַר **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**: שְׁמַעְתִּי כְּשֶׁהָיוּ בּוֹנִין בִּהִיכָל, עוֹשִׂין קִלְעִים לְהִיכָל וְקִלְעִים לְעִזָּרָה. אֶלָּא שֶׁבִּהִיכָל בּוֹנִין מִבְּחוּץ, וּבְעִזָּרָה בּוֹנִין מִבְּפָנִים. וְאָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ**: שְׁמַעְתִּי שֶׁמִּקְרִיבִין אִף עַל פִּי שֶׁאֵין בֵּית, אוֹכְלִין קִדְשֵׁי קִדְשִׁים אִף עַל פִּי שֶׁאֵין קִלְעִים, קִדְשִׁים קִלְעִים וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי אִף עַל פִּי שֶׁאֵין חוֹמָה, מִפְּנֵי שֶׁקְּדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה קִידֻשָּׁה לְשַׁעֲתָהּ וְקִידֻשָּׁה לְעֵתִיד לְבֹא. מִכָּל דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר לֹא קִידֻשָּׁה לְעֵתִיד לְבֹא.

אמר ליה **רבינא לרב אשי**: ממאי? דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, ומר — מאי דשמיע ליה קאמר, ומר — מאי דשמיע ליה קאמר. וכי תימא: קלעים לרבי אליעזר למה ליה? לצניעותא בעלמא.

[ה. מחלוקת בדברי רבי ישמעאל ברבי יוסי]

אלא כי הני תנאי, דתנא: אמר **רבי ישמעאל ברבי יוסי**: למה מנו חכמים את אלו? שפשעו בני הגולה מצאו את אלו וקידשו, אבל הראשונות בטלו משפטלה הארץ. אלמא קסבר: קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא. ורמינהו, אמר **רבי ישמעאל ברבי יוסי**: וכי אלו בלבד היו? והלא כבר נאמר: "ששים עיר כל חבל ארגוב", וכתוב: "כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה". אלא למה מנו חכמים את אלו? שפשעו בני הגולה מצאו אלו וקידשו. קידשו? [י, ב] השתא [הא] אמרי לא צריכא לקדושי! אלא: מצאו את אלו ומנאום. ולא אלו בלבד, אלא כל שתעלה לה מסורת בידך מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון — כל המצות הללו נוהגין בה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא. קשנא דרבי ישמעאל אדרבי ישמעאל. תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל ברבי יוסי.

ואיבעית אימא, הא רבי אלעזר בר יוסי אמר, דתנא: **רבי אלעזר ברבי יוסי** אמר: "אשר לוא חומה", אף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן.

[ו. שילה וירושלים]

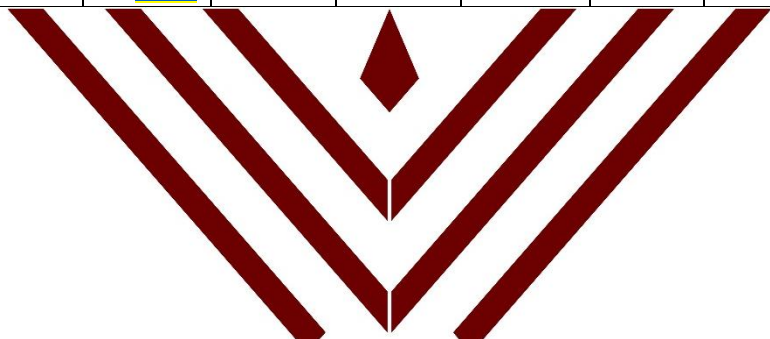
[משנה: אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרוצה, ובירושלים לפנים מן החומה. וכאן וכאן, קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים].

[ז. קדושת שילה יש אחריה היתר]

[משנה: קדושת שילה — [י, א] יש אחריה היתר, וקדושת ירושלים — אין אחריה היתר].

סוגיה ח [י:יז.]: דרשות על מגילת אסתר

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
פתיחה למגילה	מרכז ואסתר	גזירת המן	נביאים ונביאות	ביטול הגזירה	פתיחה לגדולת מרדכי	גדולת מרדכי

תמצית הסוגיה: הדרשות עוסקות במגילת אסתר, וניתן לראות כאן את האופן בו ניגשים לדרוש את המגילה – להחזיר את ישראל למוטב.

בתחילה באה הפתיחה למגילה, ודורשים את הפסוקים על משתה אחשוורוש עם ושתי, והחלפתה באסתר ומרדכי. בסוף דנים על בנימין הצדיק, והאופן בו השתלשלה גדולת מרדכי, והדבר הגדול עוד יותר – למוד תורה.

במרכז הדרשות – גזירת המן וביטולה. והמוקד של כל הדרשות הוא – הנביאים והנביאות שעמדו לישראל כדי להחזירם למוטב.

[א. פתיחה למגילה]

"וַיְהִי בַיּוֹם אֲחַשְׁוֶרֶשׁ, אָמַר רַבִּי לֵוִי וְאֵיתִימָא רַבִּי יוֹנָתָן: דְּבַר זֶה מְסוּרָת בְּיַדֵּנוּ מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְהִי" אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן צֶעַר. "וַיְהִי בַיּוֹם אֲחַשְׁוֶרֶשׁ" — הִנֵּה הַמֶּן. "וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפֹּט הַשּׁוֹפְטִים" — הִנֵּה רָעַב. "וַיְהִי כִּי הִחַל הָאָדָם לָרוֹב" — "וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם". "וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֵּדָם" — "הִבָּה נִבְּנָה לָנוּ עִיר". "וַיְהִי בַיּוֹם אֲמַרְפֶּלִי" — "עָשׂוּ

מלחמה". "ויהי בהיות יהושע ביריחו" — "וחרבו שלופה בידו". "ויהי ה' את יהושע" — "וימעלו בני ישראל". "ויהי איש אחד מן הרמתיים" — "כי את חנה אהב וה' סגר רחמה". "ויהי (כי) זקן שמואל" — "ולא הלכו בניו בדרךיו". "ויהי דוד לכל דרכיו משפיל [וה' עמו]" — "ויהי שאול עוין את דוד". "ויהי כי ישב המלך בביתו" — "רק אתה לא תבנה הבית".

והכתוב: "ויהי ביום השמיני", ותנא: אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא ביום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא: "ויהי ביום השמיני", וכתוב התם: "ויהי (בקר) יום אחד"! הא שכיב נדב ואביהוא. והכתוב: "ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה"! והכתוב: "ויהי כאשר ראה יעקב את רחל"! והכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד"! והאיכא שני! והאיכא שלישי! והאיכא טובא! אמר **רב אשי**: כל "ויהי" — איכא הכי ואיכא הכי, "ויהי בימי" — אינו אלא לשון צער.

חמשה "ויהי בימי" הו: "ויהי בימי אחשורוש", "ויהי בימי שפוט השופטים", "ויהי בימי אמרפל", "ויהי בימי אחז", "ויהי בימי יהונקים".

ואמר **רבי לוי**, דבר זה מסורת בגדינו מאבותינו: אמוץ ואמציה — אחי הו. מאי קא משמע לך? כי הא דאמר **רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן**: כל פלה שהיא צנועה בבית חמיה — זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים. מנלן? מתמר, דכתיב: "ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה", משום דכסתה פניה "ויחשבה לזונה"? אלא משום דכסתה פניה בבית חמיה, ולא הנה ידע לה, זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים. מלכים — מדוד, נביאים — דאמר **רבי לוי**, מסורת בגדינו מאבותינו: אמוץ ואמציה אחים היו, וכתוב: "חזון ישעיהו בן אמוץ".

ואמר **רבי לוי**, דבר זה מסורת בגדינו מאבותינו: מקום ארון אינו מן המדה. תנא נמי הכי: ארון שעשה משה יש לו עשר אמות לכל רוח, וכתוב: "ולפני הדביר עשרים אמה ארך", וכתוב: "כנף הכרוב האחד עשר אמות וכנף הכרוב האחד עשר אמות", ארון גופיה היכא הנה קאי? אלא לאו שמע מינה: בגס היה עומד.

רבי יונתן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא: "וקמתי עליהם וגו' והכרתי לבבל שם ושאר גוין ונכד נאם ה'". "שם" — זה הכתב, "שאר" — זה לשון, "גוין" — זה מלכות, "ונכד" — זו ושתתי.

רבי שמואל בר נחמני, פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא: "תחת הנצוצות יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס". "תחת הנצוצות" — תחת המן הרשע

שְׁעֵשָׁה עֲצָמוֹ עֲבוּדָה זָרָה, דְּכָתִיב: "וּבְכָל הַנְּעֻצּוֹצִים וּבְכָל הַנְּהַלּוּלִים". "יַעֲלֶה בְּרוּשׁ" — זֶה מְרַדְּכִי שֶׁנִּקְרָא רֹאשׁ לְכָל הַבְּשָׁמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה קַח לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֵרָדֹר", וּמִתְגַּמֵּינִן: "מֵר דְּכִי". "פִּתְחַת הַסֶּרֶפֶד" — פִּתְחַת וּשְׁתֵּי הַרְשָׁעָה בֵּת בְּנוֹ שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע שֶׁשָּׂרָף רַפִּידָת בֵּית ה', דְּכָתִיב: "רַפִּידָתוֹ זָהָב". "יַעֲלֶה הַדָּס" — זֶה אֶסְתֵּר הַצַּדִּיקָת שֶׁנִּקְרָאת הַדָּסָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הַדָּסָה". "וְהִזָּה לֵה' לָשֵׁם" — זֶה מִקְרָא מְגִילָה. "לֹאֹת עוֹלָם לֹא יִכְרֹת" — אֵלּוּ יָמֵי פוּרִים.

רבי יהושע בן לוי פִּתַּח לֵה פִּתְחָא לְהַאי פְּרָשְׁתָּא מִהֲכָא: "וְהִזָּה בְּאֶשֶׁר שֵׁשׁ ה' עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם כֵּן וְשִׁישׁ... לְהַרְע אֶתְכֶם". וּמִי חֲדֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִפְלְתָן שֶׁל רְשָׁעִים? וְהָא פְּתִיב: "בְּצֵאת לִפְנֵי הַחֲלוּץ וְאוֹמְרִים הוֹדוּ לֵה' כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ", וְאָמַר **רבי יוחנן**: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר "כִּי טוֹב" בְּהוֹדָא זֶה? לִפְנֵי שְׂאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמַח בְּמִפְלְתָן שֶׁל רְשָׁעִים. וְאָמַר **רבי יוחנן**, מֵאִי דְכָתִיב: "וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלְּיָלָה" — בְּקִשּׁוֹ מִלֵּאכֵי הַשָּׂרֵת לוֹמֵר שִׁירָה, אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מַעֲשֵׂה יְדֵי טוֹבְעִין בֵּינִם, וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה? אָמַר **רבי אלעזר**: הוּא אֵינּוּ שֵׁשׁ, אֲבָל אַחֲרִים מְשִׁישׁ. וְדִיקָא נָמִי, דְּכָתִיב: "כֵּן וְשִׁישׁ", וְלֹא כְּתִיב "וְשִׁישׁ". שְׂמַע מִינָהּ.

רבי אבא בר כהנא פִּתַּח לֵה פִּתְחָא לְהַאי פְּרָשְׁתָּא מִהֲכָא: "לֵאדָם שְׂטוֹב לִפְנֵי נִתְּנוּ חֻקָּה וְדַעַת וְשִׁמְחָה" — זֶה מְרַדְּכִי הַצַּדִּיק, "וְלִחְוֹטָא נִתְּנוּ עֲנָן לְאַסּוּף וְלִכְנוּס" — זֶה הָמֶן, "לְתֵת לְטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים" — זֶה מְרַדְּכִי וְאַסְתֵּר, דְּכָתִיב: "וַתֵּשֶׁם אֶסְתֵּר אֶת מְרַדְּכִי עַל בֵּית הָמֶן".

רבה בר עופרן פִּתַּח לֵה פִּתְחָא לְהַאי פְּרָשְׁתָּא מִהֲכָא: "וְשִׁמְתִּי כֶסֶף בְּעֵלִים וְהֶאֱבַדְתִּי מִשֵּׁם מְלָךְ וְשָׂרִים". "מְלָךְ" — זֶה וּשְׁתִּי, "וְשָׂרִים" — זֶה הָמֶן וְעֶשְׂרֵת בָּנָיו.

רב דימי בר יצחק פִּתַּח לֵה פִּתְחָא לְהַאי פְּרָשְׁתָּא מִהֲכָא, [יא, א] "כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדוּתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיֵּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מֶלֶכִּי פָּרְס", אֵימַתִּי — בְּזִמְן הָמֶן.

רבי חנינא בר פפא פִּתַּח לֵה פִּתְחָא לְהַאי פְּרָשְׁתָּא מִהֲכָא: "הִרְכַּבְתָּ אֲנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בְּאֵנוּ בְּאֵשׁ וּבַמִּים", "בְּאֵשׁ" — בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע. "וּבַמִּים" — בִּימֵי פְּרָעָה, "וַתּוֹצִיאֵנוּ לְרִנָּה" — בִּימֵי הָמֶן.

רבי יוחנן פִּתַּח לֵה פִּתְחָא לְהַאי פְּרָשְׁתָּא מִהֲכָא: "זָכַר חֲסִדוֹ וְאַמּוֹנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָּל אַפְסֵי אֶרֶץ אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ", אֵימַתִּי "רָאוּ כָּל אַפְסֵי אֶרֶץ אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ" — בִּימֵי מְרַדְּכִי וְאַסְתֵּר.

ריש לקיש פתח לה פתחא להא פֿרשֶׁתָא מהכא: "אֲרִי נוֹהֵם וְדוֹב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם דָּל", "אֲרִי נוֹהֵם" — זֶה נְבוּכַדְנֶצַּר הַרָשָׁע, דְּכָתִיב בִּיה: "עֲלֶה אֲרִיָּה מְסוּבָבוֹ". "דוֹב שׁוֹקֵק" — זֶה אַחֲשׁוּרוֹשׁ, דְּכָתִיב בִּיה: "וְאֲרִי חִינָה אַחֲרֵי תִנְיִינָה דְמִיָּה לְדוֹב", וְתַנִּי **רב יוסף**: אֵלּוּ פֿרָסִיִּים, שְׂאוּכְלִין וְשׁוֹתִין כְּדוֹב, וּמְסוּרְבִּין בְּשַׁר כְּדוֹב, וּמַגְדִּילִין שַׁעַר כְּדוֹב, וְאִין לָהֶם מְנוּחָה כְּדוֹב. "מוֹשֵׁל רָשָׁע" — זֶה הֶמֶן. "עַל עַם דָּל" — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם דָּלִים מִן הַמַּצּוֹת.

רבי אלעזר פתח לה פתחא להא פֿרשֶׁתָא מהכא: "בַּעֲצָלָתִים יִמָּד הַמֶּקֶרֶה וּבִשְׂפָלוֹת יָדִים יִדְלוּף הַבֵּית", בְּשִׁבִּיל עֲצָלוֹת שֶׁהֵיָה לָהֶם לִישְׂרָאֵל שְׂלֵא עֲסָקוּ בַּתּוֹרָה, נַעֲשֶׂה שׁוֹנְאוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מָד. וְאִין "מָד" אֵלּא עֲנִי, שְׁנֶאֱמַר: "וְאִם מָד הוּא מַעֲרָפֵד", וְאִין "מֶקֶרֶה" אֵלּא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֶאֱמַר: "הַמֶּקֶרֶה בְּמִים עֲלִיוֹתָיו".

רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחא להא פֿרשֶׁתָא מהכא: "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִוְלִי ה' שֶׁהֵיָה לָנוּ יֵאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל. לִוְלִי ה' שֶׁהֵיָה לָנוּ בְּקוֹם עֲלִינוֹ אָדָם". "אָדָם" — וְלֹא מֶלֶךְ.

רבא פתח לה פתחא להא פֿרשֶׁתָא מהכא: "בִּרְבוֹת צְדִיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּבִמְשׁוֹל רָשָׁע יֵאָנַח עִם", "בִּרְבוֹת צְדִיקִים יִשְׂמַח הָעָם" — זֶה מְרִדְכִי וְאַסְתֵּר, דְּכָתִיב: "וְהָעִיר שׁוֹשׁן צִהְלָה וְשִׂמְחָה". "וּבִמְשׁוֹל רָשָׁע יֵאָנַח עִם" — זֶה הֶמֶן, דְּכָתִיב: "וְהָעִיר שׁוֹשׁן נְבוּכָה".

רב מתנה אָמַר מִהֶכָּא: "כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוּבִים אֵלָיו".

רב אשי אָמַר מִהֶכָּא: "אוֹ הַנִּסָּה אֱלֹהִים וְגו'".

"וְהִי בִימֵי אַחֲשׁוּרוֹשׁ", אָמַר **רב**: וַיִּי וְהִי, הִדָּא דְּכָתִיב: "וְהִתְמַכְּרֹתָם שָׁם לְאוֹיְבֵיהֶם לְעַבְדִּים וְלְשִׁפְחוֹת וְגו'". וְשִׁמּוֹאֵל אָמַר: "לֹא מֵאַסְתִּים וְלֹא גַעְלָתִים לְכַלּוֹתָם". "לֹא מֵאַסְתִּים" — בִּימֵי יוֹזָנִים. "וְלֹא גַעְלָתִים" — בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר. "לְכַלּוֹתָם" — בִּימֵי הֶמֶן. "לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם" — בִּימֵי פֿרָסִיִּים. "כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם" — בִּימֵי גֹג וּמִגּוֹג.

בַּמִּתְנִיָּתָא תָּנָא: "לֹא מֵאַסְתִּים" — בִּימֵי פֿשְׁדִּים, שֶׁהָעַמְדָּתִי לָהֶם דְּנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה. "וְלֹא גַעְלָתִים" — בִּימֵי יוֹזָנִים, שֶׁהָעַמְדָּתִי לָהֶם שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק, וְחִשְׁמוֹנָאִי וּבְנֵיו, וּמִתְנִיָּה כְּהֵן גָּדוֹל. "לְכַלּוֹתָם" — בִּימֵי הֶמֶן, שֶׁהָעַמְדָּתִי לָהֶם מְרִדְכִי וְאַסְתֵּר. "לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם" — בִּימֵי רֹמִיִּים, שֶׁהָעַמְדָּתִי לָהֶם שֶׁל בֵּית רַבִּי וְחֻכְמֵי דִּוְרָת. "כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם" — לְעֵתִיד לְבוֹא, שְׂאִין כָּל אוֹמָה וְלָשׁוֹן יְכוֹלָה לְשַׁלּוֹט בָּהֶם.

רבי לוי אָמר מֵהָכָּא: "וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ".

רבי חייא אָמר מֵהָכָּא: "וְהִנֵּה כְּאֶשֶׁר דְּמִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם".

[ב. אחשוורוש ושותי, מרדכי ואסתר]

"אֲחֲשֹׁרוּשׁ", אָמר **רב**: אֲחִיו שֶׁל ראש, וְכֵן גִּילּוֹ שֶׁל ראש. אֲחִיו שֶׁל ראש, אֲחִיו שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע שֶׁנִּקְרָא "ראש", שְׁנֵאמַר: "אֲנִי הוּא רִישָׁא דִּי דְהָבָא". כֵּן גִּילּוֹ שֶׁל ראש, הוּא הָרֶג — הוּא בִיקֵשׁ לַהֲרוֹג, הוּא הַחֲרִיב — הוּא בִיקֵשׁ לְהַחֲרִיב, שְׁנֵאמַר: "וּבִמְלָכוֹת אֲחֲשֹׁרוּשׁ בְּתַחֲלַת מְלָכוֹתוֹ כְּתָבוּ שְׁטָנָה עַל יוֹשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם". וְשִׁמּוּאֵל אָמר: שֶׁהוֹשְׁתְּרוּ פְּנִיָּהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּזִמְיוֹ כְּשׁוּלֵי קִדְרָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמר: כָּל שְׂזוּכָרוֹ אָמר "אֲחָ לְרֹאשׁוֹ". וְרַבִּי חֲנִינָא אָמר: שֶׁחָלַל נַעֲשׂוּ רִשְׁיוֹ בְּזִמְיוֹ, שְׁנֵאמַר: "וַיִּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אֲחֲשֹׁרוּשׁ מִסִּי".

"הוּא אֲחֲשֹׁרוּשׁ" — הוּא בְּרָשָׁעוֹ מִתְחִילָתוֹ וְעַד סוּפּוֹ. "הוּא עֲשׂוֹ" — הוּא בְּרָשָׁעוֹ מִתְחִילָתוֹ וְעַד סוּפּוֹ. "הוּא דָּתוֹ וְאַבְיָרָם" — הוּא בְּרָשָׁעוֹ מִתְחִילָתוֹ וְעַד סוּפּוֹ. "הוּא הַמֶּלֶךְ אֲחָז" — הוּא בְּרָשָׁעוֹ מִתְחִילָתוֹ וְעַד סוּפּוֹ. "אֲבָרָם הוּא אֲבָרָהָם" — הוּא בְּצַדִּיקוֹ מִתְחִילָתוֹ וְעַד סוּפּוֹ. "הוּא אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה" — הוּא בְּצַדִּיקוֹ מִתְחִילָתוֹ וְעַד סוּפּוֹ. "וְדָוִד הוּא הַקָּטָן" — הוּא בְּקִטְנוּתוֹ מִתְחִילָתוֹ עַד סוּפּוֹ, כֹּשֶׁם שֶׁבְּקִטְנוּתוֹ הַקָּטָן עֲצָמוֹ אֶצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּתוֹרָה, כִּד בְּמִלְכוּתוֹ הַקָּטָן עֲצָמוֹ אֶצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהָ.

"הַמִּלּוֹךְ", אָמר **רב**: שֶׁמֶלֶךְ מַעֲצָמוֹ. אֲמַרִי לֵה לְשָׁבַח וְאֲמַרִי לֵה לְגַנְאִי. אֲמַרִי לֵה לְשָׁבַח — דָּלָא הָוָה אֵינִישׁ דִּחְשִׁיב לְמַלְכָּא כְּוֹתִינָה, וְאֲמַרִי לֵה לְגַנְאִי — דָּלָא הָוָה חֲזִי לְמַלְכוּתָא, וּמִמּוֹנָא יִתִּירָא הוּא דִּיהֵב וְקָם.

"מֵהוּדוֹ וְעַד כּוֹשׁ", **רב ושמואל** חד אָמר: הוּדוֹ בְּסוּף הָעוֹלָם וְכוֹשׁ בְּסוּף הָעוֹלָם, וְחַד אָמר: הוּדוֹ וְכוֹשׁ גְּבִי הַדִּי הוּוּ קִימִי; כֹּשֶׁם שֶׁמֶלֶךְ עַל הוּדוֹ וְכוֹשׁ, כִּד מֶלֶךְ מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפּוֹ.

כִּיּוֹצֵא בְּדָבָר אֶתְהָ אֹמֵר: "כִּי הוּא רוּדָה בְּכָל עֵבֶר הַנֶּהָר מִתְּפָסַח וְעַד עֶזְרָה", **רב ושמואל** חד אָמר: תְּפָסַח בְּסוּף הָעוֹלָם וְעֶזְרָה בְּסוּף הָעוֹלָם, וְחַד אָמר: תְּפָסַח וְעֶזְרָה בְּהַדִּי הוּוּ קִימִי; כֹּשֶׁם שֶׁמֶלֶךְ עַל תְּפָסַח וְעַל עֶזְרָה, כִּד מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלוֹ.

"שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה", אָמר **רב חסדא**: בְּתַחֲלִילָה מֶלֶךְ עַל שָׁבַע, וּלְבִסּוּף מֶלֶךְ עַל עֶשְׂרִים, וּלְבִסּוּף מֶלֶךְ עַל מֵאָה. אֵלָּא מַעֲתָה: "וַיִּשְׁגֵּי חֲזִי עֲמָרָם שָׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה", מֵאִי דְרִשְׁתָּ בִּיהָ? שְׂאֵנִי הָכָא, דִּקְרָא יִתִּירָא הוּא: מִכְּדִי

דְּכָתִיב "מְהוּדוּ וְעַד כּוֹשׁ", "שֶׁשָּׁבַע וְעָשָׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה" לָמָּה לִּי? שָׁמַע מִיָּה לְדָרְשָׁה.

תְּנוּ רַבָּנִן: שְׁלֹשָׁה מְלָכוֹ בְּכִיפָה, וְאֵלּוּ הֵן: אַחָאב וְאַחֲשָׁרוֹשׁ וְנְבוּכַדְנֶצַּר. אַחָאב, דְּכָתִיב: "חִי ה' אֱלֹהֶיךָ אִם יֵשׁ גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא שָׁלַח אֲדוֹנֶי שָׁם לְבַקֵּשְׁךָ וְגו'". וְאִי לֹא דִּהְיָה מְלִיץ עֲלֵייהוּ, הֵיכִי מְצִי מִשְׁבַּע לָהּ? נְבוּכַדְנֶצַּר, דְּכָתִיב: "וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יִתֵּן אֶת צִוְּאוֹ בְּעוֹל מֶלֶךְ בְּבָל". אַחֲשָׁרוֹשׁ, הָא דְאַמְרוּ.

[יא, ב] (סִימָן: שסד"ד) וְתוּ לֵיכָא? וְהָא אֵיכָא שְׁלָמָה! לֹא סָלִיק מְלָכוּתִיהּ. הֵנִיחָא לְמָאן דְאַמְר מֶלֶךְ וְהָדִיּוֹט. אֵלּא לְמָאן דְאַמְר מֶלֶךְ וְהָדִיּוֹט וּמֶלֶךְ — מֵאִי אֵיכָא לְמִימַר! שְׁלָמָה מִלְּתָא אַחֲרִיתִי הָוָה בֵּיהּ — שְׁמַלְךָ עַל הָעֲלִיּוֹנִים וְעַל הַתַּחְתּוֹנִים, שְׁנֵאמַר: "וַיֵּשֶׁב שְׁלָמָה עַל כֶּסֶּא ה'". וְהָא הָוָה סִנְחָרִיב, דְּכָתִיב: "מִי בָכָל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת הָאֵלָּה אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת אֲרָצָם מִיָּדִי!" הָא אֵיכָא יְרוּשָׁלַיִם דְּלֹא כְּבִשָׁה! וְהָא אֵיכָא דְרִנּוּשׁ, דְּכָתִיב: "דְּרִנּוּשׁ מְלָכָא כְּתִב לְכָל עַמְמֵיָא אוּמֵיָא וְלִשְׁנֵי דִי דִּירִין בְּכָל אֲרָעָא שְׁלָמְכוֹן וְסָגָא!" הָא אֵיכָא שְׁבַע דְּלֹא מֶלֶךְ עֲלֵייהוּ, דְּכָתִיב: "שֹׁפָר קָדָם דְרִנּוּשׁ וְהַקִּים עַל מְלָכוּתָא לְאַחֲשָׁדְרָפְנֵיָא מֵאָה וְעָשָׂרִין!" וְהָא אֵיכָא כּוֹרֶשׁ, דְּכָתִיב: "כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה'!" הֵתֵם אֲשֶׁתְּבוּחִי הוּא דְקָא מִשְׁתַּבַּח בְּנִפְשִׁיהּ.

"בְּיָמִים הָהֵם כְּשֶׁבַת הַמֶּלֶךְ", וְכָתִיב בְּתַרֵּיהּ: "בְּשָׁנָה שְׁלֹשׁ לְמָלְכוֹ!" אָמַר רַבָּא: מֵאִי "כְּשֶׁבַת", לְאַחַר שְׁנַתִּישְׁבָּה דַּעֲתוֹ. אָמַר: בְּלִשְׁצַר חֲשָׁב וּטְעָה, אָנָּה חֲשִׁיבָנָא וְלֹא טְעִינָא.

מֵאִי הִיא — דְּכָתִיב: "כִּי לְפִי מְלָאֵת לְבָבְךָ שְׁבָעִים שָׁנָה אֶפְקוֹד אֶתְכֶם", וְכָתִיב: "לְמַלְאוֹת לְחֻרְבוֹת יְרוּשָׁלַם שְׁבָעִים שָׁנָה". חֲשׁוֹב: אַרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁה דְנְבוּכַדְנֶצַּר, וְעָשָׂרִים וְתֵלַת דְאַוִּיל מְרוּדָּה, וְתַרְתֵּי דִידִיָּה — הָא שְׁבָעִים. אֶפְיָק מֵאִי דְבִי מְקִדָּשָׁא וְאַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. וְנְבוּכַדְנֶצַּר, מְנָלוּ דְאַרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁה שָׁנִין מֶלֶךְ? דְאַמְרוּ מֶר: גָּלוּ בְּשָׁבַע, גָּלוּ בְּשִׁמּוֹנָה, גָּלוּ בְּשִׁמּוֹנָה עֶשְׂרִה, גָּלוּ בְּתִשְׁעַ עֶשְׂרִה. גָּלוּ בְּשָׁבַע — לְכִיבוּשׁ יְהוֹזָקִים גָּלוּת יְהוֹזָקִין, שְׁהִיא שְׁמּוֹנָה לְנְבוּכַדְנֶצַּר. גָּלוּ בְּשִׁמּוֹנָה עֶשְׂרִה — לְכִיבוּשׁ יְהוֹזָקִים גָּלוּת צְדָקָהּוּ שְׁהִיא תִשְׁעַ עֶשְׂרִה לְנְבוּכַדְנֶצַּר, דְאַמְרוּ מֶר: שָׁנָה רִאשׁוֹנָה כִּיבֵשׁ נִינּוּה, שְׁנִיָּה כִיבֵשׁ יְהוֹזָקִים. וְכָתִיב: "וַיְהִי בְשָׁלְשִׁים וְשָׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹזָקִין מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁנִים עֶשְׂרִי חֲדָשׁ בְּעָשָׂרִים וְחֲמִשָּׁה לַחֲדָשׁ נָשָׂא אָוִיל מְרוּדָּה מֶלֶךְ בָּבֶל [בְּשָׁנָה מְלָכוּתוֹ] אֶת רֹאשׁ יְהוֹזָקִין מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ מִבֵּית הַכְּלָא". תַּמְנִי וְתֵלַתִּין וְשָׁבַע — חֲרִי אַרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁה דְנְבוּכַדְנֶצַּר. וְעָשָׂרִין וְתֵלַת דְאַוִּיל מְרוּדָּה — גְּמָרָא, וְתַרְתֵּי

דידיה — הא שבעין. אמר: השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו. היינו דקאמר ליה דניאל: "ועל מרי שמנא התרוממת ולמאנא די ביייתה היתיו קדמך", וכתוב: "ביה בלילא קטיל בלשאצר מלכא [פשדאח]". וכתוב: "ודריוש מדאח קבל מלכותא כבר שניו שתיו ותרתיו".

אמר: איהו מיטעא טעי, אנא חשיבנא ולא טעינא. מי כתיב "למלכות בבל"? "לבבל" כתיב, מאי "לבבל"? לגלות בבל, כמה בצירן — תמני, חשיב ועיל חילופיהו חדא דבלשצר, וחמש דדריוש וכורש, ותרתיו דידיה — הא שבעין. כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפריק — אמר: השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו. בא שטן וריקד ביניהו והרג את ושתיו.

והא שפיר חשיב? איהו נמי מיטעא טעי, דאיבעי ליה למימני מחברות ורופלים. סוף סוף כמה בצירן? חדיסר. איהו כמה מלך? ארביסר, בארביסר דידיה איבעי ליה למיבני בית המקדש, אלקמה כתיב: "באדון בטילת עבדת בית אלקה די בירושלם", אמר **רבא**: שנים מקוטעות הוו. [א, תנאי נמי הכי: ועוד שנה אחרת לבבל ועמד דריוש והשלימה.

אמר **רבא**: אף דניאל טעה בהאי חושבנא, דכתיב: "בשנת אחת למלכו אני דניאל בינותי בספרים". מדקאמר "בינותי" — מפלל דטעה.

מכל מקום קשו קראי אהדדי, כתיב: "מלאות לבבל", וכתוב: "לחברות ורופלים"! אמר **רבא**: לפקידה בעלקא. והיינו דכתיב: "כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם".

דרש **רב נחמן בר רב חסדא**, מאי דכתיב: "כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו", וכי כורש משיח ה'ה? אלא אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשיח: קובל אני לך על כורש. אני אמרתי: הוא יבנה ביתי ויכבד גליותי, והוא אמר: "מי בכם מפל עמו ויעל".

"חיל פרס ומדי הפרתמים", וכתוב: "למלכי מדי ופרס". אמר **רבא**: אתנוני אתנו בהדדי, אי מינו מלכי — מיניכו איפרכי ואי מיניכו מלכי — מינו איפרכי.

"בהראותו את עושר כבוד מלכותו", אמר **רבי יוסי בר חנינא**: מלמד שלבש בגדי כהונה. כתיב הכא: "יקר תפארת גדולתו", וכתוב ה'תם: "לכבוד ולתפארת".

"ובמלאות הזמנים האלה וגו'". **רב ושמואל**, חד אמר: מלך פיקח היה, וחד אמר: מלך טיפש היה. מאן דאמר מלך פיקח היה — שפיר עבד דקריב רחיקא ברישא, דבני מאתיה כל אימת דבעי מפייס להו. ומאן דאמר טיפש היה — דאיבעי ליה לקרובי בני מאתיה ברישא, דאי מרדו ביה הנך, הנני הו' קנימי בהדיה.

שאלו תלמידיו את **רבי שמעון בן יוחאי**: מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? אמר להם: אמרו אתם. אמרו לו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אם כן שבשושן נהרגו, שבכל העולם כולו אל נהרגו! אמרו לו: אמור אתה! אמר להם: מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו: וכי משוא פנים יש בדבר? אמר להם: הם לא עשו אלא לפנים — אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמך אלא לפנים. והיינו דכתיב: "כי לא ענה מלבו".

"בחצר גינת ביתן המלך". **רב ושמואל**, חד אמר: הראוי לחצר — לחצר, הראוי לגינה — לגינה, הראוי לביתן — לביתן. וחד אמר: הושיבו בחצר ולא החזיקתו, בגינה ולא החזיקתו, עד שהכניסו לביתו והחזיקתו. **במתניתא** תנא: הושיבו בחצר ופתח להם שני פתחים, אחד לגינה ואחד לביתו.

"חור כרפס ותכלת". מאי חור? **רב** אמר: חרי חרי, **ושמואל** אמר: מילת לבנה הציע להם.

"כרפס", אמר **רבי יוסי בר חנינא**: פרים של פסים.

"על גלילי כסף ועמודי שש מטות זהב וכסף", תניא, **רבי יהודה** אומר: הראוי לכסף — לכסף, הראוי לזהב — לזהב. אמר לו **רבי נחמיה**: אם כן, אתה מטיל קנאה בסעודה. אלא: הם של כסף, ורגליהן של זהב.

"בהט נשש". אמר **רבי אסי**: אבנים שמתחוטטות על בעליהן. וכן הוא אומר: "אבני גזר מתנוססות על אדמתו".

"וידר וסוחרת", **רב** אמר: דרי דרי. **ושמואל** אמר: אבן טובה יש בכרכי הים ו"דריה" שמה, הושיבה באמצע סעודה ומאירה להם כצהרים. **דבי רבי ישמעאל** תנא: שקרא דדור לכל בעלי סחורה.

"והשקות בכלי זהב וכלים מפלים שונים". "משונים" מיבעי ליה! אמר **רבא**, זאתה בת קול ואמרה להם: ראשונים פלו מפני כלי, ואתם שונים בהם!

"וינין מלכות רב", אמר **רב**: מלמד שכל אחד ואחד השקוהו ונן שגדול הימנו בשנים. "והשתיה כדת (אין אוינס)", מאי "כדת"? אמר **רבי חנן משום רבי**

מאיר : כָּדַת שֶׁל תּוֹרָה, מָה דַּת שֶׁל תּוֹרָה אֲכִילָה מְרוּבָּה מִשְׁתֵּיָּה — אַף סְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע אֲכִילָה מְרוּבָּה מִשְׁתֵּיָּה.

"אין אוֹנֵס", אָמַר **רבי אלעזר** : מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הִשְׁקָהוּ מֵיָּינוּ מְדִינָתוֹ.

"לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן אִישׁ וְאִישׁ", אָמַר **רבא** : לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן מְרִדְכִי וְהֶמֶן. מְרִדְכִי — דְּכִתִּיב : "אִישׁ יְהוּדִי", הֶמֶן — "אִישׁ צַר וְאוֹיֵב".

"גַּם וְשִׁתִּי הַמֶּלֶכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת". "בֵּית הַנָּשִׁים" מִיִּבְעֵי לֵיהּ! אָמַר **רבא** : שְׁנִיָּהּ לְדַבֵּר עֲבִירָה נִתְפְּוֹנוּ, הֵינּוּ דְאִמְרֵי אִינְשֵׁי : אִיהוּ בְּקָרִי, וְאַתְתֵּיהּ [יב, ב] בְּבוֹצִינִי.

"בָּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינוֹ". אִטּוּ עַד הַשְּׁתָּא לֹא טַב לְבִיהּ בְּחִמְרָא? אָמַר **רבא** : יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבַת הִנֵּה. שְׁיִשְׂרָאֵל אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין — מִתְחִילִין בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה וּבְדַבְּרֵי תִשְׁבָּחוֹת. אֲבָל אוֹמוֹת הַעוֹלָם שְׁאוּכְלִין וְשׁוֹתִין — אֵין מִתְחִילִין אֶלָּא בְּדַבְּרֵי תִפְלוֹת. וְכֵן בְּסְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, הִלְלוּ אוֹמְרִים : מְדִיוֹת נְאוֹת, וְהִלְלוּ אוֹמְרִים : פְּרִסִּיּוֹת נְאוֹת. אָמַר לֵהֶם אַחֲשֹׁרוּשׁ : כָּלִי שְׁאֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֵינוֹ לֹא מְדִי וְלֹא פְרִסִּי אֶלָּא כְּשִׁדְּיִי, רְצוֹנְכֶם לְרְאוּתָהּ? אָמְרוּ לוֹ : אֵין, וּבִלְבָד שְׁתֵּהא עֲרוּמָה. שְׁבַמְדָּה שְׁאֲדָם מוֹדָד — בַּהּ מוֹדְדִין לוֹ, מְלַמֵּד שְׁהִיָּתָה וְשִׁתִּי הַרְשָׁעָה מְבִיאָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשִׁיטָתָן עֲרוּמוֹת וְעוֹשָׂה בְּהוֹן מְלֹאכָה בְּשִׁבְתָּ. הֵינּוּ דְכִתִּיב : "אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּשׁוּף חֲמַת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוּשׁ זָכַר אֶת וְשִׁתִּי וְאֵת אֲשֶׁר עָשְׂתָה וְאֵת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלֶיהָ", כְּשֵׁם שְׁעָשְׂתָה — כִּדּוּ נִגְזַר עָלֶיהָ.

"וְתִמְאֵן הַמֶּלֶכָּה וְשִׁתִּי". מִכְּדִי פְרִיצָתָא הוּאִי, דְאָמַר מַר : שְׁנִיָּהּ לְדַבֵּר עֲבִירָה נִתְפְּוֹנוּ, מֵאִי טַעְמָא לֹא אֶתְאִי? אָמַר **רבי יוסי בר חנינא** : מְלַמֵּד שֶׁפָּרְחָה בַּהּ צָרַעַת. בְּמִתְנִיתָא תֵּנָא : [בָּא גְבַרִיאֵל וְעָשָׂה לָהּ זָנָב].

"וַיִּקְצֹץ הַמֶּלֶךְ מֵאֵד". אִמְמַי דְּלִקְחָה בֵּיהּ כּוּלֵי הָאִי? אָמַר **רבא**, שֶׁלַּחָה לֵיהּ : בַּר אַהוּרִיזִירִיה דְאָבָא, אָבָא לְקַבֵּל אֶלְפָּא חֲמָרָא שְׁתִּי וְלֹא רְוִי, וְהוּאִי גְבַרָא אֲשִׁתִּי בְּחִמְרִיה, מִיד : "וְחִמְתּוּ בְּעֶרְה בּוֹ".

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים", מֵאֵן חֲכָמִים — רַבָּנָן. "וַיִּדְעֵי הָעֵתִים" — שְׁיִוְדְעִין לְעֶבֶר שְׁנִים וְלִקְבוּעַ חֲדָשִׁים. אָמַר לָהּ : דִּיִּינוּהָ לִי. אָמְרוּ : הִכִּי נַעֲבִיד? גִּימָא לֵיהּ : קִטְלָה, לְמַחֲר פְּסִיק לֵיהּ חִמְרִיה וּבְעִי לָהּ מִיָּנָן. גִּימָא לֵיהּ : שְׁבָקָה — קָא מְזַלְזֵלָה בְּמַלְכוּתָא, אָמְרוּ לוֹ : מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְגַלְיָנוּ מֵאַרְצֵנוּ, נִיטְלָה עֲצָה מִמֶּנּוּ וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָדוֹן דִּינֵי נַפְשׁוֹת. זֵיל לְגַבִּי עֲמוֹן וּמוֹאֵב דִּינְתְּבִי בְּדוֹכְתֵּיהּ בְּחִמְרָא דִּינְתִּיב עַל דּוֹרְדֵּיהּ. וְטַעְמָא אָמְרוּ לֵיהּ, דְּכִתִּיב : "שְׁאֲנָן

מוֹאֵב מְנַעֲרִיו וְשׁוֹקֵט הוּא אֶל שְׁמָרְיוֹ וְלֹא הוֹרֵק מִכְּלִי אֶל כְּלִי וּבִגּוּלָה לֹא הִלָּךְ
עַל כֵּן עָמַד טַעְמוֹ בּוֹ וְרִחוֹ לֹא נָמַר, מִיָּד: "וְהִקְרֹב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא שֶׁתֵּר אֲדָמָתָא
תִּרְשִׁישׁ".

אָמַר **רַבִּי לִוִּי**: כָּל פְּסוּק זֶה עַל שׁוּם קְרִבּוּת נֶאֱמַר. "כְּרִשְׁנָא" — אָמְרוּ מִלֵּאכִי
הִשְׁרַת לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם הִקְרִיבוּ לִפְנֵיךְ כְּרִים בְּנֵי
שְׁנָה כְּדָרָךְ שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיךְ? "שֶׁתֵּר" — כְּלוּם הִקְרִיבוּ לִפְנֵיךְ שְׁתֵּי
תוֹרִין? "אֲדָמָתָא" — כְּלוּם בָּנוּ לִפְנֵיךְ מִזֶּבֶחַ אֲדָמָה? "תִּרְשִׁישׁ" — כְּלוּם
שִׁימָשׁוּ לִפְנֵיךְ בְּבִגְדֵי כְהוֹנָה דְּכֶתִיב בָּהוּ "תִּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְנִשְׁפָּה"? "מָרְס" —
כְּלוּם מִירְסוּ בְּדָם לִפְנֵיךְ? "מָרְסָנָא" — כְּלוּם מִירְסוּ בְּמִנְחוֹת לִפְנֵיךְ? "מְמוּכָן"
— כְּלוּם הִכִּינוּ שְׁלַחַן לִפְנֵיךְ?

"וַיֹּאמֶר מְמוּכָן". תֵּנָּה: מְמוּכָן זֶה הֶמֶן, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ מְמוּכָן? שְׁמוּכָן
לְפִוְרְעָנוּת. אָמַר **רַב כְּהֵנָּה**: מִכָּאן שֶׁהִתְדִיּוּט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ.

"לִהְיוֹת כָּל אִישׁ שׂוֹרֵר בְּבֵיתוֹ". אָמַר **רַבָּא**: אֲלֵמָּלָא אֲגֵרוֹת הִקְרִישׁוּנוֹת לֹא
נִשְׁתַּיֵּיר מִשׁוֹנְאִיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיט. אָמְרִי: מֵאִי הָיִ דְּשָׁדִיר לָן
לִהְיוֹת כָּל אִישׁ שׂוֹרֵר בְּבֵיתוֹ? פְּשִׁיטָא, אֲפִילוּ קִרְחָה — בְּבֵיתָהּ פְּרִדְשָׁא
לִיהוֹי!

"וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים". אָמַר **רַבִּי**, מֵאִי דְּכֶתִיב: "כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת וּכְסִיל
יִפְרֹשׁ אֹנֶלֶת" — "כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת" — זֶה דּוֹד, דְּכֶתִיב: "וַיֹּאמְרוּ לוֹ
עַבְדֶּיךָ וּבִקְשׁוּ לֵאדֹנֵי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְּתוּלָה"; כָּל מֵאן דְּהוֹה לִיה בְּרֵתָא — אֵייתָהּ
נִהְיָלִיה. "וּכְסִיל יִפְרֹשׁ אֹנֶלֶת" — זֶה אַחֲשָׁרוֹשׁ, דְּכֶתִיב: "וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ
פְּקִידִים"; כָּל מֵאן דְּהוֹה לִיה בְּרֵתָא — אִיטְמֵרָה מִינֵיהּ.

"אִישׁ יְהוּדִי הִיָּה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה וְגו' אִישׁ יְמִינִי". מֵאִי קֹאֶמַר: אִי לִיחוּסִיָּה
קֹאֶתִי — לִיחוּסִיָּה וְלִיזִיל עַד בְּנִימִין! אֲלֵא מֵאִי שְׁנָא הֵנִי תֵּנָּה: כּוֹלָן עַל שְׁמוֹ
נִקְרָאוּ. "בֶּן זָאִיר" — בֶּן שְׁהַאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּתַפְלָתוֹ. "בֶּן שְׁמַעִי" —
בֶּן שְׁשֹׁמֶע אֵל תַּפְלָתוֹ. "בֶּן קִישׁ" — שֶׁהִקִּישׁ עַל שְׁעָרֵי רַחֲמִים וְנִפְתָּחוּ לוֹ.

קָרִי לִיה "יְהוּדִי" — אֲלֵמָּא מִיהוּדָה קֹאֶתִי, וְקָרִי לִיה "יְמִינִי" — אֲלֵמָּא
מִבְּנִימִין קֹאֶתִי! אָמַר רַב נַחֲמָן: מִרְדְּכִי מוֹכֶתֶר בְּנִימוּסוֹ הִיָּה. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר
חֲנָה אָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי**: אֲבִיו מִבְּנִימִין, וְאָמוֹ מִיהוּדָה. וְרַבָּנָן אָמְרִי:
מִשְׁפָּחוֹת מִתְגָּרוֹת זוּ בְּזוּ. מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה אוֹמֶרֶת: אֲנָא גְרַמִּי דְּמִתְגָּלִיד מִרְדְּכִי,
דְּלֹא קִטְלִיה דּוֹד לְשְׁמַעִי בֶּן גְּרָא. וּמִשְׁפַּחַת בְּנִימִין אָמְרָה: מִינֵנָּה קֹאֶתִי. **רַבָּא**
אָמַר: כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרָה לְאִידֵךְ גִּיסָא: רָאוּ מָה עָשָׂה לִי יְהוּדִי וּמָה שִׁילָם
לִי יְמִינִי. מָה עָשָׂה לִי יְהוּדִי — [יג, א] דְּלֹא קִטְלִיה דּוֹד לְשְׁמַעִי, דְּאִתְגָּלִיד

מִיָּנִיָּה מְרַדְּכִי דְמִיֶּשְׁנִי בֵּיהָ הָמֶן. וּמָה שִׁילָם לִי יְמִינִי — דָּלָא קְטָלִיהָ שְׂאוּל לֶאֱגָג, דְּאֵתִילִיד מִיָּנִיָּה הָמֶן דְּמַצְעַר לְיִשְׂרָאֵל. **רַבִּי יוֹחָנָן** אָמַר: לְעוֹלָם מִבְּנִימָן קֶאֱתִי, וְאִמָּאֵי קָרִי לִיהָ "יְהוּדִי"? עַל שׁוּם שְׂכַפְרָא בְּעִבּוּדָה זָרָה. שְׂכָל הַכּוֹפֵר בְּעִבּוּדָה זָרָה נִקְרָא "יְהוּדִי", כְּדַכְתֵּיב: "אֵיתִי גּוֹבְרִין יְהוּדָאִין וְגו'".

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, כִּי הָיָה פֶּתַח בְּדַבְרֵי הַיָּמִים, אָמַר חֲכִי: כָּל דְּבָרִיד אֶחָד הֵם, וְאֵנוּ יוֹדְעִין לְדוֹרְשָׁן. "וְאֵשְׁתוּ הַיְּהוּדִיָּה וְלָדָה אֶת יִרְדָּא אֲבִי גְדוֹר וְאֶת חֲבֵר אֲבִי שׁוֹכֹ וְאֶת יְקוֹתִיאֵל אֲבִי זְנוּחַ וְאֵלָה בְּנֵי בִתְיָה בֵּת פְּרָעָה אֲשֶׁר לָקַח מֶרְדִּי". אִמָּאֵי קָרִי לָהּ "יְהוּדִיָּה" — עַל שׁוּם שְׂכַפְרָה בְּעִבּוּדָה זָרָה, דְּכַתִּיב: "וַתֵּרֶד בֵּת פְּרָעָה לְרַחוּץ עַל הַיָּאֹר", וְאָמַר **רַבִּי יוֹחָנָן**: שְׂיִרְדָּה לְרַחוּץ מִגִּילּוּלֵי בֵּית אֲבִיהָ. "וְלָדָה"? וְהָאֵל רַבּוּיִי רַבִּיִּיתָה! לּוֹמַר לָךְ שְׂכָל הַמְּגַדֵּל יָתוּם וַיִּתּוּמָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵילוֹ וְלָדוֹ. "יִרְדָּ" זֶה מִשָּׁה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "יִרְדָּ"? שְׂיִרְדָּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִן בְּנֵימִי. "גְדוֹר" — שְׂגִדָּר פְּרָצוּתִיהוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. "חֲבֵר" — שְׂחִיבָר אֶת יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהוֹן שְׂבִשְׂמִים. "סוֹכֹ" — שְׂנַעֲשָׂה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל כְּסוּפָה. "יְקוֹתִיאֵל" — שְׂקוּי וְשִׂרְאֵל לֶאֱל בְּנֵימִי. "זְנוּחַ" — שְׂהִזְנִיחַ עֲוֹנוֹתִיהוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. "אֲבִי" "אֲבִי" "אֲבִי" — אֲב בְּתוֹרָה, אֲב בְּחֻמָּה, אֲב בְּנִבְיאוֹת. "וְאֵלָה בְּנֵי בִתְיָה אֲשֶׁר לָקַח מֶרְדִּי", וְכִי מֶרְדִּי שְׁמוֹ? וְהִלָּא כָּלֵב שְׁמוֹ! אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: גֵּבָא כָּלֵב שְׂמֶרְדִּי בַּעֲצַת מְרַגְלִים, וְיִשָּׂא אֶת בֵּת פְּרָעָה שְׂמֶרְדָּה בְּגִלּוּלֵי בֵּית אֲבִיהָ.

"אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם", אָמַר **רַבָּא**: שְׂגָלָה מַעֲצָמוֹ.

"וַיְהִי אֹמֶן אֶת הַדְּסָה", קָרִי לָהּ "הַדְּסָה" וְקָרִי לָהּ "אֶסְתֵּר"? תַּנְיָא, **רַבִּי מֵאִיר** אוֹמַר: אֶסְתֵּר שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ הַדְּסָה — עַל שֵׁם הַצְדִּיקִים שְׂנִקְרָאוּ הַדְּסִים. וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְהוּא עוֹמֵד בֵּין הַדְּסִים". **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמַר: הַדְּסָה שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרָאת שְׁמָהּ אֶסְתֵּר? עַל שֵׁם שְׁהִיָּתָה מִסְתַּתֵּר דְּבָרִיהָ, שְׂנִאָמַר: "אֵין אֶסְתֵּר מַגִּידָת אֶת עֲמָהּ וְגו'". **רַבִּי נַחֲמִיָּה** אוֹמַר: הַדְּסָה שְׁמָהּ, וְלָמָּה נִקְרָאת אֶסְתֵּר? שְׁהִיּוֹ אֹמֶמוֹת הַעוֹלָם קוֹרִין אוֹתָהּ עַל שׁוּם אֶסְתֵּרָה. **בֶּן עֲזַאי** אוֹמַר: אֶסְתֵּר, לֹא אֶרֻפָּה וְלֹא קֶצֶרָה הִיָּתָה, אֶלָּא בִּינוּנִית כְּהַדְּסָה. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה** אָמַר: אֶסְתֵּר — יִרְקוּקָת הִיָּתָה, וְחוּט שֶׁל חֶסֶד מִשְׁוֹף עָלֶיהָ.

"כִּי אֵין לָהּ אֲב אֶם וְאֶם" — "וּבְמֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ" לָמָּה לִּי? אָמַר **רַב אַחָא**: עֵיבְרָתָה — מֵת אֲבִיהָ, וְלִדְתָהּ — מֵתָה אִמָּהּ.

"וּבְמֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ לָקַחָה מֶרְדִּכִּי לֹא לְבֵת", תַּנָּא מִשׁוּם **רַבִּי מֵאִיר**: אֵל תִּקְרִי "לְבֵת" אֶלָּא לְבֵית. וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְלָרֶשׁ אֵין כָּל כִּי אֶם כְּבִשָּׁה אַחַת קִטְנָה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחִיָּהּ וַתִּגְדֵּל עִמּוֹ וְעַם בְּנֵי וַיְחָדּוּ מִפְּתוֹ תֹאכֵל וּמִכּוֹסוֹ תִּשְׁתֶּה וּבְחִיקוֹ

תשָׁכַב וְתָהִי לוֹ כְּבֵת", משום דבְּחִיקוֹ תִּשְׁכַּב הוּוֹת לִיה (לְבֵת)? אֵלָּא — (לְבֵית) הָכִי נָמִי לְבֵית.

"וְנָתַת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת וגו'". אָמַר רָבָא : שְׁהִיתָה מוֹנָה בְּהוֹן יָמֵי שַׁבָּת.

"וַיִּשְׁנֶה וְנָתַת נְעוּרוֹתֶיהָ וגו'". אָמַר רַב : שְׁהִיכִילָה מֵאֲכָל יְהוּדִי. וּשְׁמוּאֵל אָמַר : שְׁהִיכִילָה קִדְלִי דְחִזְרִי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר : זֶרְעוֹנִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר : "וְיָהִי הַמִּלְצָר נוֹשֵׂא אֶת פֶּת בָּגָם וְנוֹתֵן לָהֶם זֶרְעוֹנִים".

"שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים בְּשָׁמֹן הַמּוֹר". מֵאֵי "שָׁמֹן הַמּוֹר"? רַבִּי חֲזִיָּא בַּר אֲבָא אָמַר : סְטַכְתָּ, רַב הוּנָא אָמַר : שָׁמֹן זֵית שְׁלֵא הִבִּיא שְׁלִישׁ. תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר : אֲנָפְקִינוּן — שָׁמֹן זֵית שְׁלֵא הִבִּיא שְׁלִישׁ, וְלָמָּה סָכִין אוֹתוֹ — שְׁמִשִּׁיר אֶת הַשִּׁיעָר וּמַעֲדָן אֶת הַבָּשָׂר. "בַּעֲרַב הִיא בָּאָה וּבִבְקָר הִיא שָׁבָה", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן : מִגִּנּוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע לְמַדְנֹה שְׁבָחוּ, שְׁלֵא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ מִסֻּתוֹ בַּיּוֹם.

"וְתָהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חו", אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר : מִלְּמַד שֶׁלְּכָל אֶחָד וְאֶחָד נִדְמָתָה לוֹ כְּאוֹמְתוֹ.

"וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ אֶל בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֲדָשׁ הַעֲשִׁירִי הוּא חֲדָשׁ טֵבֵת", יָרַח שְׁנֵהֲנָה גוֹף מִן הַגּוֹף.

"וַיֵּאָהֵב הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר מִכָּל הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא חו וְחֹסֵד לִפְנֵינוּ מִכָּל הַבְּתוּלוֹת", אָמַר רַב : בִּיקֻשׁ לְטַעֲמוֹ טַעַם בְּתוּלָה — טַעַם, טַעַם בְּעוּלָה — טַעַם.

"וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גָדוֹל". עֲבַד מִשְׁתֵּינָא וְלֹא גִלְיָא לִיה, דְּלִי כִרְגָא וְלֹא גִלְיָא לִיה, שְׁדַר פְּרִדִּישְׁנִי וְלֹא גִלְיָא לִיה. "וַיִּבְהַקֵּב בְּתוּלוֹת שְׁנֵית וגו'". אֲזִיל שְׁקַל עֲצָה מִמֶּרְדֳּכִי, אָמַר : אֵין אִשָּׁה מִתְקַנָּאָה אֵלָּא בִּירוֹן חֲבִירָתָהּ, וְאִפִּילוּ הָכִי לֹא גִלְיָא לִיה, דְּכֵתִיב : "אֵין אֶסְתֵּר מִגִּדַּת מוֹלֶדֶתָהּ וגו'".

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, מֵאֵי דְכֵתִיב : [יג, ב] "לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו" — בְּשִׁכְרָא צְנִיעוּת שְׁהִיתָה בָּהּ בְּרַחַל זָכָתָה וְנִצָּא מִמֶּנָּה שְׂאוּל, וּבְשִׁכְרָא צְנִיעוּת שְׁהִיתָה בּוֹ בְּשְׂאוּל זָכָה וְנִצָּאת מִמֶּנּוּ אֶסְתֵּר. וּמֵאֵי צְנִיעוּת הִיתָה בָּהּ בְּרַחַל? דְּכֵתִיב : "וַיִּגָּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אֲבִיהָ הוּא". וְכִי אָחִי אֲבִיהָ הוּא? וְהִלָּא בֶן אָחוֹת אֲבִיהָ הוּא? אֵלָּא, אָמַר לָהּ : מִיִּנְסָבָא לִי? אֲמָרָה לִיה : אֵין, מִיָּהוּ אֲבָא רַמָּאָה הוּא וְלֹא יָזְלַת לִיה. אָמַר לָהּ : אָחִיו אָנָּה בְּרַמָּאוֹת. אֲמָרָה לִיה : וּמִי שָׂרִי לְצַדִּיקִי לְסִגּוּיִי בְּרַמָּיוֹתָא? אָמַר לָהּ, אֵין : "עַם נָבָר תִּתְבָּר וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְפַּלֵּל". אָמַר לָהּ : וּמֵאֵי רַמָּיוֹתָא? אֲמָרָה לִיה : אֵית לִי אַחְתָּא דְקִשְׁיִשָּׁא מִינַי וְלֹא מִנְסִיב לִי מִסְרָמָה. מִסֵּר לָהּ סִימָנִים. כִּי מִטָּא לִילְיָא, אֲמָרָה : הַשְׁתָּא מִיכְסָפָא אַחְתָּאִי. מִסְרָתִינָהוּ נִיחָלָה. וְהִינֵנוּ דְכֵתִיב : "וְיָהִי בִבְקָר וְהִנֵּה הִיא לֹאָה", מִכָּלֵל דְּעַד

השְׁתָּא לָאו לָאָה הִיא? אֵלָּא: מִתּוּף סִימָנִין שְׁמִסְרָה רַחֵל לָלֶאָה — לָא הָוָה יָדַע עַד הַשְׁתָּא. לְפִיכָךְ זָכְתָּה וְנִצָּא מִמֶּנָּה שְׂאוּל. וּמָה צְנִיעוּת הִיתָה בְּשְׂאוּל? דְּכָתִיב: "וְאֵת דָּבָר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר שְׂמוּאֵל", זָכָה וְנִצָּאת מִמֶּנּוּ אֲסִתֵּר.

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר**: כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹסֵק גְּדוּלָּה לְאָדָם — פּוֹסֵק לְבָנָיו וְלְבָנֵי בָנָיו עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת, שְׁנֹאֲמַר: "וַיּוֹשִׁיבֵם לְנֶצַח וַיְנַבְּהוּ (וְגו')". וְאִם הִגִּיס דַּעְתּוֹ — הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁפִּילוֹ, שְׁנֹאֲמַר: "וְאִם אֲסוּרִים בְּזָקִים וְגו'".

"וְאֵת מֵאֲמַר מְרֻדְכִי אֲסִתֵּר עוֹשָׁה", אָמַר **רַבִּי יְרֵמְיָה**: שֶׁהִיתָה מְרָאָה דָם נָדָה לְחַכְמִים.

"כַּאֲשֶׁר הִיתָה בְּאֻמָּנָה אִתּוֹ", אָמַר **רַבָּה בַּר לִימָא** (מִשְׁמִיָּה דְרַב): שֶׁהִיתָה עוֹמֶדֶת מִחִיקוֹ שֶׁל אַחֲשֵׁרֻשׁ וְטוֹבֵלֶת וַיּוֹשֶׁבֶת בְּחִיקוֹ שֶׁל מְרֻדְכִי.

"בִּימֵי הֵהֱם וּמְרֻדְכִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ קָצַף בְּגָתוֹ וְתָרַשׁ", אָמַר **רַבִּי חֵיָא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**: הַקָּצִיף הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָדוֹן עַל עַבְדָּיו לַעֲשׂוֹת רָצוֹן צָדִיק. וּמִנּוּ? יוֹסֵף, שְׁנֹאֲמַר: "וַיֹּשֶׁם אֶתְּנוּ נָעַר עֲבָרִי וְגו'". עַבְדִּים עַל אֲדוֹנֵיהֶן לַעֲשׂוֹת נִס לַצָּדִיק, וּמִנּוּ? מְרֻדְכִי, דְּכָתִיב: "וַיִּנְדַּע הַדָּבָר לְמְרֻדְכִי וְגו'".

אָמַר **רַבִּי יוֹחָנָן**: בְּגָתוֹ וְתָרַשׁ שְׁנֵי טְרָסִיִּים הָיוּ, וְהָיוּ מִסְפָּרָיו בְּלִשׁוֹן טוֹרָסִי, וְאוֹמְרִים: מִיּוֹם שֶׁבָּאת זֶה לֹא רָאִינוּ שִׁינָה בְּעֵינֵינוּ, בֹּא וְנִטִּיל אֶרֶס בְּסִפֶּל כְּדֵי שְׁיָמוּת. וְהוּן לֹא הָיוּ יוֹדְעִין כִּי מְרֻדְכִי מִיּוֹשְׁבֵי לְשִׁכַּת הַגְּזִיטָה הָיָה, וְהָיָה יוֹדֵעַ בְּשַׁבָּעִים לָשׁוֹן. אָמַר לוֹ: וְהִלָּא אֵין מִשְׁמַרְתִּי וּמִשְׁמַרְתָּד שְׁנָה? אָמַר לוֹ: אֵין אֲשַׁמּוֹר מִשְׁמַרְתִּי וּמִשְׁמַרְתָּד. וְהָיִינוּ דְּכָתִיב: "וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא" — שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ בְּמִשְׁמַרְתּוֹ.

[ג. הגזירה]

"אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". (אַחֲרֵי מֵאִי?) אָמַר **רַבָּא**: אַחֲרֵי שֶׁבְּרָא הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רְפוּאָה לַמֶּכֶה. דְּאָמַר **רִישׁ לְקִישׁ**: אֵין הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּה אֶת יִשְׂרָאֵל אֲלָא אִם כֵּן בּוֹרָא לָהֶם רְפוּאָה תַּחֲלִילָה, שְׁנֹאֲמַר: "כִּרְפָּאִי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֵזוֹ אֶפְרַיִם". אֲבָל אוֹמֵרוֹת הָעוֹלָם אֵינוֹ כֵּן — מִכָּה אוֹתָן וְאַחֲרֵי כֵן בּוֹרָא לָהֶם רְפוּאָה, שְׁנֹאֲמַר: "וַיִּגְנֹף ה' אֶת מִצְרַיִם נִגְוֹף וְרִפּוּא'".

"וַיִּבֶזְזוּ בְּעֵינָיו לְשָׁלוֹחַ יָד בְּמְרֻדְכִי לְבָדּוֹ". אָמַר **רַבָּא**: בְּתַחֲלִילָה בְּמְרֻדְכִי לְבָדּוֹ, וּלְבִסּוּף בְּעַם מְרֻדְכִי, וּמִנּוּ — רַבָּנָן, וּלְבִסּוּף בְּכָל הַיְּהוּדִים.

"הפיל פור הוא הגורל", תנא: כיון שגפול פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמות בו משה. ולא היה יודע שבשבעה באדר מת, ובשבעה באדר נולד.

"ישנו עם אחד", אמר רבא: ליכא דידע לישנא בישא כהמן. אמר ליה: תא ניכלינהו. אמר ליה: מסתפינא מאלהיהו דלא ליעביד בי דעבד בקמאי. אמר ליה: ["ישנו" —] ישנו מן המצות. אמר ליה: אית בהו רבנן. אמר ליה: עם אחד הו. שמא תאמר, קרחה אני עושה במלכותך — מפוזרין הם בין העמים. שמא תאמר: אית הנאה מיניהו — "מפוזר", כפרידה זו שאינה עושה פירות. ושמא תאמר, איכא מדינתא מיניהו — תלמוד לומר: "בכל מדינות מלכותך". ודתיהם שונות מכל עם, דלא אכלי מינן ולא נסבי מינן ולא מנסבי לן. ונאת דתי המלך אינם עושים, דמפקי לכולא שתא בשחי פהי. ונלמלך אין שוה להניחם, דאכלו ושתו ומבזו ליה למלכא, ואפילו נופל זבוב בכוסו של אחד מהן — זורקו ושותהו, ואם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן — חובטו בקרקע ואינו שותהו.

"אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים פזר פסוק וגו'", אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהו לשקליו. והיינו דתנו: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים.

"ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך", אמר רבי אבא: [יד, א] משל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה? לשני בני אדם, לאחד היה לו תל בתוך שדהו ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו. בעל חריץ אמר: מי יתן לי תל זה בדמים! בעל התל אמר: מי יתן לי חריץ זה בדמים! למי יתן? ויגו זה אצל זה. אמר לו בעל חריץ לבעל התל: מכור לי תיקף! אמר לו: טול אותו בחנם, והלאו!

"ויסר המלך את טבעתו", אמר רבי אבא בר כהנא: גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב.

[ד. ארבעים ושמונה נביאים שבע נביאות]

תנו רבנן: ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא פחתו ולא הויתרו על מה שכתוב בתורה, חוץ ממקרא מגילה. מאי דרוש? אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה: ומה מעבדות לחירות

אמרין שירה — ממיתה לחיים לא כל שכן. אי הכי, הלל נמי נימא! לפי שאין אומרים הלל על גס שבחוזה לארץ. יציאת מצרים, דגס שבחוזה לארץ, הכי אמרין שירה? כדתנא: עד שלא נכנסו ישראל לארץ — הוכשרו כל ארצות לומר שירה. משנכנסו ישראל לארץ — לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה. **רב נחמן** אמר: קרייתה זו הלילה. **רבא** אמר, בשלמא התם: "הללו עבדי ה'" — ולא עבדי פרעה, אלא הכא: "הללו עבדי ה'" — ולא עבדי אחשוורוש! אפתי עבדי אחשוורוש אגן.

בין לרבא בין לרב נחמן קשיא, והא תנא: משנכנסו לארץ — לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה! כיון שגלו, חזרו להכשירן הראשון.

ותו ליכא? והכתיב: "ויהי איש אחד מן הרמתיים צופים", אחד מרמתיים צופים שנתנבאו להם לישראל. מיהנה טובא הו, כדתנא: הרבה נביאים עמדו להם לישראל, כפלים פיוצאי מצרים. אלא נבואה שהוצרכה לדורות — נכתבה, ושלל הוצרכה — לא נכתבה. **רבי שמואל בר נחמני** אמר: אדם הבא משתי רמות שצופות זו את זו. **רבי חנין** אמר: אדם הבא מבני אדם שעומדין ברומן של עולם. ומאן נינהו? בני קרח, דכתיב: "ובני קרח לא מתו", תנא משום רבינו: מקום נתבצר להם בגיהנם, ועמדו עליו.

שבע נביאות מאן נינהו? שרה, מרים, דבורה, חנה, אביגיל, חולדה ואסתר.

שרה, דכתיב: "אבי מלכה ואבי יסכה", ואמר **רבי יצחק**: "יסכה" זו שרה, ולמה נקרא שמה יסכה — ששכתה ברוח הקדש, שנאמר: "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה". דבר אחר: "יסכה" — שהכל סוכין ביופיה.

מרים, דכתיב: "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן", ולא אחות משה, אמר **רב נחמן אמר רב**: שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל. ובשעה שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה: בתי נתקיימה נבואתי. וכיון שהשליכוהו לניאור, עמד אביה וטפחה על ראשה, ואמר לה: בתי היכן נבואתי? היינו דכתיב: "ותצב אחותו מרחוק לדעה". לדעת מה יהא בסוף נבואתה.

דבורה, דכתיב: "ודבורה אשה נביאה אשת לפידות", מאי "אשת לפידות"? שהיתה עושה פתילות למקדש. "והיא יושבת תחת תומר". מאי שגא תחת תומר? אמר **רבי שמעון בן אבשלום**: משום יחוד. דבר אחר: מה תמר זה אין לו אלא לב אחד — אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים.

חנה, דְּכָתִיב: "וַתִּתְפַּלֵּל חָנָה וַתֹּאמֶר עֲלֶיךָ לִבִּי בַּה' רָמָה קִרְנִי בַּה'". "רָמָה קִרְנִי", וְלֹא רָמָה פָּכִי. דָּוִד וּשְׁלֹמֹה שָׁנְמָשְׁחוּ בְּקֶרֶן — נִמְשָׁכָה מַלְכוּתוֹ, שְׁאוּל וַיְהִיָּה שָׁנְמָשְׁחוּ בְּפֶדֶךְ — לֹא נִמְשָׁכָה מַלְכוּתוֹ.

"אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בְּלִתְדָּה", אָמַר **רַב יְהוּדָה בַּר מִנְשֵׁיָא**: אֵל תִּקְרִי "בְּלִתְדָּה", אָלָא "לְבִלְוִתְדָּה". שְׁלֹא כַּמִּדַּת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשׂוֹר וְדָם. מִדַּת בְּשׂוֹר וְדָם — מַעֲשֵׂה דָּוִד מְבַלֵּין אוֹתוֹ, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא — מְבַלֵּה מַעֲשֵׂה דָּוִד.

"וְאֵין צוֹר כְּאַלְהֵינוּ", אֵין צִיר כְּאַלְהֵינוּ. אָדָם צָר צוֹרָה עַל גְּבִי הַכּוֹתֵל וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַטִּיל בָּהּ רוּחַ וּנְשָׁמָה, קָרְבִּים וּבְנֵי מַעֲסִים. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צָר צוֹרָה בְּתוֹךְ צוֹרָה, וּמִטִּיל בָּהּ רוּחַ וּנְשָׁמָה, קָרְבִּים וּבְנֵי מַעֲסִים.

אֲבִיגַיִל, דְּכָתִיב: "וְהָיָה הָיָא רֹכֶבֶת עַל הַחֲמֹר וַיִּזְרְדֵת בְּסִתֵּר הָהָר". "בְּסִתֵּר הָהָר"? "מִן הָהָר" מִיִּבְעֵי לִיָּה! אָמַר **רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל**: עַל עֶסְקִי דָם הָבָא מִן הַסִּתְרִים. נָטְלָה דָם וְהִרְאָתָה לוֹ. אָמַר לָהּ: וְכִי מִרְאִין דָם בְּלִילָה? אָמְרָה לוֹ: וְכִי דְנִין דִּינֵי נְפֻשׁוֹת בְּלִילָה? אָמַר לָהּ: [יד, ב] מוֹרְד בַּמַּלְכוּת הוּא, וְלֹא צְרִיךְ לְמִדִּינֵיָּהּ. אָמְרָה לוֹ: עֲדִין שְׁאוּל קָיִים וְלֹא יָצָא טְבַעַד בְּעוֹלָם. אָמַר לָהּ: "בְּרוּךְ טַעֲמָד וּבְרוּכָה אֵת אֲשֶׁר כְּלִיתֵנִי [הַיּוֹם הַזֶּה] מִבָּא בְּדָמִים". "דָּמִים" — תִּרְתִּי מִשְׁמַע! אָלָא מְלַמֵּד שְׁגִילָתָה אֵת שׁוֹקָה וְהִלָּךְ לֵאמֹרָה שְׁלֹשׁ פְּרָסָאוֹת, אָמַר לָהּ: הַשְּׁמַעֲי לִי! אָמְרָה לוֹ: "לֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לְפִנְקָה". "זֹאת" — מִפְּלָל דְּאִיפָא אַחֲרִיתִי, וּמֵאִי נִיהוּ? מַעֲשֵׂה דְבִת שָׁבַע. וּמִסְקָנָא הָכִי הוּא. "וְהִתְנַחַח נָפֶשׁ אֲדוֹנִי צָרוּרָה בְּצֹרֵר הַחַיִּים". כִּי הוּוֹת מִיִּפְטָרָא מִיָּנִיָּה אָמְרָה לִיָּה: "וְהִטִּיב ה' לֵאדוֹנִי וְזָכַרְתָּ אֵת אֲמֻתְךָ". אָמַר **רַב נַחֲמָן**, הֵינִי דְאָמְרִי אִינְשֵׁי: אִיתְתָּא בְּהָדִי שׁוּתָא פִּילָפָא. אִיפָא דְאָמְרִי: שְׁפִיל וְאִזִּיל בַּר אַוּזָא וְעִינוּהִי מִיִּטְיִפִי.

חוּלְדָה, דְּכָתִיב: "וַיִּלָּךְ חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וְאַחִיקָם וְעַכְבּוֹר וְגו'". וּבִמְקוֹם דְּקָאִי יִרְמְיָה הֵיכִי מִתְנַבֵּא אִיהִי? אָמְרִי **בִּי רַב מִשְׁמִיָּה דְרַב**: חוּלְדָה קְרוּבַת יִרְמְיָה הִיתָה, וְלֹא הָיָה מִקְפִּיד עָלֶיהָ. וַיֹּאשְׁיָה גּוֹפִיָּה הֵיכִי שְׁבִיק יִרְמְיָה וּמִשְׁדַּר לְגַבָּה? אָמְרִי **דְּבִי רַבִּי שִׁילָא**: מִפְּנֵי שֶׁהִנְשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת הֵן. **רַבִּי יוֹחָנָן** אָמַר: יִרְמְיָה לֹא הָיָה הָתָם, שֶׁהִלָּךְ לְהַחְזִיר עֲשָׂרֶת הַשְּׁבָטִים. וּמִנְלָן דְּאִהְדוּר? דְּכָתִיב: "כִּי הַמּוֹכֵר אֶל הַמִּמְכָּר לֹא יָשׁוּב", אֲפֹשֶׁר יוֹבֵל בָּטָל, וְנִבְיָא מִתְנַבֵּא עָלָיו שֶׁיִּבְטָל! אָלָא מְלַמֵּד שֶׁיִּרְמְיָה הַחֲזִירוֹ, וַיֹּאשְׁיָהוּ בֵּן אֲמוֹן מְלָךְ עֲלֵיהֶן, דְּכָתִיב: "וַיֹּאמֶר מָה הַצִּיּוֹן הִלְזָה אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה וַיֹּאמְרוּ אֲלָיו אֲנִשֵּׁי הָעִיר הַקָּדֵר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּא מִיְּהוּדָה וַיִּקְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ, וְכִי מָה טִיבוֹ שֶׁל יֹאשְׁיָהוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ? אָלָא מְלַמֵּד שֶׁיֹּאשְׁיָהוּ מְלָךְ עֲלֵיהֶן. **רַב נַחֲמָן** אָמַר, מִהֲכָא: "גַּם יְהוּדָה שֶׁת קָצִיר לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עִמִּי".

אֶסְתֵּר, דְּכָתִיב: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת", בְּגָדֵי מַלְכוּת מִיָּבֵעִי לִיהָ! אֵלָּא שְׁלֹבְשָׁתָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּתִיב הָכָא: "וַתִּלְבַּשׁ", וְכָתִיב הֵתָם: "וַרוּחַ לְבָשָׁה אֶת עַמְשִׁי וְגו'".

אָמַר **רַב נַחֲמָן**: לֹא יָצָה יְהִירוּתָא לְנָשִׁי. תַּרְתִּי נָשִׁי יְהִירָן הַיִּינוֹ, וְסָנִיין שְׁמִיָּהּ: חָדָא שְׁמָה זִיבּוּרְתָּא, וְחָדָא שְׁמָה כְּרַכּוּשָׁתָא. זִיבּוּרְתָּא כְּתִיב בָּהּ: "וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרְק", וְאִילוּ אֵיחָה לֹא אָזְלָה לְגַבִּיָּה. כְּרַכּוּשָׁתָא כְּתִיב בָּהּ: "אָמְרוּ לְאִישׁ", וְלֹא אָמְרָה "אָמְרוּ לְמֶלֶךְ".

אָמַר **רַב נַחֲמָן**: חוּלְדָּה מִבְּנֵי בָנוֹי שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ הִיָּתָה — כְּתִיב הָכָא: "בֶּן חֲרָחִס", וְכָתִיב הֵתָם: "בְּתִמְנַת חָרָס". אֵי תִיבִיָּה **רַב עֵינָא סָבָא לְרַב נַחֲמָן**: שְׁמוֹנָה נְבִיאִים וְהֵם כְּהֻנִּים יָצְאוּ מִרְחֹב הַזֹּנָה, וְאֵלּוּ הֵן: גִּרְיָה, בְּרוּךְ, וּשְׁרָיָה, מַחֲסִיָּה, יִרְמְיָה, חִלְקִיָּה, חֲנַמְאֵל, וְשִׁלּוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶף חוּלְדָּה הִנְבִּיאָה מִבְּנֵי בְנֵיָה שֶׁל רְחֹב הַזֹּנָה הִיָּתָה. כְּתִיב הָכָא: "בֶּן תִּקְוָה", וְכָתִיב הֵתָם: "אֶת תִּקְוָה חוּט הַשָּׁנִי". אָמַר לִיהָ: עֵינָא סָבָא, וְאָמַר לָהּ: פִּתְּנָא אוֹכְמָא, מִינִי וּמִינְךָ תִּסְתַּיִּים שְׁמַעְתָּ: דְּאִיגִינְרָא וְנִסְבָּה יְהוֹשֻׁעַ. וּמִי הוּא לִיהָ זֹרְעָא לִיהוֹשֻׁעַ? וְהַכְּתִיב: "וְנוֹן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ!" בְּנֵי לֹא הוּא לִיהָ, בְּנִתָּא הוּא לִיהָ. [טו, א] בְּשִׁלְמָא אֵינְהוּ — מִיפְרָשִׁי, אֵלָּא אֲבָהִתְיָהּ מְנַלָּן? כִּדְעוּלָא. דְּאָמַר **עוּלָא**: כָּל מְקוֹם שֶׁשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו בְּנְבִיאִוֹת — בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא נְבִיא בֶּן נְבִיא. שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו — בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא מְאוּתָה הָעִיר, שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם עִירוֹ — בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא מִירוּשָׁלַיִם.

בְּמִתְנִיתָא תָּנָא: כָּל שְׁמַעְשֵׁיו וּמַעֲשֵׂה אַבּוֹתָיו סְתוּמִין, וּפְרֵט לָךְ הַכְּתוּב בְּאַחַד מֵהֶן לְשִׁבְחָהּ, כְּגוֹן: "דְּבַר ה' אֲשֶׁר הָיָה אֵל צַפְנָנָה בֶּן כּוֹשִׁי בֶּן גִּדְלָה" — בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא צָדִיק בֶּן צָדִיק. וְכָל שְׁפָרַט לָךְ הַכְּתוּב בְּאַחַד מֵהֶן לְגַנְאִי, כְּגוֹן: "וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמַעֲאֵל בֶּן נְתַנְיָה בֶּן אֱלִישָׁמַע" — בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא רָשָׁע בֶּן רָשָׁע.

אָמַר **רַב נַחֲמָן**: מִלָּאכִי — זֶה מְרַדְּכִי, וְלִמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ מִלָּאכִי? שֶׁהִיָּה מִשְׁנָה לְמֶלֶךְ. מִיִּתִּיבִי: בְּרוּךְ בֶּן גִּרְיָה וּשְׁרָיָה בֶּן מַעֲשִׂיָּה, וְדִנְיָאֵל וּמְרַדְּכִי בִלְשׁוֹן וְחֻצִּי, זִכְרָיָה וּמִלָּאכִי — כּוֹלֵן נִתְנַבְּאוּ בְּשִׁנַּת שְׁתֵּים לְדִרְיוֹשׁ. תִּיּוּבְתָא.

תִּנְיָא, אָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה**: מִלָּאכִי זֶה עֲזָרָא, וְחַכְמִים אוֹמְרִים: מִלָּאכִי שְׁמוֹ.

אָמַר **רַב נַחֲמָן**: מִסְתַּבְּרָא כְּמָאן דְּאָמַר מִלָּאכִי זֶה עֲזָרָא, דְּכָתִיב בְּנְבִיאוֹת מִלָּאכִי: "בְּגִדָה יְהוּדָה וְתוֹעֲבָה נַעֲשֶׂתָה בְּיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַם כִּי חָלַל יְהוּדָה קֹדֶשׁ ה' אֲשֶׁר אָהַב וּבָעַל בַּת אֵל זָכָר". וּמָאן אֶפְרַיִם נָשִׁים גּוֹיוֹת — עֲזָרָא,

דְּכַתִּיב: "וַיַּעַן שְׁכִנְיָה בֶן יַחִיאֵל מִבְּנֵי עֵילָם וַיֹּאמֶר לַעֲזָרָא אֲנַחְנוּ מַעֲלָנוּ בְּאַלְהֵינוּ וְנוֹשֵׁב נָשִׁים נְכָרִיּוֹת".

תָּנוּ רַבָּנָן: אַרְבַּע נָשִׁים יִפְיפוֹת הָיוּ בְּעוֹלָם: שָׂרָה (וְאַבְיגַיִל, רָחַב) וְאַסְתֵּר, וְלִמְאֵן דָּאִמַר אֶסְתֵּר יִרְקָרוּקֶת הָיְתָה — מִפִּיק אֶסְתֵּר וּמַעֲזִיל וְשִׁתִּי.

תָּנוּ רַבָּנָן: רָחַב בְּשִׁמָּה זִינְתָה, יַעַל — בְּקוֹלָה, אַבְיגַיִל — בְּזִכְרֶתָה, מִיכַל בֵּית שָׁאוּל — בְּרֵאִיָּתָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הָאֹמֶר "רָחַב" "רָחַב" — מִזְדִּיקָרִי. אָמַר לִיה רַב נַחֲמָן: אֲנָא אֲמִינָא "רָחַב" "רָחַב" וְלֹא אִיכָפַת לִי! אָמַר לִיה: כִּי קָאֲמִינָא בְּיוֹדְעָה וּבִמְכִירָה.

[ה. ביטול הגזירה]

"וּמִרְדְּכִי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה". מאי אָמַר? רַב אָמַר: גָּבַה הָמָן מֵאַחַשְׁוֶרוּשׁ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: גָּבַר מִלְּקָא עֵילָא מִמִּלְּקָא תִּתְּנָא. "וְתִתְּחַלְחַל הַמֶּלֶכָה".

מאי "וְתִתְּחַלְחַל"? אָמַר רַב: שְׁפִירסָה נָדָה, וְרַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: שְׁהוּצָרְכָה לְנִקְבִּיהָ.

"וְתִקְרָא אֶסְתֵּר לְהַתֵּד", אָמַר רַב: הַתֵּד זֶה דְּנִיָּאֵל, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הַתֵּד — שְׁתַּכּוּחָהּ מִגְדוּלָתוֹ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שְׁכָל דְּבָרֵי מַלְכוּת נִתְּחַכֵּין עַל פִּיו. "לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה". אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁלַחָה לוֹ: שְׁמָא עֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, דְּכַתִּיב בְּהֵן: "מִזָּה וּמִזָּה הֵם כְּתוּבִים".

"וַיִּגִּידוּ לְמִרְדְּכִי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר", וְאֵילוּ אִיהוּ לֹא אָזַל לְגַבִּיָּה. מִכָּאֵן שְׁאִין מְשִׁיבִין עַל הַסִּלְקָלָה.

"לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים" וְגו', עַד "אֲשֶׁר לֹא כִדַּת", אָמַר רַבִּי אֲבָא: שְׁלֹא כִדַּת הָיָה, שְׁבָכַל יוֹם וָיוֹם עַד עַכְשָׁיו — בְּאוֹנוֹס, וְעַכְשָׁיו — בְּרָצוֹן.

"וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי" — כָּשֶׁם שְׁאֲבַדְתִּי מִבֵּית אֲבָא, כֵּן אוֹבַד מִמֶּדָּה.

"וַיַּעֲבֹר מִרְדְּכָיִי". אָמַר רַב: שְׁהָעֲבִיר יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּתַעֲנִית. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: דַּעֲבַר עֲרֻקוּמָא דְּמִזָּא.

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת". "בְּגָדֵי מַלְכוּת" מִיָּבֶעִי לִיָּהּ! אָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: מִלְּמַד שֶׁלִּבְשָׁתָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּתִיב הִכָּא: "וַתִּלְבַּשׁ", וְכִתְיב הֵתָם: "וַרוּחַ לִבְשָׁה אֶת עַמָּשִׁי".

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: לְעוֹלָם אֵל תְּהִי בְּרַכַּת הַדְּיוּט קֹלָה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהָרִי שְׁנֵי גְדוּלֵי הַדִּיר בְּרָכּוֹם שְׁנֵי הַדְּיוּטוֹת, וְנִתְקַיְּמָה בָּהֶן, וְאֵלּוּ הֵן: דָּוִד וְדָנִיֵּאל. דָּוִד — דְּבָרְכִיָּה אֲרוֹנָה, דְּכִתִּיב: "וַיֹּאמֶר אֲרוֹנָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְגו'". דָּנִיֵּאל — דְּבָרְכִיָּה דָּרִינָשׁ, דְּכִתִּיב: "אֶלְהָךְ דִּי אֲנִת פִּלַּח לִיָּהּ בְּתִדְרָא הוּא יְשִׁיבִינָךְ".

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: אֵל תְּהִי קִלְלַת הַדְּיוּט קֹלָה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהָרִי אֲבִימֶלֶךְ קָלַל אֶת שָׂרָה "הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם", וְנִתְקַיְּמָה בְּזִרְעָה: "וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְתֶּיב עֵינָיו".

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: בֹּא וּרְאֵה שְׁלֹא כְּמִדַּת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשָׂר וְדָם. מִדַּת בְּשָׂר וְדָם — אָדָם שׁוֹפֵת קִדְרָה וְאַחֲרַיִךְ נֹתֵן לְתוֹכָהּ מִיָּם, אֲבָל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא — נֹתֵן מִיָּם וְאַחֲרַיִךְ שׁוֹפֵת הַקִּדְרָה, לְקַיֵּים מֶה שֶׁנֶּאֱמַר: "לְקוֹל תִּתֶּן הַמּוֹן מִיָּם בְּשָׁמַיִם".

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: כָּל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְּאוּלָּה לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְמֶלֶךְ בְּשֵׁם מֶרְדֳּכָי".

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: צָדִיק אֲבָד — לְדוֹרוֹ אֲבָד. מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁאֲבָדָה לוֹ מִרְגְּלִית, כָּל מְקוֹם שֶׁהִיא — מִרְגְּלִית שָׁמָּה, לֹא אֲבָדָה אֶלָּא לְבַעֲלָהּ.

"וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי". אָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: בְּשַׁעַת שֶׁרָאָה הָקַם אֶת מֶרְדֳּכָי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, אָמַר: "כָּל זֶה אֵינּוּ שׁוֹה לִי". בְּדֶרֶב חֲסִידָא, דָּאֲמַר **רַב חֲסִידָא**: זֶה בֹּא בְּפִרוּזְבוּלִי וְזֶה בֹּא [טו, ב] בְּפִרוּזְבוּטִי. אָמַר **רַב פִּפְא**: וְקָרוּ לִיָּהּ עֲבָדָא דְּמִזְדָּבּוֹן בְּטַלְמִי.

"וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי" — מִלְּמַד שֶׁכָּל גִּנְזָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשַׁע חֲקוּקִין עַל לְבוֹ, וּבְשַׁעַת שֶׁרוּאָה אֶת מֶרְדֳּכָי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, אָמַר: כָּל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי.

וְאָמַר **רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא**: עֲתִיד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיטֵר עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צָדִיק וְצָדִיק, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' צְבָאוֹת לְעִטָּרַת צְבִי [וְגו']". מֵאֵי "לְעִטָּרַת צְבִי וְלְצִפִּירַת תְּפָאֲרָה" — לְעוֹשִׁין צְבִיּוֹנוֹ וְלְמַצְפִּין תְּפָאֲרָתוֹ. כָּוֹל לְכָל — תִּלְמוּד לּוֹמַר: "לְשָׂאָר עֲמוֹ", לְמִי שֶׁמְשִׁים עֲצָמוֹ כְּשִׁירִים. "וְלָרוּחַ מְשֻׁפָּט" — זֶה הֵדֵן אֶת יִצְרוֹ. "וְלִישׁוּב עַל הַמִּשְׁפָּט" — זֶה הֵדֵן דִּין אֶמֶת לְאַמְתּוֹ. "וְלִגְבוּרָה" — זֶה הַמִּתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ. "מְשִׁיבֵי מַלְחָמָה"

— שְׁנוּשָׁאִין וְנוֹתְנִין בְּמִלְחַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה. "שְׁעָרָה" — [אלו תלמידי חכמים] שֶׁמְשַׁכְּמִין וּמַעְרִיבִין בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת. אָמְרָה מִדַּת הַדִּין לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מָה נִשְׁתַּנּוּ אֵלֵינוּ מֵאֵלֵינוּ? אָמַר לָהּ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִשְׂרָאֵל עֲסָקוּ בַּתּוֹרָה, אוֹמְרוֹת הָעוֹלָם לֹא עֲסָקוּ בַּתּוֹרָה. אָמַר לָהּ: "גַּם אֵלֶּה בֵּינֵן שָׂגוּ וּבִשְׁכָּר תַּעֲוּ פָקוּ פְּלִילִיָּה", אֵין "פָּקוּ" אֵלָּא גִּיהֶנֶם, שְׁנֵאָמַר: "וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לְפִיקָה", וְאֵין "פְּלִילִיָּה" אֵלָּא דִּינִין, שְׁנֵאָמַר: "וְנִתֵּן בְּפִלְלִים".

"וַתַּעֲמֹד בְּחֹצֵר בֵּית הַמִּלָּךְ הַפְּנִימִית". אָמַר **רַבִּי לִוִּי**: כִּינּוּ שֶׁהִגִּיעָה לְבֵית הַחֲלָמִים, נִסְתַּלְקָה הִימָנָה שְׂכִינָהּ. אָמְרָה: "אֵלֵי אֵלֵי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי?! שְׁמָא אֲתָה דָן עַל שׁוֹגֵג כְּמוֹזֵד וְעַל אוֹנֵס כְּרָצוֹן? אוֹ שְׁמָא עַל שֶׁקָּרָאתִיו "כְּלָב", שְׁנֵאָמַר: "הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כָּלָב יַחֲדָתִי". חֲזָרָה וּקְרָאתוּ "אֲרִיָּה", שְׁנֵאָמַר: "הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיָּה".

"וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה". אָמַר **רַבִּי יוֹחָנָן**: שְׁלֹשָׁה מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת נִזְדַּמְּנוּ לָהּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, אֶחָד שֶׁהִגְבִּיָּה אֶת צְנָאָרָה, וְאֶחָד שֶׁמָּשַׁךְ חוּט שֶׁל חֶסֶד עָלֶיהָ, וְאֶחָד שֶׁמָּתַח אֶת הַשֶּׁרָבִיט. וְכַמָּה? אָמַר **רַבִּי יִרְמְיָה**: שְׁתֵּי אֲמוֹת הָיָה, וְהֶעֱמִידוּ עַל שְׁתֵּים עָשָׂרָה, וְאָמְרֵי לָהּ עַל שֶׁשׁ עָשָׂרָה, וְאָמְרֵי לָהּ עַל עָשָׂרִים וְאַרְבַּע. **בְּמַתְנִיתָא תָּנָא**: עַל שְׁשִׁים, וְכֵן אֲתָה מוֹצֵא בְּאַמְתָּה שֶׁל בֵּית פְּרָעָה, וְכֵן אֲתָה מוֹצֵא בְּשִׁנֵּי רְשָׁעִים, דְּכַתִּיב: "שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבְרָתָ", וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אֵל תִּקְרִי "שִׁבְרָתָ" אֵלָּא "שְׂרִיבְבָתָ". **רַבָּה בַּר עֲזַרְיָה אָמַר מִשּׁוֹם רַבִּי אֱלֵעָזָר שֶׁשָּׁמַע מִרְבּוּ וְרַבּוּ מִרְבּוּ**: מֵאֲתִים.

"וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה מָה בְּקִשְׁתָּ עַד חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשִׂי". חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְלֹא כָּל הַמַּלְכוּת, וְלֹא דָבָר שְׁחוּצָץ לַמַּלְכוּת, וּמֵאִי נִהוּ — בְּנֵן בֵּית הַמֶּמְקֻדָּשׁ.

"יָבֵא הַמֶּלֶךְ וְהָמוֹן אֶל הַמִּשְׁתֶּה". תָּנּוּ רַבָּנָן: מָה רָאָתָה אֶסְתֵּר שֶׁזִּמְנָה אֶת הָמוֹן? **רַבִּי אֱלֵעָזָר** אוֹמַר: פְּחִים טְמֵנָה לוֹ, שְׁנֵאָמַר: "יְהִי שְׁלַחְנָם לִפְנֵיהֶם לִפְחִי". **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** אוֹמַר: מִבֵּית אֲבִיהָ לְמִדָּה, שְׁנֵאָמַר: "אִם רָעִב שׁוֹנֵאֵד הַאֲכִילָהוּ לָחֶם וגו'". **רַבִּי מֵאִיר** אוֹמַר: כְּדִי שֶׁלֹּא יִטּוֹל עֲצָה וְיִמְרֹד. **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמַר: כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְרֹוּ בָּהּ שֶׁהִיא יְהוּדִית. **רַבִּי נַחֲמִיָּה** אוֹמַר: כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ שֶׁרָאֵל: אֲחוֹת יֵשׁ לָנוּ בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְנִסְיָחוֹ דַּעְתָּן מִן הַרְחָמִים. **רַבִּי יוֹסִי** אוֹמַר: כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה מְצוּי לָהּ בְּכָל עֵת. **רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מִנְסֵיָא** אוֹמַר: אוֹלֵי יִרְגִּישׁ הַמָּקוֹם וְיַעֲשֶׂה לָנוּ נֶס. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה** אוֹמַר: אֶסְבִּיר לוֹ פָּנִים כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה הוּא וְהִיא. **רַבֵּן גַּמְלִיאֵל** אוֹמַר: מֶלֶךְ הַכְּפָכָן הָיָה. אָמַר **רַבִּי גַּמְלִיאֵל**: עֲדִין צָרִיכִין אֲנִי לְמוֹדַעִי, דִּתְנִינָא, **רַבִּי אֱלֵעָזָר הַמוֹדַעִי** אוֹמַר: קִנְיָתוֹ בְּמֶלֶךְ קִנְיָתוֹ בְּשָׂרִים.

רבה אָמַר: "לִפְנֵי שֶׁבֶר גָּאוֹן". **אַבְי וְרַבָּא** דְּאָמְרֵי תַרְוִייהוּ: "בְּחוּמָם אֲשִׁית אֶת מִשְׁתֵּיהֶם וְגו'".

אֲשַׁכְּחִיה **רבה בר אבבה** לֹאֵלְהוּ, אָמַר לִיה: כִּמְאֵן חֲזָא אֶסְתֵּר וְעַבְדָּא הָכִי? אָמַר לִיה: כְּכֹלְהוּ תִנָּאִי וּכְכֹלְהוּ אֲמוּרָאִי.

"וַיִּסְפֹּר לָהֶם הֶמֶן אֶת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרוֹב בָּנָיו", וְכַמָּה רוֹב בָּנָיו? אָמַר **רב**, שְׁלֹשִׁים: עֲשָׂרָה מֵתוֹ, וְעֲשָׂרָה נִתְּלוּ, וְעֲשָׂרָה מִחֲזָרִין עַל הַפֶּתַחִים. וְרַבִּנּוּ אָמְרֵי: אוֹתוֹן שֶׁמִּחֲזָרִין עַל הַפֶּתַחִים שְׂבָעִים הָיוּ, דְּכַתִּיב: "שְׂבָעִים בִּלְחָם נִשְׁכְּרוּ", אֵל תִּקְרֵי "שְׂבָעִים" אֵלָּא "שְׂבָעִים". וְרַמִּי **בר אבא** אָמַר: כּוֹלָן מֵאֲתֵים וּשְׁמוֹנֶה הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְרוֹב בָּנָיו". "וְרוֹב" בְּגִימָטְרִיא מֵאֲתֵין וְאַרְבִּיסָר הָיוּ: אָמַר **רב** נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק: "וְרוֹב" כְּתִיב.

"בְּלִילָה הַהוּא נִדְּדָה שְׁנֵת הַמֶּלֶךְ". אָמַר **רבי תנחום**: נִדְּדָה שְׁנֵת מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְרַבִּנּוּ אָמְרֵי: נִדְּדוּ עֲלוֹנִים, נִדְּדוּ תַּחְתּוֹנִים. **רבא** אָמַר: שְׁנֵת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ מִפֶּשׁ. נִפְלָה לִיה מִלְתָּא בְּדַעְתֵּיהּ, אָמַר: מֵאִי דְקָמֵן דְּזַמְיִנְתִּיהּ אֶסְתֵּר לְהֶמֶן? דִּלְמָא עֲצָה קָא שְׁקִלִי עֵילוּיָה דְּהָהוּא גִבְרָא לְמִקְטִילָה. הָדָר אָמַר: אִי הָכִי, לֹא הָוָה גִּבְרָא דְרַחִים לִי דְהָוָה מוֹדַע לִי? הָדָר אָמַר: דִּלְמָא אִיכָא אִינִישׁ דְּעַבְד בִּי טִיבוּתָא וְלֹא פִרְעָתִיהּ, מְשׁוּם הָכִי מִימְנָעִי אִינְשֵׁי וְלֹא מַגְלוּ לִי, מִיָּד: "וַיֹּאמֶר לְהִבִּיא אֶת סֵפֶר הַזְכָּרוֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים".

"וַיְהִי וְנִקְרָאִים" — מִלְמַד שֶׁנִּקְרָאִים מֵאִלִּיהוֹן. "וַיִּמְצָא כְּתוּב" — "כְּתָב" מִבְּעֵי לִיה? מִלְמַד [טז, א] שֶׁשְּׂמִשִּׁי מוֹחֵק וְגִבְרִיאֵל כּוֹתֵב.

אָמַר **רבי אסי**, דִּרְשׁ **רבי שילא איש כפר תמרתא**: וּמָה כְּתָב שֶׁלְמִטָּה שֶׁלִּזְכוּתוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל — אִינוּ נִמְחָק, כְּתָב שֶׁלְמַעֲלָה — לֹא כָּל שֶׁכֶּן.

"לֹא נַעֲשֶׂה עִמּוֹ דְּבָר". אָמַר **רבא**: לֹא מִפְּנֵי שְׂאוּהֵבִין אֶת מֶרְדֵּכִי, אֵלָּא מִפְּנֵי שֶׁשְׂאוּנָאִים אֶת הֶמֶן.

"הָכִין לוֹ". תִּנָּא: לוֹ הָכִין.

"וַעֲשֶׂה כֵן לְמֶרְדֵּכִי". אָמַר לִיה: מִנּוּ מֶרְדֵּכִי? אָמַר לִיה: "הִיחֹדִי". אָמַר לִיה: טוֹבָא מֶרְדֵּכִי אִיכָא בִּיהוּדָאִי. אָמַר לִיה: "הִיוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ". אָמַר לִיה: סָגִי לִיה בְּחֵד דִּי־סִקְרָתָא, אִי נָמִי בְּחֵד נִהְרָא. אָמַר לִיה: הָא נָמִי הֵב לִיה, "אֵל תִּפֹּל דְּבָר מִכָּל אֲשֶׁר דִּבְרָתְךָ".

"וַיִּסַּח הֶמֶן אֶת הַלְבוּשׁ וְאֶת הַסּוּס". אֲזַל אֲשַׁכְּחִיה דִּתְּבִי רַבְּנָן קַמִּיהּ וּמַחְוִי לָהּ הַלְבוּשׁ קַמִּיכָה לְרַבְּנָן, פִּינוֹן דְּחֲזִייה מֶרְדֵּכִי דְּאִפִּיק לְקַבְּלִיהּ וְסוּסָא מִיַּחַד

בידיה, מירתת. אמר להו לרַבֵּנּוּ: האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי זילו מסמיה די לא תכוו בגחלתו. בההיא שעתא נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא, אתא המן ויטיב ליה סמיהו ואוריף עד דסליק מרדכי לצלותיה. אמר להו: במאי עסקיתו? אמרו ליה: בזמן שפית המקדש קיים, מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסוללתא ומתכפר ליה. אמר להו: אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי כפרי כספא דידי. אמר ליה: רשע, עבד שקנה נכסים, עבד למי ונכסים למי? אמר ליה: קום לבוש הני מאני ורכוב האי סוסיא, דבגי לך מלכא. אמר ליה: לא זכילנא עד דעזילנא לבי בני ואשקול למזניא, דלא אורח ארעא לאשתמושי במאני דמלכא הכי. שדרה אסתור ואסרתניהו לכולהו בי בני ולכולהו אומני. עזיליה איהו לבי בני ואסחיה, ואזל ואייתי זוזא מביתיה וקא שקיל ביה מזניה. בהדי דקא שקיל ליה אינגיד ואיתנח. אמר ליה: אמאי קא מיתנחת? אמר ליה: גברא דהוה חשיב ליה למלכא מכולהו רברבנוהי, השתא לישוניה בלנאי וספר? אמר ליה: רשע, ולאו ספר של פור קרצום היית? תנא: המן, ספר של פור קרצום היה עשרים ושתיים שנה. בטר דשקלינהו למזניה, לבשינהו למאניה, אמר ליה: סק ורכב. אמר ליה: לא זכילנא, דכחישא חילאי מימי תענייתא. גחין וסליק. כי סליק, בעט ביה. אמר ליה: לא פתיב לכו: "בנפל אויבך אל תשמח"? אמר ליה: הני מילי בישראל, אבל בדידכו פתיב: "ואתה על במותימו תדרוד".

"וויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". כי הוה נקיט ואזיל בשבילא דבי המן, חזיתיה ברתיא דקיימא אאיגרא, סברה האי דרכיב — אבונה, והאי דמסגי סמיה — מרדכי. שקלה עציצא דבית חסא ושדיתיה ארישא דאבונה. דלי עיניה וחזת דאבונה הוא, נפלה מאיגרא לארעא ומתה. והיינו דכתיב: "וישב מרדכי אל שער המלך", אמר **רב ששת**: ששב לשקו ולתעניתו. "והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש", "אבל" — על בתו, "וחפוי ראש" — על שאירע לו.

"ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו וגו'". קרי להו "אוהביו" וקרי להו "חכמיו". אמר **רבי יוחנן**: כל האומר דבר חכמה, אפילו באומות העולם, נקרא חכם.

"אם מזרע היהודים מרדכי וגו'". אמרו ליה: אי משאר שבטים קאתי — זכלת ליה, ואי משבט יהודה ובגמין ואפרים ומנשה — לא זכלת ליה. יהודה, דכתיב: "ידך בערף אויבך", אינך, דכתיב בהו: "למני אפרים ובגמין ומנשה עזרה את גבורתך".

"כי נפול תפול לפניו". דרש רבי יהודה בר אלעאי: שתי נפילות הללו, למה? אמרו לו: אומה זו, משולה לעפר ומשולה לכוכבים. פשהו יורדין — יורדין עד עפר, וכשהו עולין — עולין עד לכוכבים. "וסריסי המלך הגיעו ונבהילו". מלמד שהביאוהו בבקהל. "כי נמפרנו אני ועמי וגו' כי אין הצר שנה בנזק המלך". אמרה לו: צר זה, אינו שנה בנזק של מלך. איקני בה בושתי וקטלה, השתא איקני בדידי ו(מ)בעי למקטלי.

"ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר המלכה". "ויאמר" "ויאמר" למה לי? אמר רבי אבהו: בתחלה על ידי תורגמן, כיון דאמרה ליה מדבית שאול קאתינא, מיד: "ויאמר לאסתר המלכה".

"ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה". אמר רבי אלעזר: מלמד שהיתה מחוזה כלפי אחשורוש, ובא מלאך וסטר גדה כלפי המן.

"והמלך קם בחמתו וגו' והמלך שב מגנת הבית". מקיש שיבה לקימה: מה קימה בחימה, אף שיבה בחימה. דאזל ואשפח למלאכי השרת דאידימו ליה כגברי, וקא עקרי לאילני דבושתני, ואמר להו: מאי עובדיכו? אמרו ליה: דפקדינו המן. אתא לביתה, "והמן נפל על המטה", "נופל" — "נפל" מיבעי ליה! אמר רבי אלעזר: מלמד שבא מלאך והפילו עליה, אמר: ויי מביתא, ויי מבא. "ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית".

"ויאמר חרבונה וגו'". אמר רבי אלעזר: אף חרבונה רשע — באותה עצה הנה, כיון שראה שלא נתקיימה עצתו, מיד ברח. והיינו דכתיב: "וישלף עליו ולא יחמוד מידו ברוח יברח".

"ונחמת המלך שככה". שתי שכיכות הללו למה? אחת של מלכו של עולם ואחת של אחשורוש. ואמרי לה: אחת של אסתר ואחת של ושתאי.

[ו. בנימין]

"לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימן נתן חמש חליפות". אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק — [טז, ב] נפשל בו? דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא, אמר רב: בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. אמר רבי בנימן בר יפת: רמז רמז לו, שעתידין בו לצאת ממנו, שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר: "וימרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו'".

"ויפול על צוארי בנימין אחיו". כמה צוארין הוו ליה לבנימין? אמר רבי אלעזר: בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב. "ובנימין בכה על צואריו" — בכה על משכן שילה, שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב.

"והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין". אמר רבי אלעזר, אמר להם: כשם שאין בלבי על בנימין אחי, שלא היה במכירתו, כך אין בלבי עליכם. "פי פי המדבר אליכם". כפי — כן לבי.

"ולאביו שלח פזאת עשרה חמורים נושאים משוב מצרים". מאי "משוב מצרים"? אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: שלח לו גין [גשן], שדעת זקנים נוחה הימנו.

"ויילכו גם אחיו ויפלו לפניו". אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר, היינו דאמר אינשי: תעלא בעידניה סגיד ליה. תעלא? מאי בצירותיה מאחורה? אלא, אי איתמר הכי איתמר: "וישתחו ישראל על ראש המטה", אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: תעלא בעידניה סגיד ליה.

"וינחם אותם וידבר על לבם". אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב: ומה עשרה גרות לא יכלו לכבות גר אחד, גר אחד היאך יכול לכבות עשרה גרות?

[ז. גדולת מרדכי]

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". אמר רב יהודה: "אורה" — זו תורה, וכן הוא אומר: "כי גר מצוה ותורה אור". "שמחה" — זה יום טוב, וכן הוא אומר: "ושמחת בחגך". "ששון" — זו מילה, וכן הוא אומר: "שש אנכי על אמרתך". "ויקר" — אלו תפלין, וכן הוא אומר: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ונקראו ממך", ותנא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפלין שבראש.

"ונאת פרשנדתא וגו' עשרת בני המן". אמר רב אדא דמן יפו: "עשרת בני המן" ו"עשרת" צריך לממרינהו בנשימה אחת, מאי טעמא — כולוהו בהדי הדדי נפקו נשמתיהו.

אמר רבי יוחנן: ויו ד' וינזתא צריך למימתחא בזקיפא כמורדנא דלברות. מאי טעמא — כולוהו בחד זקיפא אדוקיפו.

אמר רבי חנינא בר פפא, דרש רבי שילא איש כפר תמרתא: כל השירות כולן נכתבות ארית על גבי לבינה ולבינה על גבי ארית — חוץ משינה זו ומלכי כנען, שארית על גבי ארית ולבינה על גבי לבינה. מאי טעמא — שלא תהא תקומה למפלגון.

"ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים". אמר רבי אבהו: מלמד שבא מלאך וסטרן על פיו.

"ובבאה לפני המלך אמר עם הספר". "אמר" — "אמרה" מיבעי ליה! אמר רבי יוחנן, אמרה לו: "אמר בפה מה שכתוב בספר."

"דברי שלום ואמת". אמר רבי תנחום, ואמרי לה אמר רבי אסי: מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה. "וימאמר אסתר קנים". "מאמר אסתר" — אין, "דברי הצומות" — לא?! אמר רבי יוחנן: "דברי הצומות ... ומאמר אסתר קנים (את ימי) הפורים האלה".

"כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול היהודים ורצוי לרוב אחיו". "לרוב אחיו", ולא לכל אחיו. מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין. אמר רב יוסף: גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, דמעיסקא חשיב ליה למרדכי בטר ארבעה, ולבסוף בטר חמשה. מעיקרא כתיב: "אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן", ולבסוף כתיב: "הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן".

אמר רב ואיתימא רב שמואל בר מרתא: גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש, שכל זמן שברוך בן נריה קיים — לא הניחו עזרא ועלה.

אמר רבה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא: גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש, דאמר מר: [וי, א] למה נמנו שנותיו של ישמעאל? כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב. דכתיב: "וואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים". כמה קשיש ישמעאל מיצחק? ארביסר שנין, דכתיב: "ואברם בן שמונים שנה ושש שנים בלדת הגר את ישמעאל לאברם", וכתיב: "ואברם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו", וכתיב: "ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם", בר כמה הוה ישמעאל כדאדיליד יעקב? בר שבעים וארבעה, כמה פגישן משניה — שתין ותלת. ותנא: היה יעקב אבינו בשעה שנתברך מאביו בן ששים ושלש שנה, ובו בפרק מת ישמעאל. דכתיב: "וירא עשו כי ברך וגו' וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל אחות נביות", ממשמע שנתאמר "בת ישמעאל", איני יודע שהיא אחות נביות? מלמד שקידשה ישמעאל ונת,

והשיאה נביות אחיה. שתין ותלת וארביסר עד דמתיליד יוסף, הא שבעין ושבעה, וכתוב: "ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה", הא מאה ושבע, שב דשבועא ותרתין דכפנא — הא מאה ושיתסר, וכתוב: "ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייד. ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה", מאה ושיתסר הויין, אלא שמע מינה ארבע עשרה שנין דהנה בבית עבר לא חשיב להו. דתנא: היה יעקב בבית עבר מוטמן ארבע עשרה שנה. עבר מת לאחר שירד יעקב אבינו לארם נהרים שתי שנים, יצא משם ובא לו לארם נהרים, נמצא פשעמד על הבאר — בן שבעים ושבע שנה. ומנלן דלא איענש — דתנא: נמצא יוסף שפירש מאביו עשרים ושנים שנה, כשם שפירש יעקב אבינו מאביו, דיעקב תלתין ושיתא הויין! אלא: ארביסר דהנה בבית עבר לא חשיב להו. סוף סוף דבית לבן עשרין שנין הויין! אלא משום דאשתהי באורחא תרתין שנין, דתנא: יצא מארם נהרים ובא לו לסכות, ועשה שם שמונה עשר חודש, שנאמר: "ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות", ובבית אל עשה ששה חודשים, והקריב זבחים.

הדרן עלך מגילה נקראת

פרק שני

סוגיה ט [יז.-יט.]: דיני קריאת המגילה

הִיָּה כּוֹתֵבָהּ, דּוֹרְשָׁה וּמְגִיחָהּ, אִם כָּנוֹן
לְבוֹ — יָצָא, וְאִם לָאוֹ — לֹא יָצָא.

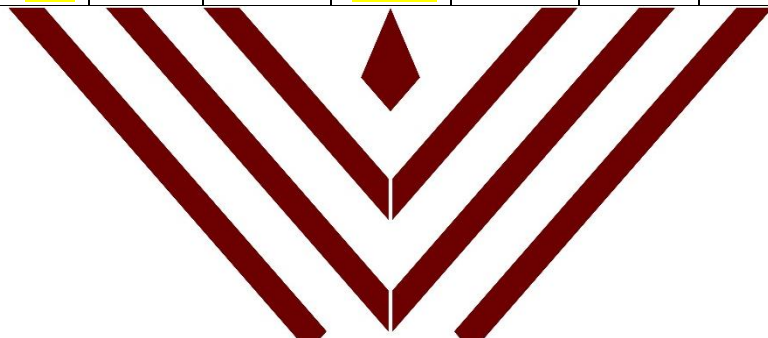
הִיָּתָה כְּתוּבָה בְּסֵם וּבִסְתִיקָא וּבְקוּמוֹס
וּבְקִנְקִנְתוֹס, עַל הַנִּייר וְעַל הַדְּפִתְרָא —
לֹא יָצָא, עַד שֶׁתִּהְיֶה כְּתוּבָה אֲשׁוּרִית, עַל
הַסֵּפֶר, וּבִדְיוֹ.

הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָה לְמַפְרָע — לֹא יָצָא.

קָרָאָה עַל פֶּה, קָרָאָה תַּרְגוּם בְּכָל לְשׁוֹן —
לֹא יָצָא. אֲבָל קוֹרִין אוֹתָהּ לְלוּעִזּוֹת בְּלִעוֹ,
וְהַלּוּעִזִּי שֶׁשָּׁמַע אֲשׁוּרִית — יָצָא.

קָרָאָה סִירוּגִין וּמִתְנַמֵּנִם — יָצָא.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
הַקּוֹרֵא לְמַפְרָע	קָרָאָה עַל פֶּה	סִירוּגִין	כְּדִי לְגַמּוֹר אֶת כּוֹלָהּ	מִתְנַמֵּנִם	כְּנוֹן אֶת לְבוֹ	אֲשׁוּרִית עַל הַסֵּפֶר וּבִדְיוֹ

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת באופן בו קוראים את המגילה.

בתחילה דנים על קריאת המגילה כסדרה וקריאתה בעל פה, ובסוף מדובר על כתיבת המגילה שצריכה להיות כדינה – אשורית, על הספר, ובדיו.

במרכז הסוגיה הגמרא עוסקת בקריאה לסירוגין או קריאת המתנמנם. חכמים לא ידעו מה פירוש סירוגין כמו גם מילים נוספות במשנה ובתנ"ך ומתוך דיבורי האנשים הבינו למה הכוונה. ורב אשי נותן גם הסבר לשאלה היכי דמי מתנמנם.

במוקד הסוגיה באו שלש ברייתות על מי ששוהה בקריאת המגילה, או קורא מילים שאינן כתובות, או לא קורא את הכל.

[א. הקורא את המגילה למפרע]

[משנה: הקורא את המגילה למפרע — לא נצא].

גמ'. מנא הני מילי? אמר רבא, דאמר קרא: "ככתבם וכןמנאם" — מה זמנא למפרע לא, אף ככתבם למפרע לא.

מידי "קריאה" כתיבה הכא? "עשייה" כתיבה, דכתיב: "להיות עושים את שני המים", אלא מהכא, דכתיב: "והמים האלה נזכרים ונעשים", איתקש זכירה לעשייה: מה עשייה למפרע לא, אף זכירה למפרע לא.

תנא: וכן בחלל, וכן בקריאת שמע ובתפלה.

הלל מנל? **רבה** אמר, דכתיב: "ממזרח שמש עד מבואו". **רב יוסף** אמר: "זה היום עשה ה'". **רב אבא** אמר: "יהי שם ה' מבורך". **ורב נחמן בר יצחק**, ואיתימא **רב אחא בר יעקב** אמר: מהכא: "מעשה ועד עולם".

קריאת שמע, דתנא: קריאת שמע ככתבה, דברי רבי, וחסכמים אומרים: בכל לשון.

מאי טעמא דרבי? אמר קרא: [יז, ב] "והיו", בהנחתו והו. ורבנן, מאי טעמא? אמר קרא: "שמע", בכל לשון שאתה שומע. ורבי נמי, הא כתיב: "שמע"? ההוא מיבעי ליה: השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך. ורבנן — סברי כמאן דאמר הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו נצא. ורבנן נמי, הכתיב "והיו"? ההוא מיבעי ליה שלא יקרא למפרע. ורבי, שלא יקרא למפרע מנא ליה? מ"דברים" "הדברים". ורבנן — "דברים" "הדברים" לא משמע להו.

לימא קסבר רבי כל התורה כולה בכל לשון נאמרה, דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה — למה לי למכתב "והיו"? איצטריך, סלקא דעתך "שמע" — כרבנן, כתב רחמנא "והיו".

לימא קסברי רבנן כל התורה בלשון הקודש נאמרה, דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה — למה לי למכתב "שמע"? איצטריך, סלקא דעתך אמינא "והיו" — כרבי, כתב רחמנא "שמע".

תפלה מנא לו? דתנינא: שמועון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה.

אמר רבי יוחנן, ואמרי לה במתניתא תנא: מאה ועשרים זקנים, ובהם כמה נביאים, תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.

תנו רבנן: מנין שאומרים אבות — שנאמר: "הבו לה' בני אלים". ומנין שאומרים גבורות — שנאמר: "הבו לה' כבוד ועוז". ומנין שאומרים קדושות — שנאמר: "הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש". ומה ראו לומר בינה אחר קדושה — שנאמר: "והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל ועריצו", וסמיד ליה: "וידעו תועי רוח בינה". ומה ראו לומר תשובה אחר בינה — דכתיב: "ולבבו לבין נשב ורפא לו". אי הכי — לימא רפואה בתרה דתשובה? לא סלקא דעתך, דכתיב: "וישוב אל ה' וירחמנו ואל אלהינו כי ירפה לסלוח". ומאי חזית דסמכת אהא? סמוך אהא! כתב קרא אחרנא: "הסולח לכל עונכי הרופא לכל תחלואיכי הואל משחת חייכי". למימרא דגאולה ורפואה בתר סליחה היא, והכתיב: "ונשב ורפא לו"! ההוא לאו רפואה דתחלואים היא, אלא רפואה דסליחה היא. ומה ראו לומר גאולה בשביעית? אמר רבא: מתוך שעתידין ליגאל בשביעית — לפיכך קבעה בשביעית. והאמר מר: בששית קולות, בשביעית מלחמות, במוצאי שביעית בן דוד בא! מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא. ומה ראו לומר רפואה בשמינית? אמר רבי אחא: מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה — לפיכך קבעה בשמינית. ומה ראו לומר ברפת השנים בתשיעית? אמר רבי אלכסנדר: כנגד מפקיעי שערס, דכתיב: "שבור זרע רשע", ודוד כי אמרה — בתשיעית אמרה. ומה ראו לומר קיבוץ גלויות לאחר ברפת השנים? דכתיב: "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא". וכיון שנתקבצו גלויות — נעשה דין ברשעים, שנאמר: "ואשיבה נדי עליך ואצרוף פבור סיגידך", וכתיב: "ואשיבה שופטך כבראשונה". וכיון שנעשה דין מן הרשעים — פלו הפושעים, וכולל זדים עמהם, שנאמר: "ושבר פושעים וחטאים נחדי (יכלו)". וכיון שכלו הפושעים — מתרוממת קרן צדיקים, דכתיב: "וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק". וכולל גירי הצדק עם הצדיקים, שנאמר: "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן" — וסמיד ליה: "וכי גור אתכם גר". והיכן מתרוממת קרנם — בירושלים, שנאמר: "שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך". וכיון שנבנית ירושלים — בא דוד, שנאמר: [יח, א] "אחר ישובי בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם". וכיון שבא דוד — באתה תפלה, שנאמר: "והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתך". וכיון שבאת תפלה — באת עבודה, שנאמר:

"עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי". וכיון שבאת עבודה — באתה תודה, שנאמר: "זובח תודה יכבדנני". ומה ראו לומר ברפת כהנים אחר הודאה? דכתיב: "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלימים". אימא, קודם עבודה? לא סלקא דעתך, דכתיב: "וירד מעשות החטאת וגו'". מי כתיב "לעשות", "מעשות" כתיב. ולימרה אחר העבודה! לא סלקא דעתך, דכתיב: "זובח תודה". מאי חזית דסמכת אהאי, סמוך אהאי! מסתברא עבודה והודאה חדא מילתא היא. ומה ראו לומר "שים שלום" אחר ברפת כהנים? דכתיב: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם", ברכה דהקדוש ברוך הוא שלום, שנאמר: "ה' יברך את עמו בשלום".

וכי מאחר דמאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו תפלה על הסדר, שמעון הפקולי מאי הסדיר? שכחים, וחזר וסדרום.

מכאן ואילך, אסור לספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא. דאמר רבי אלעזר, מאי דכתיב: "מי למלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו", למי נאה למלל גבורות ה' למי שייכול להשמיע כל תהלתו.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא יותר מדאי — נעקר מן העולם, שנאמר: "היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע".

דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה איש כפר גבור חיל: מאי דכתיב: "לך דומיה תהלה"? סמא דכולה — משתוקא.

כי אתא רב דימי, אמר: אמרי במערבא: מלה — בסלע, משתוקא — בתרין.

[ב. קראה על פה]

[משנה: קראה על פה, קראה תרגום בכל לשון — לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות בלעז. והלועז ששמע אשורית — יצא. קראה סירוגין ומתנמנם — יצא].

קראה על פה לא יצא וכי'.

מנלו? אמר רבא: אתיא זכירה זכירה, כתיב הכא: "והימים האלה נזכרים", וכתב התיב: "כתב זאת זכרון בספר". מה להלן — בספר, אף כאן — בספר. וממאי דהאי זכירה קריאה היא, דלמא עיון בעלמא! לא סלקא דעתך

(דְּכָתִיב): "זָכוֹר" — יָכוֹל בְּלֵב? כִּשְׁהוּא אוֹמֵר "לֹא תִשָּׁכַח", הֲרֵי שְׂכַחַת הֵלֵב אוֹמֵר, הֵא מָה אֲנִי מִקְטִיִּים "זָכוֹר" — בְּפָה.

קִרְאָה תִּרְגּוּם לֹא יֵצֵא וְכו'.

הִכִּי דְמִי? אֵילִימָא דְכָתִיבָה מִקְרָא וְקָרִי לֵה תִּרְגּוּם, הִינּוּ עַל פֶּה! לֹא צְרִיכָא, דְכָתִיבָה תִּרְגּוּם וְקָרִי לֵה תִּרְגּוּם.

אַבְל קוֹרִין אוֹתָהּ לְלוּעִזוֹת בְּלַעַז וְכו'.

וְהָא אֲמַרְתָּ: קִרְאָה בְּכָל לְשׁוֹן — לֹא יֵצֵא! **רַב וְשְׁמוּאֵל** דְּאֲמַרִי תַרְוִיחָהּ: בְּלַעַז יוּנִי.

הִכִּי דְמִי? אֵילִימָא דְכָתִיבָה אֲשׁוּרִית וְקָרִי לֵה יוּנִית, הִינּוּ עַל פֶּה! אָמַר **רַבִּי אַחָא אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר**: שְׂכַחְתָּהּ בְּלַעַז יוּנִית.

וְאָמַר **רַבִּי אַחָא אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר**: מִנִּין שְׁקָרָאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב "אֵל", שְׁנֵאֲמַר: "וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל". דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ לְמַזְבֵּחַ קָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב "אֵל" — "וַיִּקְרָא לוֹ יַעֲקֹב" מִיבְעֵי לֵיהּ! אֵלָּא "וַיִּקְרָא לוֹ", לְיַעֲקֹב, "אֵל". וּמִי קָרָאוּ "אֵל" — "אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל".

מִיתִיבִי: קִרְאָה גִיפְטִית, עִבְרִית, עִילְמִית, מִדִּית, יוּנִית — לֹא יֵצֵא! הֵא לֹא דְכָתִיב אֵלָּא לֵהָא: גִּיפְטִית לְגִיפְטִים, עִבְרִית לְעִבְרִים, עִילְמִית לְעִילְמִים, יוּנִית לְיוּנִים — יֵצֵא. אִי הִכִּי, רַב וְשְׁמוּאֵל אֲמַאי מוֹקְמִי לֵה לְמַתְנִיתִין בְּלַעַז יוּנִית? לֹא קוֹמוּהָ בְּכָל לַעַז! [אֵלָּא, מַתְנִיתִין כְּבָרִיתָא]. וְכִי אֵיתְמַר דְּרַב וְשְׁמוּאֵל, בְּעִלְמָא אֵיתְמַר. **רַב וְשְׁמוּאֵל** דְּאֲמַרִי תַרְוִיחָהּ: לַעַז יוּנִי לְכָל כְּשֵׁר. וְהָא קִתְנִי: יוּנִית לְיוּנִים [לְיוּנִים] — אִין, לְכוּלִי עֲלֵמָא — לֹא! אֵינְהוּ דְּאֲמַר כְּרֵבן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דִּתְנוּ, **רַבן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** אוֹמֵר: אִף סְפָרִים לֹא הִתִּירוּ שְׂפִיתָבוּ אֵלָּא יוּנִית. וְלִימְרוּ: הִלְכָה כְּרֵבן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? אִי אֲמַרִי הִלְכָה כְּרֵבן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הִנֵּה אֲמִינָא הֵי מִילֵי שְׁאָר סְפָרִים, אַבְל מְגִילָה דְכָתִיב בֶּה "כְּכָתְבָם" — אֵימָא לֹא. קָא מְשַׁמַּע לָן.

וְחַלּוּעִי שְׁשַׁמַּע אֲשׁוּרִית יֵצֵא וְכו'.

וְהָא לֹא יָדַע מַאי קִיאָמְרִי? מִיִּדִּי דִּהְוָה אֲנָשִׁים וְעַמִּי הָאָרֶץ. מִתְקִיף לֵה **רַבִּינָא**: אֲטוּ אָנוּ "הַאֲחֻשְׁתִּירָנִים בְּנֵי הַרְמָכִים", מִי יִדְעִינוּ? אֵלָּא מַצֹּת קְרִיאָה וּפְרָסוּמִי נִיסָא, הֵכָא נָמִי — מַצֹּת קְרִיאָה וּפְרָסוּמִי נִיסָא.

[ג. סירוגין]

קראת סירוגין נצא וכו'.

לא הו' נדעי רבנן מאי "סירוגין", שמעוה לאמתא דבי רבי דקאמרה להו לרבנן דהו' עיילי פסקי פסקי לבי רבי: עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין?

לא הו' נדעי רבנן מאי "חלולוגות". שמעוה לאמתא דבי רבי דאמרה ליה לההוא גברא דהו' קא מבדר פרפחיני: עד מתי אתה מפזר חלולוגות?

לא הו' נדעי רבנן מאי "סלסלה ותרוממך". שמעוה לאמתא דבי רבי דהו' אמרה לההוא גברא דהו' מהפך במזייה, אמרה ליה: עד מתי אתה מסלסל בשערך?

לא הו' נדעי רבנן מאי: "השלקך על ה' יהבך". אמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הו' אזילנא בהדי ההוא טייעא, וקא דרינא טונא ואמר לי: שקול יהבך ושדי אגמלאי.

לא הו' נדעי רבנן מאי "וטאטאטיה במטאטא השמד". שמעוה לאמתא דבי רבי דהו' אמרה להביתא: שקולי טאטיא וטאטי ביתא.

[ד. שהה כדי לגמור את כולה]

תנו רבנן: קראת סירוגין — נצא, [יח, ב] סירוסין — לא נצא. רבי מונא אומר משום רבי יהודה: אף בסירוגין, אם שקה כדי לגמור את כולה — חוזר לראש.

אמר רב יוסף: הלכה כרבי מונא שאמר משום רבי יהודה. אמר ליה אביי לרב יוסף: כדי לגמור את כולה — מהיכא דקאי לסיפא, או דלמא: מרישא לסיפא? אמר ליה: מרישא לסיפא, דאם כן, נתת דבריך לשיעורין.

אמר רבי אבא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב: הלכה כרבי מונא. ושמואל אמר: אין הלכה כרבי מונא. בסורא מתנו הדי.

בפומבדיתא מתנו הדי: אמר רב כהנא אמר רב: הלכה כרבי מונא. ושמואל אמר: אין הלכה כרבי מונא.

רב ביבי מתני איפכא, רב אמר: אין הלכה כרבי מונא, ושמואל אמר: הלכה כרבי מונא. אמר רב יוסף: נקוט דרב ביבי בידך, דשמואל הוא דחייש

ליחידא. דתנן: שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום רבי יהודה בן בתירה אמרו, אומרים לו: המתן עד שיעשה אחיד הגדול מעשה. אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בן בתירה.

תנו רבנן: השמיט בה סופר אותיות או פסוקין וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם — נצא. מיתבי: היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות, אם רשומן ניפר — כשרה, ואם לאו — פסולה! לא קשנא: הא בכולה, הא במקצתה.

תנו רבנן: השמיט בה הקורא פסוק אחד, לא יאמר: אקרא את כולה ואחר כך אקרא אותו פסוק, אלא קורא מאותו פסוק ואילך. נכנס לבית הכנסת ומצא צביר שקראו חציה, לא יאמר: אקרא חציה עם הצביר ואחר כך אקרא חציה, אלא קורא אותה מתחילתה ועד סופה.

[ה. מתנמנם]

מתנמנם נצא וכו'.

היכי דמי מתנמנם? אמר רב אשי: נים ולא נים, תיר ולא תיר, דקרו ליה ועגי ולא גע לאהדורי סבא, וכי מדפרו ליה מידכר.

[ו. היה כותבה]

[משנה: הנה כותבה, דורשה ומגיהה, אם כנון לבו — נצא, ואם לאו — לא נצא].

הנה כותבה דורשה ומגיהה אם כנון לבו נצא וכו'.

היכי דמי? אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה, כי כנון לבו מאי הוי? על פה הוא! אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה, ומי נצא? והאמר רבי חלב אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הלכה כדברי האומר כולה. ואפילו למאן דאמר "מאיש יהודי" — צריכה שתהא פתובה כולה! אלא: דמנחה מגילה קמיה וקרי (לה) מינה פסוקא פסוקא וכתב לה.

לימא מסייע ליה לרבה בר בר חנה, דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. דלמא דאתרמי ליה אתרמויי.

גופא, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. מיתיבי, אמר רבי שמעון בן אלעזר: מעשה ברבי מאיר שהלך לעבר שנה בעסקא, ולא היה שם מגילה וכתבה מלבדו — וקרא! אמר רבי אבהו: שאני רבי מאיר דמיקנים ביה "ועפעפיך יישירו נגדך".

אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי: מאי "ועפעפיך יישירו נגדך"? אמר לו: אלו דברי תורה, דכתיב בהו: "התעליף עיניך בו ואיננו", ואפילו הכי מיושרין הו אצל רבי מאיר.

רב חסדא אשפחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב, אמר ליה: ראוייה כל התורה כולה ליכתב על פיך, אלא כך אמרו חכמים: אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. מדקאמר: כל התורה כולה ראוייה שתיכתב על פיך, מפלל דמיושרין הו אצלו, והא רבי מאיר כתב? שעת הדחק שאני.

אבוי שרא לדבי בר חבו למיכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב. כמאן? כי האי תנא, דתניא: רבי ירמיה אומר משום רבינו: תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב, ואין צריכות שרטוט. והלכתא: תפלין אין צריכין שרטוט, מזוזות צריכין שרטוט. אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב. מאי טעמא — מיגרס גריסין.

[ז. היתה כתובה בסם]

[משנה: היתה כתובה בסם ובסיקרא ובקומוס ובקנקנתום, על הנזיר ועל הדפתרא — לא נצא, עד שתהא כתובה אשורית, על הספר, ובדיו].

היתה כתובה בסם כו'.

סם — סמא. סקרא, אמר רבה בר בר חנה: סקרתא שמה. קומוס — קומא. [יט, א] קנקנתום — חרתא דאושכפי. דיפתרא — דמליח וקמיח ולא עפיץ. נזיר — מחקא.

עד שתהא כתובה אשורית.

דכתיב: "בכתבם וכזמנם".

על הספר ובדיו וכו'.

מִנְלָן? אֲתִיָּא "כְּתִיבָה" "כְּתִיבָה". כְּתִיב הָכָא: "וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה",
וְכִתִּיב הֵתָם: "וַיֹּאמֶר לָהֶם בְּרוּךְ מִפְּנֵי יְקֹרָא אֱלִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֲנִי
כּוֹתֵב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיּוֹ".

סוגיה י [יט.-כא.]: מי קורא, היכן ומתי

הכל פֿשרין לקרות את המגילה, חוץ
מחרש שוטה וקטן. **רבי יהודה** מכשיר
בקטן.

אין קורין את המגילה, ולא מליו, ולא
טובליו, ולא מזיו, וכן שומרת יום כנגד
יום — לא תטבול עד שתגזז החמה. וכולן
שעשו משעלה עמוד השחר — כשר.

כל היום כשר לקריאת המגילה,
ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר,
ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין,
ולמוספין, וליודיי הפרים, וליודיי מעשר,
וליודיי יום הכפורים. לסמיכה,
לשחיטה, לתנופה, להגשה, לקמיצה,
ולחקטרה, למליקה, ולקבלה, ולהזזה,
ולחשקניית סוטה, ולצריפת העגלה,
ולטהרת המצורע.

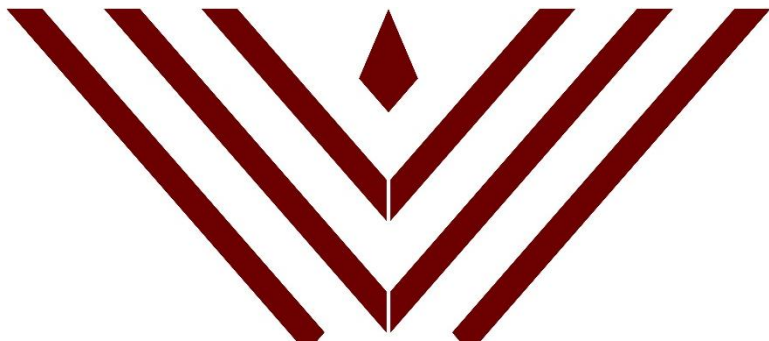
כל הלילה כשר לקצירת העומר, ולחקטר
חלבבים, ונאכרים.

זה הכלל: דבר שמצותו ביום — כשר כל
היום. דבר שמצותו בלילה — כשר כל
הלילה.

בן עיר שהלך לכרד ובן כרד שהלך לעיר,
אם עתיד לחזור למקומו — קורא
כמקומו, ואם לאו — קורא עמהן.

ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה
ידי חובה? **רבי מאיר** אומר: כולה. **רבי**
יהודה אומר: מ"איש יהודי". **רבי יוסי**
אומר: מ"אחר הדברים האלה".

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
בן עיר	מהיכן	הטיל בה	מגילה בין	שיוור	הכל	דבר
שהלך	קורא	שלשה	הכתובים	התפר	כשרין	שמצוותו
לכרד	אדם את	חוטי			לקרות	יום
	המגילה	גידין			את	ובלילה
					המגילה	

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במי שקורא את המגילה.

בתחילה דנים על בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, ועל השאלה מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו, וכפי שמדגיש רב – המגילה כתובה כולה. בסוף דנה המשנה מיהם הכשרים לקרוא את המגילה, ובאיזה זמנים אפשר לקרוא אותה.

במרכז הסוגיה מדגישה הגמרא שהמגילה היא גם "אגרת" ולא רק "ספר", ולכן אם הטיל בה שלשה חוטי פשתן יצא, אך אם היא כתובה בין הכתובים לא יצא, והחייב לשייר בה הוא רק כדי שהיא לא תקרע.

אם כן, הסוגיה כולה עוסקת בכך שלא די במגילה הכתובה, אלא צריך יש גם הלכות בקריאת המגילה.

[א. בן עיר שהלך לכרך]

[משנה: בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו — קורא במקומו, ואם לאו — קורא עמהן].

גמ'. אמר רבא: לא שנו אלא שעתידי לחזור בלילי ארבעה עשר, אבל אין עתיד לחזור בלילי ארבעה עשר — קורא עמהן. אמר רבא: מנא אמינא לה? דכתיב: "על פן היהודים הפוזים היושבים בערי הפוזות". מכדי פתיב: "היהודים הפוזים", למה לי למיכתב "היושבים בערי הפוזות"? הא קא

משמע לו, דפרוץ בן יומו נקרא פרוץ. אשכחון פרוץ, מוסף מנא לו? סבא הוא : מדפרוץ בן יומו קרוי פרוץ, מוסף בן יומו קרוי מוסף.

ואמר רבא : בן כפר שהלך לעיר — בין כך ובין כך קורא עמהן. מאי טעמא? האי כבני העיר בעי למקרי, ורבנן הוא דאקילו על הכפרים כדי שישפיקו מים ומזון לאחיהם שפכרין. הני מילי — כי איתיה בדוכתיה, אבל כי איתיה בעיר — כבני עיר בעי למקרי. איתיה אבני : בן כפר שהלך לעיר — בין כך ובין כך קורא במקומו. בן כפר סלקא דעתך! באם עתיד לחזור תלגא מילתא, אלא לאו, בן כפר. ולא תרוצי מתרצת? תני : קורא עמהן.

[ב. מהיכן קורא אדם את המגילה]

[משנה: ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובה? רבי מאיר אומר: כולה. רבי יהודה אומר: מ"איש יהודי". רבי יוסי אומר: מ"אחר הדברים האלה".]

מהיכן קורא אדם את המגילה וכו'. תנא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: מ"בלילה ההוא".

אמר רבי יוחנן, וכולן מקרא אחד דרשו: "ותכתב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף", מאן דאמר כולה — תוקפו של אחשורוש. ומאן דאמר מ"איש יהודי" — תוקפו של מרדכי, ומאן דאמר מ"אחר הדברים האלה" — תוקפו של הקו, ומאן דאמר מ"בלילה ההוא" — תוקפו של נס.

רב הונא אמר, מהכא: "וימה ראו על ככה ומה הגיע אליהם", מאן דאמר כולה: "מה ראה" — אחשורוש שנשתמש בכלים של בית המקדש, "על ככה" — משום דחשיב שבעים שנים ולא איפריק, "וימה הגיע אליהם" — דקטל ושתו. ומאן דאמר מ"איש יהודי": "מה ראה" — מרדכי דאיסני בהמן, "על ככה" — דשוי נפשיה עבודה זרה, "וימה הגיע אליהם" — דאתרחיש ניסא. ומאן דאמר מ"אחר הדברים האלה": "מה ראה" — הקו שנתקנא בכל היהודים, "על ככה" — משום דמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, "וימה הגיע אליהם" — "ותלו אותו ואת בניו על הצף". ומאן דאמר מ"בלילה ההוא": "מה ראה" — אחשורוש להביא את ספר הזכרונות, "על ככה" — דזמינתיה אסתר להמן בהדיה, "וימה הגיע אליהם" — דאתרחיש ניסא.

אמר רבי חלב אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הלכה כדברי האומר כולה. ואפילו למאן דאמר מ"איש יהודי" — צריכה שתהא כתובה כולה.

[ג. הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה]

וְאָמַר רַבִּי חֵלְבּוֹ אָמַר רַב חֲמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: מְגִילָה נִקְרְאת "סֵפֶר", וְנִקְרְאת "אֲגֵרֶת". נִקְרְאת "סֵפֶר" — שָׁאֵם תְּפִרָּה בְּחוּטֵי פִשְׁתָּן פְּסוּלָה. וְנִקְרְאת "אֲגֵרֶת" — שָׁאֵם הֵטִיל בָּהּ שְׁלֹשָׁה חוּטֵי גִידִין כְּשֶׁרָה.

אָמַר רַב נַחֲמָן: וּבִלְבָד שָׁיְהוּ מְשוּלָּשִׁין.

[ד. מגילה הכתובה בין הכתובים]

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַקּוּרָא בְּמִגִּילָה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים — לֹא יֵצֵא. אָמַר רַבָּא: לֹא אֶמְרוּן אֶלָּא דְלֹא מְחַסְרָא וּמִיִּיתְרָא פּוֹרְתָא, אֲבָל מְחַסְרָא וּמִיִּיתְרָא פּוֹרְתָא — לֵית לָן בָּהּ.

לֹוי בַּר שְׁמוּאֵל הָהּ קָא קָרִי קָמִיה דְּרַב יְהוּדָה בְּמִגִּילָה [יט, ב] הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים. אָמַר לֵיהּ: הָרִי אָמְרוּ, הַקּוּרָא בְּמִגִּילָה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים — לֹא יֵצֵא.

אָמַר רַבִּי חֵיָא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַקּוּרָא בְּמִגִּילָה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים — לֹא יֵצֵא. וּמַחוּ לֵה אֲמוּחָא: בְּצִבּוֹר שָׁנִי.

[ה. שיור התפר]

וְאָמַר רַבִּי חֵיָא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁיור הַתֵּפֶר — הִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי. וּמַחוּ לֵה אֲמוּחָא: וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדִי שְׁלֹא יִקְרַע.

וְאָמַר רַבִּי חֵיָא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶלְמָלִי נִשְׁתַּיִיר בְּמַעֲרָה שְׁעָמִיד בָּהּ מִשְׁה וְאֵלֶיהוּ כְּמָלָא נָקַב מַחַט סְדָקִית, לֹא הָיוּ יְכוּלִין לַעֲמוֹד מִפְּנֵי הָאוֹרָה, שְׁנֵאָמַר: "כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי".

וְאָמַר רַבִּי חֵיָא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאִי דְכָתִיב: "וְעָלִיהֶם כָּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבָר ה' עִמָּכֶם בְּהָר" — מִלְּמַד שֶׁהָרָאָהּוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה דְּקִדּוּקֵי תוֹרָה וְדְקִדּוּקֵי סוּפְרִים וּמֵה שֶׁהַסּוּפְרִים עֲתִידִין לְחַדֵּשׁ, וּמֵאִי נִיהוּ? מִקְרָא מְגִילָה.

[ו. הכל כשרין לקרות את המגילה]

[משנה: הכל כשרין לקרות את המגילה, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן].

גמ'. מאן תנא חרש דיעבד נמי לא? אמר **רב מתנה**: רבי יוסי היא, דתנן: הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו — נצא, **רבי יוסי** אומר: לא נצא.

וממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא? דלמא רבי יהודה היא, ולכתחלה הוא דלא, הא דיעבד — שפיר דמי? לא סלקא דעתך, דקתני חרש דומיא דשוטה וקטן: מה שוטה וקטן — דיעבד נמי לא, אף חרש — דיעבד נמי לא.

ודלמא הא כדאיתא והא כדאיתא! מדקתני סיפא: **רבי יהודה** מכשיר בקטן — מכלל דרישא לאו רבי יהודה היא.

ודלמא כולה רבי יהודה היא! מי דמי? רישא לפסולה, וסיפא לכשירה.

ודלמא כולה רבי יהודה היא, ויתרי גוויי קטן קתני לה, וחסורי מיחסרא והכי קתני: הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן, במקו דברים אמורים — בקטן שלא הגיע לחינוך, אבל בקטן שהגיע לחינוך — אפילו לכתחלה. שרבי יהודה מכשיר בקטן.

במאי אוקימתא — כרבי יהודה, ודיעבד? אלא הא דתני **(רבי) יהודה בריה דרבי שמעון בן פאי**: חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה, מני? אי רבי יהודה — דיעבד אין לכתחלה לא, אי רבי יוסי — דיעבד נמי לא. ואלא מאי — רבי יהודה ואפילו לכתחלה? אלא הא דתנא: לא יברך אדם ברפת המזון בלבד, ואם בירך נצא, מני? לא רבי יהודה ולא רבי יוסי! אי רבי יהודה — אפילו לכתחלה, אי רבי יוסי — אפילו דיעבד נמי לא! [כ, א] לעולם רבי יהודה, ואפילו לכתחלה. ולא קשנא: הא דידיה, הא דרביה. דתנא, **רבי יהודה אומר משום רבי אלעזר בן עזריה**: הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו, שנאמר: "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" — השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיה. **רבי מאיר** אומר: "אשר אנכי מצוך היום על לבבך" — אחר פונת הלב הן הן הדברים.

השתא דאתית להכי — אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה, והא דתני יהודה בריה דרבי שמעון בן פאי — רבי מאיר היא.

רבי יהודה מכשיר בקטן. (דתנא) אמר רבי יהודה: קטן הייתי, וקרייתי למעלה מרבי טרפון וזקנים בלוד. אמרו לו: אין מביאין ראיה מן הקטן.

תנאי, אמר רבי: קטן הייתי, וקרייתיה למעלה מרבי יהודה, אמרו לו: אין מביאין ראיה מן המתיר. ולימרו ליה: אין מביאין ראיה מן הקטן! חדא ועוד קאמרו ליה. חדא: דקטן הייתי, ועוד: אפילו גדול הייתי — אין מביאין ראיה מן המתיר.

[ז. דבר שמצוותו ביום ובלילה]

[משנה: אין קורין את המגילה, ולא מלין, ולא טובלין, ולא מזין, וכן שומרת יום כנגד יום — לא תטבול עד שתנץ החמה. וכו' ש'עשו משעלה עמוד השחר — כשר.]

כל היום כשר לקריאת המגילה, ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין, ולמוספין, ולוידי הפרים, ולוידי מעשר, ולוידי יום הכפורים. לסמיכה, לשחיטה, לתנופה, להגשה, לקמיצה, ולהקטרה, למליקה, ולקבלה, ולהזהה, ולהשקניט סוטה, ולעריפת העגלה, ולטהרת המצורע.

כל הלילה כשר לקצירת העומר, ולהקטר חלבבים, ואברים.

זה הכלל: דבר שמצוותו ביום — כשר כל היום. דבר שמצוותו בלילה — כשר כל הלילה.

גמ'. מנלן? דאמר קרא: "והימים האלה נזכרים ונעשים" — ביום אין, בלילה לא. לימא תיהוי תיובתא דרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום! כי קתני — אידים.

ולא מלין וכו'. דכתיב: "וביום השמיני מול".

ולא טובלין ולא מזין וכו'. דכתיב: "והזהה הטהור על הטהם [וגו'] ביום השביעי", ואיתקש טבילה להזהה.

וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכו'. פשיטא! מאי שנא שומרת יום כנגד יום מכל חייבי טבילות! איצטריך: סלקא דעתך אמינא תיהוי בראיה ראשונה של זב — וראיה ראשונה של זב איתקש לבצל קרי, דכתיב: "זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע". מה בעל קרי טובל ביום — האי נמי ליטבול ביומיה. והא ביממא לא מציא טבילה, דכתיב: "כל ימי זובה כמשפב נדתה יזהה לה", בלילה מיהת ליעבד מקצת שימור, ויטיבול, קא משמע לן פיון דבעיא ספירה — [כ, ב] ספירה ביממא היא.

וכולן שעשו משעלה עמוד השחר קשר. מנהגי מילי: אמר רבא: דאמר קרא: "ויקרא אלהים לאור יום", למאיר ובא קראו "יום". אלא מעתה: "ולחשך קרא לילה" [למחשיך ובא קרא לילה]! הא קנימא לן דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא!

אלא אמר רבי זינא, מהכא: "וּנְחַנְנוּ עוֹשִׁים בְּמִלְאָכָה וְחֻצִּים מַחְזִיקִים בְּרִמְחִים מַעְלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים", ואומר: "(וְהָיָה) לָנוּ הַלֵּילָה (לְמִשְׁמֶר)". מאי ואומר? וכי תימא: משעלה עמוד השחר לאו ימא, ומכי ערבא שמשא לילה, ואינהו מקדמי ומחשכי — תא שמע: "(וְהָיָה) לָנוּ הַלֵּילָה מִשְׁמֶר וְהַיּוֹם מִלְאָכָה".

גמ'. מנלו? דאמר קרא: "וְהַיּוֹמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים".

לקריאת ההלל, דכתיב: "מִמְּזֹרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ". (רבי יוסי) אומר: "זוה היום עשה ה'".

ולנטילת לילב, דכתיב: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן".

ולתקיעת שופר, דכתיב: "יּוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם".

ולמוספין, דכתיב: "דָּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ".

ולתפלת המוספין — כמוספין שויה רבנן.

ולידוי פרים, דיליף "כפרה" "כפרה" מיום הכפורים. דתנא גבי יום הכפורים: "וְכָפַר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ" — בכפרת דברים הכתוב מדבר. וכפרה בימא הוא, דכתיב: "בַּיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם".

ולידוי מעשר וכו', דכתיב: "וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּעֲרִיתִי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת", וסמיה ליה: "הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מְצִיד".

לסמיכה ולשחיטה, דכתיב: "וְסִמֵּךְ ... וְשַׁחֲטָה", וכתב בה בשחיטה: "בַּיּוֹם זָבַחְכֶּם".

ולתנופה, דכתיב: "בַּיּוֹם הַנִּיפְכָם אֶת הָעוֹמֶר".

ולהגשה — דאיתקש לתנופה, דכתיב: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְאוֹת וְהִנִּיף ... וְהִקְרִיב".

ולמליקה ולקמיצה ולהקטרה ולהזהה, דכתיב: "בַּיּוֹם צִוּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

וּלְהַשְׁקִיית סוּטָה — אֶתְּנָא "תּוֹרָה" "תּוֹרָה". כְּתִיב הָכָא: "וַעֲשֵׂה לָּהּ הַכֶּהֱן
אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת", וְכִתִּיב הֵתָם: "עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּדָה וְעַל הַמִּשְׁפָּט".
[כא, א] מָה מִשְׁפָּט בַּיּוֹם — אֵף כָּאן בַּיּוֹם.

וּלְעֲרִיפַת הָעֵגְלָה, אֶמְרִי דְּבִי רַבִּי יְנָאִי: כִּפְרָה כְּתִיב בָּהּ, כְּקִדְּשִׁים.

וּלְטָהֳרַת מְצוּרָע, דְּכְתִיב: "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצוּרָע בַּיּוֹם טָהֳרָתוֹ".

כָּל הַלֵּילָה כְּשֶׁר לְקַצִּירַת הָעוֹמֵר וְכוּ', דְּאָמַר מֶר: קַצִּירָה וְסִפִּירָה — בַּלֵּילָה,
וְהִבָּאָה — בַּיּוֹם.

וּלְהַקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבִירִים, דְּכְתִיב: "כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר".

זֶה הַכָּל: דְּבַר שְׁמֻצּוֹתוֹ בַּיּוֹם — כְּשֶׁר כָּל הַיּוֹם. זֶה הַכָּל לְאֶתוּי מֵאִי?
לְאֶתוּי סִידוּר בְּזִיכִין וְסִלּוּק בְּזִיכִין, וְכַרְבִּי יוֹסִי. דְּתַנָּא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:
סִילַק אֶת הַיִּשְׁנָה שְׁחֲרִית, וְסִידֵר אֶת הַחֲדָשָׁה עֲרִבִית — אִין בְּכַד כְּלוּם. וּמָה
אֲנִי מְקַיִים ("לִפְנֵי ה' תִּמְיִד") — שְׁלֵא יִהְיֶה שׁוֹלְחָן בְּלֹא לֶחֶם.

דְּבַר שְׁמֻצּוֹתוֹ בַּלֵּילָה — כְּשֶׁר כָּל הַלֵּילָה. לְאֶתוּי מֵאִי? לְאֶתוּי אֲכִילַת פֶּסַחִים,
וּדְלָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. דְּתַנָּא: "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלֵּילָה הַזֶּה", אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: נֹאמַר כָּאן "בַּלֵּילָה הַזֶּה" וְנֹאמַר לְהֵלֵן "וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בַּלֵּילָה הַזֶּה", מָה לְהֵלֵן עַד חֲצוֹת, אֵף כָּאן עַד חֲצוֹת.

הַדְּרוּ עֲלֶיךָ הַקּוּרָא לְמַפְרָע

פרק שלישי

סוגיה יא [כא.-כא:] צורת הקריאה והברכה

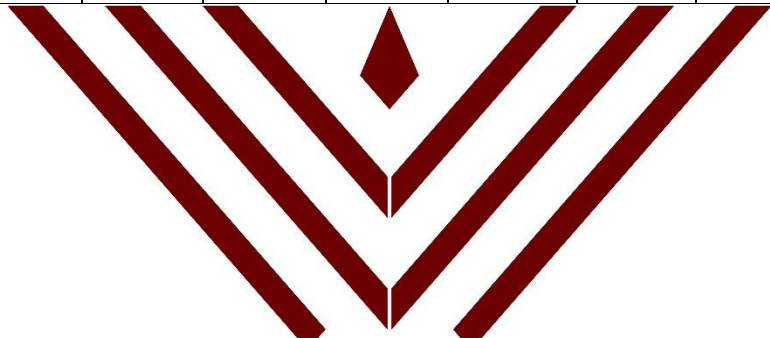
קראת אחד, קראת שנים — יצאו.

הקורא את המגילה —

מקום שנהגו לברך — יברך, ושלל לברך
— לא יברך.

עומד ויושב.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
הקורא את המגילה	עומד יושב	בתורה בעמידה	ואשב- עמדי	בתורה אחד קורא	קראת אחד קראת שנים	מקום שנהגו לברך ולא יברך

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בצורת הקריאה במגילה והברכה על הקריאה.

בתחילה כתוב במשנה שניתן לקרוא את המגילה בעמידה או בישיבה, ובסוף המשנה כתוב שיכולים גם שנים לקרוא את המגילה, והברכה על המגילה תלויה במנהג, אך אבוי מוסיף שלפני הקריאה מצווה לברך.

במרכז הסוגיה באו שני דברים בהם קריאת התורה שונה מקריאת המגילה – אפשר לקרות רק בעמידה, ויכול רק אחד לקרוא ולא שנים.

במוקד הסוגיה באו ארבעה יישובים לסתירה בין הפסוקים על האופן בו למד משה רבינו תורה. כתוב

אחד אומר "ואשב בהר", והשני אומר "ואנכי עמדתי בהר".

[א-ב. הקורא את המגילה עומד ויושב]

[משנה: הקורא את המגילה —

עומד ויושב].

[ג. בתורה בעמידה]

גמ'. תנא: מה שאין כן בתורה.

מנהגי מילי? אמר רבי אבהו, דאמר קרא: "ואתה פה עמד עמדי".

ואמר רבי אבהו: אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאומרו. כביכול אף הקדוש ברוך הוא בעמידה.

ואמר רבי אבהו: מנין לרב שלא ישב על גבי מטה וישנה לתלמידו על גבי קרקע, שנאמר: "ואתה פה עמד עמדי".

תנו רבנן: מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד. משמת רבן גמליאל, נרד חולי לעולם והיו למדין תורה מיושב. והיינו דתנן: משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה.

[ד. ואשב - עמדתי]

כתוב אחד אומר: "ואשב בהר", וכתוב אחד אומר: "ואנכי עמדתי בהר"! אמר רב: עומד ולומד, יושב ושונה.

רבי חנינא אמר: לא עומד ולא יושב אלא שוחה.

רבי יוחנן אמר: אין "ישיבה" אלא לשון עכבה, שנאמר: "ותשבו בקדש ימים רבים".

רבא אמר: רכות מעומד, וקשות מיושב.

[ה. בתורה אחד קורא ואחד מתרגם]

קראתה אחד, קראתה שנים יצאו וכו'.

[כא, ב] תנא: מה שאין כן בתורה.

[ו. קראה אחד קראה שנים]

[משנה: קראתה אחד, קראתה שנים — יצאו].

תנו רבנן: בתורה — אחד קורא ואחד מתרגם, ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין. ובבבא — אחד קורא ושנים מתרגמין, ובלבד שלא יהו שנים קורין ושנים מתרגמין. ובהלל ובמגילה — אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין.

מאי טעמא? כיון דחביבה — יהבי דעתיהו ושמעו.

[ז. מקום שנהגו לברך]

[משנה: מקום שנהגו לברך — יברך, וישלל לברך — לא יברך].

מקום שנהגו לברך — יברך.

אמר אבוי: לא שנו אלא לאחריה, אבל לפניך — מצוה לברך. דאמר רב יהודה אמר שמואל: כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן.

מאי משמע דהאי "עובר" לישנא דאקדומי הוא? אמר רב נחמן בר יצחק, אמר קרא: "ויברך אחימלך דוד הכפר ויעבר את הכושי". אבוי אמר מהכא: "והוא עבר לפניהם". ואיבעית אימא, מהכא: "ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם".

לפניה מאי מברך? רב ששת מקטרגא איקלע לקמיה דרב אשי ובריה מנח.

לאחריה מאי מברך? ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם (האל) הרב את ריבנו והדן את דיבנו והנזקם את נקמתנו והנפטר לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו, ברוך אתה ה' הנפטר לישאל מכל צריהם. רבא אמר: האל המושיע. אמר רב פפא: הלכך — גימריניהו לתרוייהו: ברוך אתה ה' הנפטר לישאל מכל צריהם האל המושיע.

סוגיה יב [כא:-כג]: מספר הקוראים בתורה

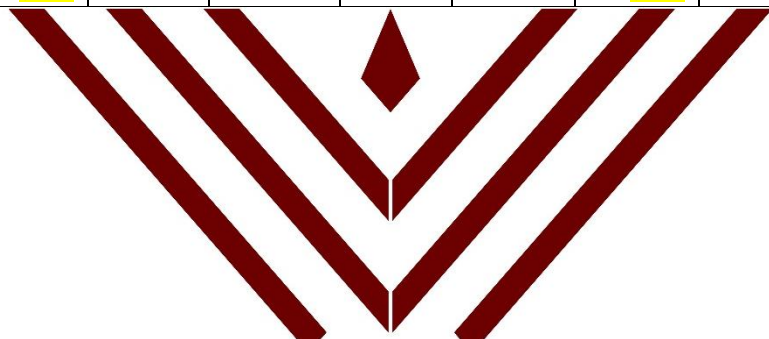
זֶה הַכֶּלֶל: כָּל שֶׁיֵּשׁ בוֹ מוֹסָף וְאֵינוֹ יוֹם טוֹב
— קוֹרְיֵן אַרְבָּעָה, בְּיוֹם טוֹב — חֲמִשָּׁה,
בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים — שֵׁשָׁה, בְּשַׁבָּת —
שִׁבְעָה.

אֵין פּוֹחֲתִין מִקֵּה, אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן,
וּמִפְטִירִין בְּנִבְיָא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחֹתֵם בַּתּוֹרָה
— מְבָרֵךְ לַפָּנִיָּה וּלְאַחֲרֶיהָ.

בְּשָׁנִי, וְחֲמִישִׁי, בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה — קוֹרְיֵן
שְׁלֹשָׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מִקֵּה, וְאֵין מוֹסִיפִין
עֲלֵיהֶן. וְאֵין מִפְטִירִין בְּנִבְיָא. הַפּוֹתֵחַ
וְהַחֹתֵם בַּתּוֹרָה — מְבָרֵךְ לַפָּנִיָּה
וּלְאַחֲרֶיהָ. בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחוּלּוֹ שֶׁל
מוֹעֵד — קוֹרְיֵן אַרְבָּעָה.

אֵין פּוֹחֲתִין מִקֵּה, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן,
וְאֵין מִפְטִירִין בְּנִבְיָא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחֹתֵם
בַּתּוֹרָה — מְבָרֵךְ לַפָּנִיָּה וּלְאַחֲרֶיהָ.

ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
אֵין פּוֹחֲתִין מִקֵּה אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן	קוֹרְיֵן חֲמִשָּׁה, שֵׁשָׁה, שִׁבְעָה	קִידָה, כִּרְיָה, הַשְּׁתַּחֲוִיָּה	רַב לֹא נֶפֶל עַל פָּנָיו	תַּעֲנִית צִיּוּר	אֵין פּוֹחֲתִין מִקֵּה וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן	קוֹרְיֵן שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במספר הקוראים בתורה.

בתחילה דנים מספר שלשה קוראים בשני ובחמישי ובשבת במנחה, ועל ארבעה קוראים בראשי חדשים ובחולו של מועד. על שלשה וארבעה אין פוחתים מהם ולא מוסיפים עליהם, ואין מפטירים בנביא. בסוף דנים על חמישה קוראים ביום טוב, ששה ביום

הכיפורים, ושבעה בשבתות. על חמישה, ששה ושבעה אין פוחתים אבל מוסיפים. ומפטירים בנביא. במרכז הסוגיה בא דין תענית ציבור. בתחילה מדובר על מספר הקוראים בתענית, מסופר על רב שלא נפל על פניו, ועל הקידה, הכריעה וההשתחויה.

[א. קורין שלשה, ארבעה]

[משנה: בְּשָׁנִי, וּבְחִמְיָשִׁי, בְּשַׁבַּת בְּמִנְחָה — קוֹרִין שְׁלֹשָׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מִהוּ, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהוּ. וְאֵין מִפְטִירִין בְּנָבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה — מְבָרֵךְ לִפְנֵיהֶם וְלֹאֲחֶרֶךְ. בְּרָאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד — קוֹרִין אַרְבָּעָה].

בְּשָׁנִי וּבְחִמְיָשִׁי בְּשַׁבַּת בְּמִנְחָה קוֹרִין שְׁלֹשָׁה וְכוּ'.

הֲנִי שְׁלֹשָׁה, כִּנְגֵד מִי? אָמַר רַב אֲסִי: כִּנְגֵד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים.

רַבָּא אָמַר: כִּנְגֵד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים.

אֵלָּא הָא דְתַנִּי רַב שִׁמְי: אֵין פּוֹחֲתִין מַעֲשֶׂרָה פְּסוּקִין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, "וַיִּדְבֹּר" עוֹלָה מִן הַמִּנְחָן. הֲנִי עֲשֶׂרָה כִּנְגֵד מִי?

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לִוִּי: כִּנְגֵד עֲשֶׂרָה בְּטַלְמִין שְׁבָבִית הַכְּנֶסֶת.

רַב יוֹסֵף: אָמַר כִּנְגֵד עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינִי.

(רַבִּי לִוִּי אָמַר: כִּנְגֵד עֲשֶׂרָה הִילּוּלִין שֶׁאָמַר דָּוִד בְּסֶפֶר תְּהִלִּים.)

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כִּנְגֵד עֲשֶׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבִּהּוֹן נִבְרָא הָעוֹלָם. הִי נִיְהוּ? "וַיֹּאמֶר" דְּבִרָאשִׁית. הֲנִי תִשְׁעָה הוּא! "בְּרָאשִׁית" נָמִי מַאֲמָר הוּא, דְּכִתִּיב: "בְּדִבְרֵי ה' שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל צָבָאִים".

אָמַר רַבָּא, רֵאשׁוֹן שְׁקָרָא אַרְבָּעָה — מְשׁוּבָח, שְׁנִי שְׁקָרָא אַרְבָּעָה — מְשׁוּבָח, שְׁלִישִׁי שְׁקָרָא אַרְבָּעָה — מְשׁוּבָח.

רֵאשׁוֹן שְׁקָרָא אַרְבָּעָה מְשׁוּבָח — דְּתַנּוּ: בְּשִׁלְשׁ קוֹפּוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ סְאִין שֶׁבִּהּוֹן תּוֹרְמִין אֶת הַלְשָׁפָה, וְהִזָּה כְּתוּב עֲלֵיהֶן אב"ג, לִידַע אִיזוֹ מִהוֹן נִתְרַמָּה רֵאשׁוֹן, לְהַקְרִיב מִמֶּנָּה רֵאשׁוֹן — שְׁמִצּוֹה בְּרֵאשׁוֹן.

אֶמְצָעִי שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה מְשׁוּבָּח — דִּתְנֵיָא: "אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה גְּאִירו", מְלַמֵּד שֶׁמִּצַּדֵּד פְּנֵיהֶם כָּלפִי גַר מַעֲרָבִי, וְגַר מַעֲרָבִי כָּלפִי שְׂכִינָה. וְאָמַר **רַבִּי יוֹחָנָן**: מִכָּאן שֶׁאֶמְצָעִי מְשׁוּבָּח.

וְאַחֲרוֹן שֶׁקָּרָא אַרְבָּעָה מְשׁוּבָּח — מְשׁוּם מַעְלִין בְּקֶדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.

רַב פִּפְא אִיקְלַע לְבֵי פְּנִישְׁתָּא דְאַבִּי גוֹבֵר וְקָרָא רֵאשׁוֹן אַרְבָּעָה, וְשִׁבְחִיהָ **רַב פִּפְא**.

אֵין פּוֹחֲתִין מֵהוּ וְאֵין מוֹסִיפִין.

תְּנָא: הַפּוֹתֵחַ — מִבְּרַךְ לְפָנֶיהָ, וְהַחוֹתֵם — מִבְּרַךְ לְאַחֲרֶיהָ.

וְהָאִידְנָא, דְּכוּלְהוּ מִבְּרַכֵּי לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ — הֵינּוּ טַעְמָא דִּתְקִינוּ רַבָּנָן: גְּזִירָה מְשׁוּם הִנְכָּנְסִין וּמְשׁוּם הַיּוֹצֵאִין.

בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחולוֹ שֶׁל מוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה וְכו'.

בְּעָא מִינִיה **עוֹלָא בַר רַב מִרְבָּא**: פְּרִשְׁתָּא רֵאשׁ חוֹדֶשׁ, כִּיצַד קוֹרִין אוֹתָהּ? "צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָתָא אֲלֵיהֶם אֶת קַרְבְּנֵי לַחֲמִי", דְּהוֹנִין תְּמַנְנָא פְּסוּקִי, הִיכִי נַעֲבִיד? נִיקְרִי תְּרִי תִלְתָּא תִלְתָּא פְּסוּקִין — פְּשׁוּ לְהוּ תְּרִי, וְאֵין מְשַׁיְרִין בַּפְּרָשָׁה פְּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִין. נִיקְרִי אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה — פְּשׁוּ לְהוּ שְׁבַעָה, "וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת" הוֹיִין תְּרִי, "וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים" הוֹיִין חֲמִשָּׁה, הִיכִי נַעֲבִיד? נִיקְרִי תְּרִי מֵהָא וְחַד מֵהֶנָּךְ — [כב, א] אֵין מִתְחִילִין בַּפְּרָשָׁה פְּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. לִיקְרִי תְּרִי מֵהָא וְתִלְתָּא מֵהֶנָּךְ, פְּשׁוּ לְהוּ תְּרִי! אָמַר לוֹ: זֹו לֹא שְׁמַעְתִּי, כִּיּוֹצֵא בָּהּ שְׁמַעְתִּי, דִּתְנֵן: בִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן — "בְּרֵאשִׁית" ו"יְהִי רְקִיעַ", וְתִנִּי עֲלָה: "בְּרֵאשִׁית" — בְּשָׁנִים, "יְהִי רְקִיעַ" — בְּאַחַד. וְהוֹיִין בָּהּ: בְּשִׁלְמָא "יְהִי רְקִיעַ" בְּאַחַד, דִּתְלִתָּא פְּסוּקִי הוּוּ, אֵלָּא "בְּרֵאשִׁית" בְּשָׁנִים! חֲמִשָּׁה פְּסוּקִי הוּוּ, וְתִנִּי: הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה לֹא יַפְחוֹת מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים! וְאִיתְּמַר עֲלָה, **רַב אָמַר**: דּוֹלָג. וְשִׁמוּאֵל אָמַר: פּוֹסֵק.

רַב אָמַר דּוֹלָג, מֵאִי טַעְמָא לֹא אָמַר פּוֹסֵק? קֶסֶבֶר: כֹּל פְּסוּקָא דְלֹא פִסְקִיהָ מִשָּׁה — אֲנִין לֹא פִסְקִין לִיהָ. וְשִׁמוּאֵל אָמַר פִּסְקִין לִיהָ? וְהָא אָמַר **רַבִּי חֲנִנְיָא קָרָא**: צַעַר גְּדוֹל הָיָה לִי אֲצֵל רַבִּי חֲנִינָא הַגָּדוֹל, וְלֹא הִתִּיר לִי לְפָסוֹק אֵלָּא לְתִינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, הוּאִיל וְלִהְתְּלַמֵּד עֲשׂוּיִין. הֵתֵם טַעְמָא מֵאִי — מְשׁוּם דְלֹא אֶפְשָׁר, הֵכָא נָמִי לֹא אֶפְשָׁר.

וְשִׁמוּאֵל אָמַר פּוֹסֵק, מֵאִי טַעְמָא לֹא אָמַר דּוֹלָג? גְּזִירָה מְשׁוּם הִנְכָּנְסִין וּמְשׁוּם הַיּוֹצֵאִין.

מיתבי: פִּרְשָׁה שֶׁל שְׁשָׁה פְּסוּקִים קוֹרִין אוֹתָהּ בְּשָׁנִים, וְשֶׁל חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים בְּיָחִיד. קָרָא ראשון שְׁלֹשָׁה — הַשָּׁנִי קוֹרָא שְׁנַיִם מִפְּרָשָׁה זוֹ וְאַחַד מִפְּרָשָׁה אַחֶרֶת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה, לְפִי שְׁאִין מִתְחִילִין בִּפְרָשָׁה פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. וְאִם אֵינָהּ, לְמֵאנָה דְּאָמַר דּוֹלָג — נְדָלוּג, וּלְמֵאנָה דְּאָמַר פּוֹסֵק — נִפְסוֹק! שְׁאֵנִי הָתָם, דְּאֶפְשָׁר בְּהָכִי.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לִוִּי: הִלְכָּה כְּיֵשׁ אוֹמְרִים.

וְאָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לִוִּי: כְּשֵׁם שְׁאִין מִתְחִילִין בִּפְרָשָׁה פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים, כִּד אֵין מְשַׁיִרִין בִּפְרָשָׁה פְּחוּת מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. פְּשִׁטָּא! הַשְׁתָּא וְמָה אֶתְחִלְתָּא, דְּקָא מְקִיל תִּנָּא קָמָא — מַחְמִירִי יֵשׁ אוֹמְרִים, שִׁיור, דְּמַחְמִיר תִּנָּא קָמָא — לֹא כָל שְׂכָן דְּמַחְמִירִי יֵשׁ אוֹמְרִים! מַהוּ דְּתִימָא: נִכְנָסִין שְׂכִיחִי, יוֹצְאִין לֹא שְׂכִיחִי, דְּמִנְחִי סִפְרָא תוֹרָה וְנִפְקִי, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְתִנָּא קָמָא מֵאִי שְׁנָא שִׁיורִי דְּלָא — מְשׁוּם יוֹצְאִין, אֶתְחֻלִּי נְמִי, גְּזִירָה מְשׁוּם הַנְּכַנְסִין? אָמַר: מֵאֵן דְּעָגִיל שִׁיורִי [מ]שִׁיל.

שְׁלַח לִיה רַבָּה בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב יוֹסֵף: הִלְכְתָּא מֵאִי? שְׁלַח לִיה, הִלְכְתָּא: דּוֹלָג, וְאֶמְצָעִי דּוֹלָגוֹ.

[ב. אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן]

משנה: אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מַפְטִירִין בִּנְבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה — מְבַרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֶרֶיהָ.

זֶה הַכָּלֵל, כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹסָף וְכוּ'.

[ג. תענית צבור]

אֵיבַעְיָא לְהוּ: תַעֲנִית צָבוּר בְּכֻמָּה? ראש חֹדֶשׁ וּמוֹעֵד דְּאִיכָּא קָרְבָן מוֹסָף — אַרְבָּעָה, אֲבָל הָכָא דְּאִיכָּא קָרְבָן מוֹסָף — לֹא. אוּ דְלָמָּא: הָכָא נְמִי אִיכָּא מוֹסָף תַּפְלָה.

תָּא שְׁמַע: בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה, הָא בְּתַעֲנִית צָבוּר שְׁלֹשָׁה! אִיכָּא רִישָׁא: בְּשָׁנִי וּבְחֲמִישִׁי וּבְשֶׁבֶת בְּמִנְחָה קוֹרִין שְׁלֹשָׁה: הָא תַעֲנִית צָבוּר אַרְבָּעָה! אֵלֹא מֵהָא לִיכָּא לְמִישְׁמַע מִינָּה.

תָּא שְׁמַע: דְּרַב אִיקָלֶע לְבָבֵל בְּתַעֲנִית צָבוּר, קָם קָרָא בְּסִיפְרָא. פֶּתַח בְּרִיךְ, חֲתִים וְלֹא בְרִיךְ. נָפֹל כּוֹלֵי עֲלָמָא אֲאִנְפִּיחוּ, וְרַב לֹא נָפֹל עַל אֶפְיָה. מְכַדִּי רַב

בִּישְׂרָאֵל קָרָא, מַאי טַעְמָא חֲתִים וְלֹא בְּרִיד? לֹא מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִיקָרֵי אַחֲרֵינָא בְּתַרִּיהּ! לֹא, רַב בְּכַהְנֵי קָרָא. דְּהָא רַב הוּנָא קָרִי בְּכַהְנֵי. בְּשִׁלְמָא רַב הוּנָא קָרִי בְּכַהְנֵי, דְּהָא אֶפִּילוּ רַב אַמִּי וְרַב אַסִּי דְּכַהְנֵי חֲשִׁיבֵי דְאַרְעָא יִשְׂרָאֵל, מִיכָף בְּיַיְפִי לִיהּ לְרַב הוּנָא. אֶלָּא רַב — הָא אֵיכָא שְׁמוּאֵל, דְּכַהְנָא הוּא, וְדָבַר עָלֶיהָ! שְׁמוּאֵל גַּמִּי מִיכָף הוּא בְּיַיְפִי לִיהּ לְרַב, וְרַב הוּא דְעָבַד לִיהּ כְּבוֹד, וְכִי עָבִיד לִיהּ — בְּפָנָיו, שְׁלֹא בְּפָנָיו — לֹא עָבִיד לִיהּ. הֲכִי גַמִּי מִסְתַּבְּרָא דְרַב בְּכַהְנֵי קָרָא, דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ בִּישְׂרָאֵל קָרָא, לְפָנֶיהָ מַאי טַעְמָא בְּרִיד? לְאַחַר תַּקְנָה. אִי הֲכִי, לְאַחֲרֵיהּ גַּמִּי לְבָרִיד? שְׁאֵנִי הֵיכָא דִּיתִיב רַב — דְּמִיעַל עֵינֵי, [כב, ב] מִיפָּק לֹא נִפְקִי.

תָּא שְׁמַע, זֶה הַפֶּלֶל: כָּל שֵׁשׁ בּוֹ בִּיטוּל מְלָאכָה לָעָם, כְּגוֹן תַּעֲנִית צְבוּר וְתַשְׁעָה בָּאָב — קוֹרִין שְׁלֹשָׁה, וְשְׁאֵין בּוֹ בִּיטוּל מְלָאכָה לָעָם, כְּגוֹן רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וְחוּלוֹ שֶׁל מוֹעֵד — קוֹרִין אַרְבָּעָה. שְׁמַע מִינָהּ.

אָמַר רַב אַשִּׁי, וְהָא אֲנִי לֹא תָנִן הֲכִי: זֶה הַפֶּלֶל, כָּל יוֹם שֵׁשׁ בּוֹ מוֹסָף וְאִינוּ יוֹם טוֹב — קוֹרִין אַרְבָּעָה. לְאִתּוּי מַאי? לֹא לְאִתּוּי תַּעֲנִית צְבוּר וְתַשְׁעָה בָּאָב! וְלְרַב אַשִּׁי מִתְנִיתִין מִנֵּי: לֹא תִנָּא קָמָא וְלֹא רַבִּי יוֹסִי, דְּתִנָּא: חַל לְהִיּוֹת בְּשָׁנִי וּבְחֻמִּישִׁי — קוֹרִין שְׁלֹשָׁה וּמִפְטִיר אֶחָד. בְּשִׁלְשֵׁי וּבְרַבִּיעִי — קוֹרָא אֶחָד וּמִפְטִיר אֶחָד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לְעוֹלָם קוֹרִין שְׁלֹשָׁה וּמִפְטִיר אֶחָד! וְאֶלָּא, קִשְׁיָא "זֶה הַפֶּלֶל"! לֹא, לְאִתּוּי רֹאשׁ חוֹדֶשׁ וּמוֹעֵד. הָא בְּהִדְנָא קִתְּנִי לֵה: בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וּמוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה! סִימָנָא בְּעִלְמָא יְהִיב, דְּלֹא תִימָא יוֹם טוֹב וְחוּלוֹ שֶׁל מוֹעֵד כִּי הִדְדִי נִינְהוּ, אֶלָּא נְקוּט הָאִי כָּלֵלָא בִּידָךְ: כָּל דְּטָפִי לִיהּ מִיִּלְתָּא מִחֲבֵרִיהּ, טָפִי לִיהּ גְּבָרָא יִתִּירָא. הִלְכָךְ בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ וּמוֹעֵד, דְּאֵיכָא קָרְבֵּן מוֹסָף — קוֹרִין אַרְבָּעָה. בְּיוֹם טוֹב, דְּאִסּוּר בַּעֲשִׂית מְלָאכָה — חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, דְּעָנוּשׁ כָּרַת — שֵׁשָׁה. שִׁבְתָּ, דְּאֵיכָא אִיסוּר סְקִילָה — שִׁבְעָה.

[ד. רב לא נפל על פניו]

גוֹפִיָּה: רַב אֵינְקֵלַע לְבָבָל בְּתַעֲנִית צְבוּר, קָם קָרָא בְּסִפְרָא. פֶּתַח בְּרִיד, חֲתִים וְלֹא בְּרִיד. נִפּוּל כּוּלֵי עֲלָמָא אֲאִנְפִּייהוּ וְרַב לֹא נָפַל עַל אֲנָפִיָּהּ.

מַאי טַעְמָא רַב לֹא נָפַל עַל אֲפִיָּהּ? רָצָפָה שֶׁל אֲבָנִים הִיתָה, וְתִנָּא: "וְאֶבֶן מִשְׁפַּת לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ". "עָלֶיהָ" אִי אִתָּהּ מִשְׁתַּחֲוָה בְּאַרְצְכֶם, אֲבָל אִתָּהּ מִשְׁתַּחֲוָה עַל אֲבָנִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כְּדַעוּלָא, דְּאָמַר עוּלָא: לֹא אִסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא רָצָפָה שֶׁל אֲבָנִים בְּלִבָּד. אִי הֲכִי מַאי אִירָנָא רַב, אֶפִּילוּ כּוּלָּהּ גַּמִּי! קָמִיהּ דְּרַב הוּאִי. וְלִיזִיל לְגַבִּי צִיבוּרָא וְלִינְפּוּל עַל אֲפִיָּהּ! לֹא

בְּעֵי (ל)מִיטְרַח צִיבּוּרָא. וְאִיבְעִית אִימָא: רַב פִּישׁוּט דְּדִים וְרַגְלִים הָוָה עֲבִיד,
וְכַדְעוּלָא. דְּאָמַר **עוּלָא**: לֹא אָסְרָה תוֹרָה אֶלָּא פִישׁוּט דְּדִים וְרַגְלִים בְּלָבָד.
וְלִיפּוֹל עַל אַפִּיה, וְלֹא לִיעֲבִיד פִּישׁוּט דְּדִים וְרַגְלִים! לֹא מְשַׁנֵּי מִמִּנְהִיגָה.
וְאִיבְעִית אִימָא: אָדָם חָשׁוּב שְׂאֵנִי, כְּדַרְבֵּי אֶלְעָזָר. דְּאָמַר **רַבִּי אֶלְעָזָר**: אִין
אָדָם חָשׁוּב רְשָׁאֵי לִיפּוֹל עַל פְּנֵיו אֶלָּא אִם כֹּן נַעֲנָה כִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, דְּכַתִּיב:
"וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ קוּם לָךְ [וְגו']".

[ה. קידה, כריעה, השתחוואה]

תְּנוּ רַבָּנִן: קִידָה — עַל אַפִּים, שְׁנַאָמַר: "וַתִּקְדּוּ בַת שֹׁבַע אַפִּים אֶרֶץ". כְּרִיעָה
— עַל בְּרָפִים, וְכֹן הוּא אוֹמַר: "מִכְרוּעַ עַל בְּרָקִיו". הַשְׁתַּחֲוָאָה — זֶה פִּישׁוּט
דְּדִים וְרַגְלִים, שְׁנַאָמַר: "הִבּוּא נְבוּא אֲנִי וְאִמָּד וְאֶחִיד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ אֶרְצָה".

לוי אַחֲוֵי קִידָה קָמִיה דְּרַבִּי, וְאִיטְלַע. וְהָא (קָא) גְרַמָּא לִיה? וְהָאָמַר **רַבִּי**
אֶלְעָזָר: לְעוֹלָם אֵל קְטִיחַ אֵד הֵם דְּבָרִים כְּלָפִי מַעֲלָה, שְׁהָרִי אָדָם גְּדוֹל הִטִּיחַ
דְּבָרִים כְּלָפִי מַעֲלָה וְאִיטְלַע וּמִנּוּ — לוי. הָא וְהָא גְרַמָּא לִיה. אָמַר **רַב חִינָא**
בְּר אַבִּין: חֲזִינָא לְהוּ לְאַבְיִי (כג, א) וְרַבָּא דְּמַצְלִי אֶצְלוּנִי.

[ו. חמישה, ששה, שבעה]

[משנה: זֶה הַכָּלֵל: כָּל שֵׁשׁ בּוּ מוֹסָף וְאִינוּ יוֹם טוֹב — קוֹרִין אֶרְבָּעָה.

בְּיוֹם טוֹב — חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים — שֵׁשָׁה, בְּשַׁבָּת — שִׁבְעָה].

בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שֵׁשָׁה כו'.

מִתְּנִיתִין מִנֵּי? לֹא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְלֹא רַבִּי עֲקִיבָא. דִּתְנָא: בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה,
וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים שֵׁשָׁה, וּבְשַׁבָּת שִׁבְעָה, אִין פּוֹחֲתִין מִהּ וְאִין מוֹסִיפִין עָלֶיהּ,
דְּבָרֵי **רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל**. **רַבִּי עֲקִיבָא** אוֹמַר: בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים
שִׁבְעָה, וּבְשַׁבָּת שֵׁשָׁה, אִין פּוֹחֲתִין מִהּ אֲבָל מוֹסִיפִין עָלֶיהּ. מִנֵּי? אִי רַבִּי
יִשְׁמַעְאֵל — קִשְׁיָא תּוֹסֶפֶת! אִי רַבִּי עֲקִיבָא — קִשְׁיָא שֵׁשָׁה וְשִׁבְעָה! אָמַר **רַבָּא**:
תְּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל הִיא. דִּתְנָא דְּבִי **רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל**: בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים שֵׁשָׁה, בְּשַׁבָּת שִׁבְעָה, אִין פּוֹחֲתִין מִהּ אֲבָל מוֹסִיפִין עָלֶיהּ, דְּבָרֵי **רַבִּי**
יִשְׁמַעְאֵל. קִשְׁיָא דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אֲדַרְבֵּי יִשְׁמַעְאֵל! תְּרִי תְּנָאֵי אֱלִיבָא דְּרַבִּי
יִשְׁמַעְאֵל.

מאן תנא להא דתנא: ביום טוב מאחרין לבוא, וממחרין לצאת. ביום הכפורים ממחרין לבוא, ומאחרין לצאת. ובשבת ממחרין לבוא, וממחרין לצאת. לימא רבי עקיבא, דאית ליה גברא יתירא? אפילו תימא רבי ישמעאל — דנפיש סידורא דיומא.

הני שלשה חמשה ושבעה כנגד מי? פליגי בה רבי יצחק בר נחמני וחד דעמיה, ומנו — רבי שמעון בן פזי. ואמרי לה: רבי שמעון בן פזי וחד דעמיה, ומנו — רבי יצחק בר נחמני, ואמרי לה רבי שמואל בר נחמני. חד אמר: כנגד ברפת כהנים, וחד אמר: כנגד שלשה שומרי הסף, חמשה מרואי פני המלך, שבעה רואי פני המלך.

תני רב יוסף: שלשה חמשה ושבעה — שלשה שומרי הסף, חמשה מרואי פני המלך, שבעה רואי פני המלך. אמר ליה אבוי: עד האידינא מאי טעמא לא פריש לן מר? אמר ליה: לא הנה ידענא דצריכותו ליה, ומי בעיתו מינאי מילתא ולא אמרי לכו?!

אמר ליה יעקב מינאה לרב יהודה: הני ששה דיום הכפורים כנגד מי? אמר ליה: כנגד ששה שעמדו מימנו של עזרא וששה משמאלו, שנאמר: "ויצמד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ויצמדו אצלו מתתיה ושמוע ועניה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימנו ומשמאלו פדיה ומישאל ומלכיה וחשום וחשבדנה וזכריה משלם". הני שבעה הוו! היינו "זכריה" היינו "משלם", ואמאי קראו "משלם"? דמישלם בעובדיה.

[ז. אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן]

[משנה: אין פוחתין מהן, אבל מוסיפין עליהן, ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה — מברך לפניה ולאחריה].

תנו רבנן: הכל עולין למנן שבעה, ואפילו קטן ואפילו אשה. אבל אמרו חכמים: אשה לא תקרא בתורה, מפני כבוד צבור.

איבעיא להו: מפטיר, מהו שיעלה למנן שבעה? רב הונא ורבי ירמיה בר אבא, חד אמר: עולה, וחד אמר: אינו עולה. מאן דאמר עולה — דהא קרי, ומאן דאמר אינו עולה — כדעולא. דאמר עולא: מפני מה המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה — מפני כבוד תורה, וכיון דמשום כבוד תורה הוא — למנינא לא סליק.

מיתבי: המפטר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין, כנגד שבועה שקראו בתורה. ואם איתא, עשרים וארבעה הויין! כיון דמשום כבוד תורה הוא — [כג, ב] כנגדו נמי לא בעי.

מתקיף לה רבא: ויהרי "עולותיכם ספו", דלא הויין עשרין וחד, וקרינן! שאני התם, דסליק עניינא.

והיכא דלא סליק עניינא לא? והאמר רב שמואל בר אבא: זמנין סגי אין הנה קאימנא קמיה דרבי יוחנן, וכי הנה קרינן עשרה פסוקי, אמר לו: אפסיקו! מקום שיש תורגמן שאני. דתני רב תחליפא בר שמואל: לא שנו אלא במקום שאין תורגמן, אבל מקום שיש תורגמן — פוסק.

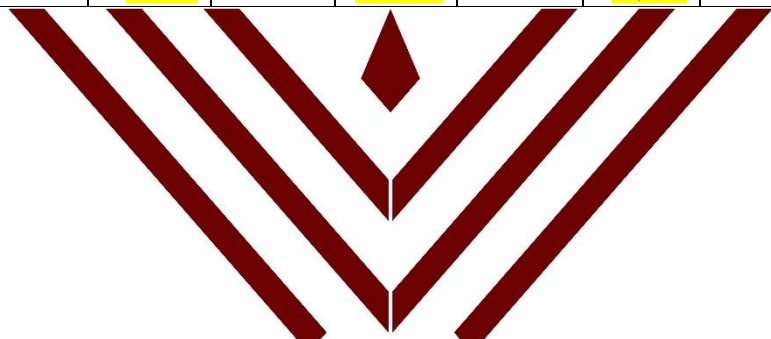
סוגיה יג [כג:-כד.]: קריאה בתורה ובנביא

מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה.
ועד כמה הוא מדלג? עד כדי שלא יפסוק
המתורגמן.

אין פוסקין על שמע, ואין עוברין לפני
התיבה, ואין נושאין את כפיהם, ואין
קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין
עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברפת
אבלים ותנחומי אבלים, וברפת חתנים,
ואין מזמנין בשם — פחות מעשרה.
ובקרקעות — תשעה וכהן, ואדם פיוצא
בהן.

הקורא בתורה — לא פחות משלשה
פסוקים, ולא קרא למתורגמן יותר
מפסוק אחד. ובנביא שלשה. היו שלשתן
שלש פרשיות — קורין אחד אחד.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
פחות מעשרה	פחות משלשה פסוקים	חנם נמכתם	מצרים ירד עמי בראשונה	ועתה מה לי פה	דילוג בנביא ובתורה	עד כמה מדלגין

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בקריאה בתורה
ובנביא.

פותחים בדברים שצריך עשרה אנשים בשבילם, ובהם
הקריאה בתורה ובנביא. מגדירים את מספר הפסוקים
שצריך לקרוא בתורה – לא פחות משלשה פסוקים,
ואת מספר הפסוקים שניתן לומר לתורגמן בתורה
ובנביא. בסיום הסוגיה מדובר על דילוג בנביא

ובתורה, והגדרת הדילוג היא – עד כדי שלא יפסוק המתורגמן.

במרכז הסוגיה מביאה הגמרא שלשה פסוקים שנחשבים לשלש פרשיות, וצריך לקרוא אותם למתורגמן אחד אחרי השני ולא בבת אחת. נראה, שהבאת הפסוקים הללו מחזקת את ההבנה שהעיקר בקריאה אינו הקריאה אלא ההבנה, ולכן אם אלו שלשה פסוקים שאינם מהווים המשך אחד לשני, צריך לקרוא אותם בנפרד.

[א. לא פחות מעשרה]

[משנה: אין פורסין על שם, ואין עוברים לפני התיבה, ואין נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברפת אבליים ותנחומי אבליים, וברפת חתנים, ואין מזמנין בשם – פחות מעשרה. ובקרקעות – תשעה וכהן, ואדם פוצא ביה].

גמ'. מנא הני מילי? אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן, דאמר קרא: "ונקדשתי בתוך בני ישראל", כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? דתני **רבי חייה**: אתנא "תוך" "תוך", כתיב הקא: "ונקדשתי בתוך בני ישראל", וכתיב התם: "הבדלו מתוך העדה", ואתנא "עדה" "עדה", דכתיב התם: "עד מתי לעדה הרעה הזאת" — מה להלן עשרה, אף כאן עשרה.

ואין עושין מעמד ומושב פחות מעשרה.

כיון דבעי למימר: "עמדו יקרים עמודו, שבו יקרים שבו" — בציר מעשרה לאו אורח ארעא.

ואין אומרים ברפת אבליים וברפת חתנים (וכו').

מאי ברפת אבליים? ברפת רחבה. דאמר **רבי יצחק אמר רבי יוחנן**: ברפת אבליים בעשרה, ואין אבליים מן המנן. ברפת חתנים בעשרה, וחתנים מן המנן.

ואין מזמנין על המזון בשם פחות מעשרה (וכו').

כִּינּוּ דְבָעֵי לְמִימַר "נִבְרָךְ אֱלֹהֵינוּ" — בְּצִיר מַעֲשָׂרָה לְאוֹרַח אֶרֶצָא.

וְחִסְרָקָעוֹת תַּשְׁעָה וְכֹהוּ, וְאָדָם כִּיּוֹצָא בָּהוּ (וְכו').

מָנָא הָגִי מִלִּי? אָמַר שְׂמוּאֵל: עֲשָׂרָה כְּהָנִים כְּתוּבִים בְּפָרָשָׁה. חַד לְגוֹפִיָּה, (וְחַד לְמַעוּטִי), וְאִידֵךְ הָוִי מִיַּעוּט אַחֵר מִיַּעוּט, וְאִין מִיַּעוּט אַחֵר מִיַּעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת. תַּשְׁעָה יִשְׂרָאֵלִים וְחַד כְּהֵן. וְאִימָא: חֲמִשָּׁה כְּהָנִים וְחֲמִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִים! קִשְׁיָא.

וְאָדָם כִּיּוֹצָא בָּהוּ.

אָדָם מִי קְדוֹשׁ? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: בְּאוֹמַר "דְּמִי עָלִי". דְּתִנָּא: הָאוֹמַר "דְּמִי עָלִי" — שְׁמִין אוֹתוֹ כְּעֶבֶד. וְעָבַד אֵיתִקֵּשׁ לְקַרְקָעוֹת, דְּכָתִיב: "וְהִתְנַחֲלֶתֶם אוֹתָם לְבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֶשֶׁת אַחוּזָה".

[ב. שלשה פסוקים]

[משנה: הַקּוֹרָא בְּתוֹרָה — לֹא יִפְחוֹת מִשְׁלָשָׁה פְּסוּקִים, וְלֹא יִקְרָא לְמַתוּרָגְמָן יוֹתֵר מִפְּסוּק אֶחָד. (כד, א) וּבִנְבִיא שְׁלֹשָׁה. הָיוּ שֶׁלֶשְׁתָּן שְׁלֹשׁ פְּרָשִׁיּוֹת — קוֹרִין אֶחָד אֶחָד.]

גְּמ'. הָגִי שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִין כְּנֶגֶד מִי? אָמַר רַב אַסִּי: כְּנֶגֶד תוֹרָה נְבִיאִים וְכְתוּבִים. וְלֹא יִקְרָא לְמַתוּרָגְמָן יוֹתֵר מִפְּסוּק אֶחָד, וּבִנְבִיא — שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים.

[ג-ד-ה. שלש פרשיות]

וְאִם הָיוּ שְׁלֹשְׁתָּן שְׁלֹשׁ פְּרָשִׁיּוֹת — קוֹרָא אֶחָד אֶחָד.

כְּגוֹן: "כִּי כֹה אָמַר ה' חֲנֹם נִמְכָּרְתֶּם".

"כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהִים מִצְרַיִם יָרַד עָמִי בְּרֹאשׁוֹנָה".

"וְנִעְתָּה מִה לִּי כֹה נָאִם ה'".

[ו. דילוג בנביא ובתורה]

[משנה: מִדִּלְגִּין בְּנְבִיא וְאִין מִדִּלְגִּין בְּתוֹרָה].

מְדַלְגִין בְּנִבְיָא וְאִין מְדַלְגִין בְּתוֹרָה. וּרְמִינְהִי: קוֹרָא "אַחֲרֵי מוֹת" וְ"אַדְּ
בְּעִשּׂוֹר" — וְהָא קָא מְדַלְגִי!

אָמַר אַבְיִי, לֹא קִשְׁיָא: כָּאן בְּכַדִּי שְׂיַפְסוֹק הַתּוֹרָגָמֶן, וְכָאן בְּכַדִּי שְׁלֹא יַפְסוֹק
הַתּוֹרָגָמֶן. וְהָא עֲלֵה קִתְּנִי: מְדַלְגִין בְּנִבְיָא וְאִין מְדַלְגִין בְּתוֹרָה, וְעַד כִּמָּה הוּא
מְדַלְגִי — עַד כְּדִי שְׁלֹא יַפְסוֹק הַתּוֹרָגָמֶן. מְכַלְל דְּבִתּוֹרָה כָּלֵל לֹא!

אֵלֶּא אָמַר אַבְיִי, לֹא קִשְׁיָא: כָּאן בְּעִנְיָן אֶחָד, כָּאן בְּשְׁתֵּי עִנְיָנוֹת. וְהִתְנַגָּא:
מְדַלְגִין בְּתוֹרָה בְּעִנְיָן אֶחָד, וּבְנִבְיָא בְּשְׁנֵי עִנְיָנִין. כָּאן וְכָאן, בְּכַדִּי שְׁלֹא יַפְסוֹק
הַתּוֹרָגָמֶן.

תִּנְיָא אֵידִד: אִין מְדַלְגִין מְנִבְיָא לְנִבְיָא, וּבְנִבְיָא שֶׁל שְׁנַיִם עֶשֶׂר — מְדַלְגִי, וּבִלְבָד
שְׁלֹא יְדַלְגִי מִסוּף הַסֵּפֶר לְתַחֲלִיתוֹ.

[ז. ועד כמה הוא מדלג]

[משנה: וְעַד כִּמָּה הוּא מְדַלְגִי? עַד כְּדִי שְׁלֹא יַפְסוֹק הַתּוֹרָגָמֶן].

סוגיה יד [כג:-כד]: פורס על שמע ונושא את כפיו

כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו.
רבי יהודה אומר: אף מי שהיו גידיו
 צבועות סטיס לא ישא את כפיו, מפני
 שהעם מסתכלין בו.

המפסיר בנביא — הוא פורס על שמע,
 והוא עובר לפני התיבה, והוא נושא את
 כפיו. ואם היה קטן — אביו או רבו
 עוברים על גדו.

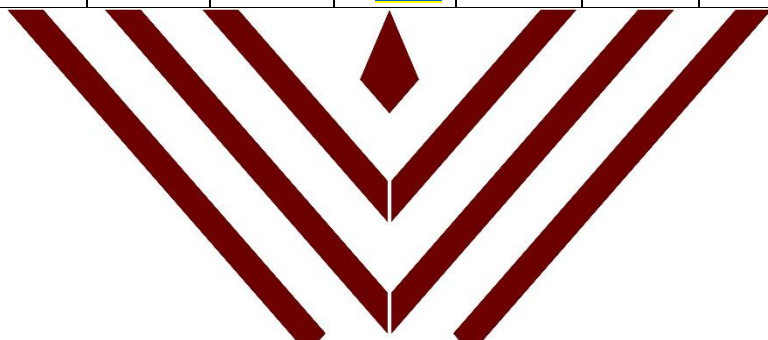
קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו
 פורס על שמע, ואינו עובר לפני התיבה,
 ואינו נושא את כפיו.

פוחח — פורס את שמע ומתרגם. אבל
 אינו קורא בתורה, ואינו עובר לפני
 התיבה, ואינו נושא את כפיו.

סומא — פורס את שמע ומתרגם.

רבי יהודה אומר: כל שלא ראה מאורות
 מקמיו — אינו פורס על שמע.

ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
רבי יהודה	נושא את כפיו	דש בעירו	דיבור שלא כהלכה	מומים נראים	רבי יהודה	פורס על שמע

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במי שראוי לפרוס
 על שמע ולשאת את כפיו.

פוחחים בקטן שאינו פורס על שמע, ממשיכים
 לפוחח שפורס את שמע, וסומא שנחלקו תנא קמא
 ורבי יהודה אם פורס את שמע. סוף הסוגיה הוא על

כהן שאינו נושא את כפיו, ומחלוקת אנשים שאינם ראויים לפרוס על שמע – קטן, פוחח, סומא. דברים שצריך עשרה אנשים בשבילים, ובהם הפרוס על שמע והנושא את כפיו. על סומא נחלקו רבי יהודה וחכמים אם הוא יכול לפרוס על שמע או לא. מסיימים במומים הפוסלים את הכהנים מלשאת את כפיהם, ומחלוקת תנא קמא עם רבי יהודה במי שידי צבועות אם הוא יכול לשאת את כפיו או לא.

במרכז הסוגיה מגדירה הגמרא את המומים כמומים הנראים, ומרחיבה את דין המומים גם לדרך הדיבור, אך הקלו במי שדש בעירו. היוצא, שהמומים הפוסלים תלויים בהיסח דעתם של הציבור, והם אינם פוסלים מצד עצמם.

[א. פורס על שמע]

[משנה: המפטר בנביא — הוא פורס על שמע, והוא עובר לפני התיבה, והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן — אביו או רבו עוברין על ידו.]

קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו פורס על שמע, ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו.

פוחח — פורס את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה, ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו.

סומא — פורס את שמע ומתרגם.

גמ'. מאי טעמא? רב פפא אמר: משום כבוד. רבה בר שמי אמר: משום דאתי לאינצויי. מאי בינייהו? איפא בינייהו דעביד בחדם.

תנן: ואם היה קטן — אביו או רבו עוברין על ידו. אי אמרת משום [אינצויי] — קטן בר [אינצויי] הוא? אלא מאי — משום כבוד? קטן בר כבוד הוא?! אלא איפא כבוד אביו וכבוד רבו, [כד, ב] הקא נמי, איפא נצויי אביו ונצויי רבו.

פוחח פורס על שמע וכו'.

בָּעָא מִיָּה עוֹלָא בַּר רַב מַאֲבַי: קָטָן פּוֹחֵחַ מֵהוּ שְׁיָקְרָא בִּתְוֹרָה? אָמַר לִיה: וְתִיבְעִי לָךְ עָרוֹם: עָרוֹם מֵאֵי טַעְמָא לָא — מְשׁוּם כְּבוֹד צְבוּר, הֵכָא נָמִי מְשׁוּם כְּבוֹד צְבוּר.

[ב. רבי יהודה]

[משנה: **רבי יהודה** אומר: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאֻרוֹת מִזְמִינו — אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׂמֵעַ].

סומא פורס על שְׂמֵעַ וכו'.

תנא, אמרו לו לרבי יהודה: הריפה צפו לדרוש במרפכה, ולא ראו אותה מימיהם. ורבי יהודה, התם באבנתא דליבא תליא מילתא, והא קא מיכנין וידע. הֵכָא מְשׁוּם הִנָּאָה הוּא, וְהָא לִית לִיה הִנָּאָה.

ורבנן — אית ליה הִנָּאָה, כרבי יוסי. דתנא, אמר רבי יוסי: כל זמי הייתי מצטער על מקרא זה: "והיית ממשש בצהרם כאשר ימשש העור באפלה", כי מה אכפת ליה לעור בין אפילה לאורה? עד שָׂבָא מַעֲשֶׂה לְיָדִי: פַּעַם אַחַת הִייתִי מַחֲלָף בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֶפְלָה, וְרֵאִיתִי סוּמָא שֶׁהָיָה מַחֲלָף בְּדֶרֶךְ וְאֶבּוּקָה בָּנִדּוּ. אֶמְרָתִי לוֹ: בְּנִי, אֶבּוּקָה זֶה לָמָּה לָךְ? אָמַר לִי: כָּל זָמַן שֶׁאֶבּוּקָה בָּנִדִּי, בְּנִי אָדָם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחיתין ומן הקוצין ומן הבִּרְקָנִין.

[ג. מומים נראים]

גְּמִי. תנא: מומין שְׁאֻמְרו, בְּפָנֵי יָדָיו וְרַגְלָיו.

אמר **רבי יהושע בן לוי**: יָדָיו בּוֹהֲקָנוֹת — לֹא יֵשֵׁא אֶת כַּפָּיו.

תנא נמי הכי: יָדָיו בּוֹהֲקָנוֹת — לֹא יֵשֵׁא אֶת כַּפָּיו. עֲקוּמוֹת עֲקוּשׁוֹת — לֹא יֵשֵׁא אֶת כַּפָּיו.

[ד. דיבור שלא כהלכה]

אמר **רב אסי**: חִיפְנִי וּבִישְׁנִי — לֹא יֵשֵׁא אֶת כַּפָּיו.

תנא נמי הכי: אֵין מוֹרִידִין לְפָנֵי הַתִּיבָה לֹא אֲנָשִׁי בֵּית שְׁאָן וְלֹא אֲנָשִׁי (בֵּית) חִיפָה וְלֹא אֲנָשִׁי טְבֻעוֹנִין, מִפְּנֵי שֶׁקוֹרִין לְאֶלְפִין עֵינֵינוּ וְלַעֲיִנִּין אֶלְפִין.

אמר ליה **רבי חניא לרבי שמעון בר רבי**: אלמלי אתה לוי — פסול אתה מן הדוכן, משום דעבי קלד. אתא אמר ליה לאבוה. אמר ליה: זיל אימא ליה: כשא אתה מניע אצל "נחפיתי לה", לא נמצאת מחורף ומגדף! —

[ה. דש בעירו]

אמר **רב הונא**: זבילגן לא ישא את כפיו. והא ההוא דהנה בשיבביתיה **דרב הונא**, והנה פריס ידיה! ההוא דש בעירו הנה.

תניא נמי הכי: זבילגן לא ישא את כפיו, ואם הנה דש בעירו — מותר.

אמר **רבי יוחנן**: סומא באחת מעיניו — לא ישא את כפיו. והא ההוא דהנה בשיבביתיה **דרבי יוחנן** דהנה פריס ידיה! ההוא דש בעירו הנה.

תניא נמי הכי: סומא באחת מעיניו — לא ישא את כפיו, ואם הנה דש בעירו — מותר.

[ו. כהן שיש בידיו מומין]

[משנה: פהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו].

[ז. רבי יהודה]

[משנה: **רבי יהודה** אומר: אף מי שהיו ידיו צבועות סטים לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו].

רבי יהודה אומר: מי שהיו ידיו צבועות — לא ישא את כפיו.

תנא: אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך — מותר.

סוגיה טו [כד:-כה.]: דרך המינות

המכנה בעריות — משתקין אותו.
האומר: "וימזרעך לא תתן להעביר
למולך", לא תתן לאעבך אלא בארמייתא"
— משתקין אותו בגזיפה.

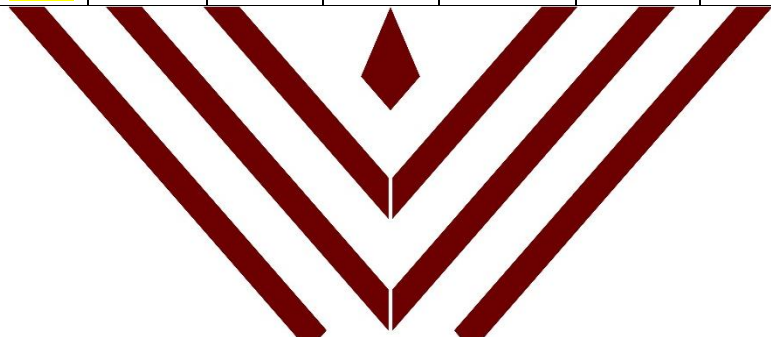
האומר: איני עובר לפני התיבה בצבועין
— אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני
עובר — אף יחף לא יעבור.

העושה תפלתו עגולה — סכנה, ואין בה
מזנה. נתנה על מצחו או על פס ידו —
הרי זו דרך המינות. (ציפון) [ציפה] זקב
ונתנה על בית אונקלי שלו — הרי זו דרך
החיצונים.

האומר: "יברכוך טובים" — הרי זו דרך
המינות.

[האומר:] "על קן צפור יגיעו רחמיך",
ו"על טוב יזכר שמך", "מודים מודים"
— משתקין אותו.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
דרכי המינות	משתקין אותו	סיימתינהו לשבחיה דמרך	הכל בידי שמים	"שמע שמע"	המכנה בעריות	משתקין אותו בגזיפה

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בדברים אותם אומר האדם ומשתקים אותו.

בתחילה דנים על מי שאומר שבאופן מסויים הוא לא יעבור לפני התיבה, או מניח תפילין באופן מסויים, או מי שאומר בתפילתו דברים המורים על כך שמינות נזרקה בו. בסוף מובא דין המכנה בעריות ומי שמתרגם את התורה שלא כהלכה.

במרכז הסוגיה באו מימרות של רבי חנינא על כך שיש להיזהר בשבחיו של ה', והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואין להתפלל כחברותא כלפי שמיא, אלא להתכוון בתפילה.

[א. דרך המינות]

[משנה: האומר: איני עובר לפני התיבה בצבועין — אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר — אף יחף לא יעבור.]

העושה תפלתו עגולה — סכנה, ואין בה מצוה. נתנה על מצחו או על פס ידו — הרי זו דרך המינות. (ציפון) [ציפה] זקב ונתנה על בית אונקלי שלו — הרי זו דרך החיצונים.

האומר: (כה, א) "יברכוך טובים" — הרי זו דרך המינות.]

גמ'. מאי טעמא — חיישינן שמא מינות נזרקה בו.

העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה.

לימא תנינא להא דתנו רבנן, תפלין מרובעות הלכה למשה מסיני! ואמר רבא: בתפלו ובאלכסונו! אמר רב פפא: מתניתין דעבידא פי אמגוזא.

[ב. משתקין אותו]

[משנה: (האומר: "על קן צפור גיעו רחמיך", ו"על טוב יזכר שמך", "מודים מודים" — משתקין אותו).]

גמ'. בשלמא "מודים מודים" — דמיחזי כשתי רשויות. "ועל טוב יזכר שמך" נמי, דמשמע: על טוב — אין, ועל רע — לא, ותנו: חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה. אלא: "על קן צפור גיעו רחמיך" מאי טעמא? פליגי בה תרי אמוראי במערבא: רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר: מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית, וחד אמר: מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים, ואינו אלא גזירות.

ההוא דנחית קמיה דרבה, אמר: אתה חסד על קן צפור — אתה חוס ורחם עלינו! (אתה חסד על "אותו ואת בנו" — אתה חוס ורחם עלינו.) אמר רבה:

כמה ידע האי מרבנן לרצווי למריה. אמר ליה אבוי: והא "משתקין אותו" תנו! ורבה, לחדודי לאבוי הוא דבעא.

[ג. סיימתינהו לשבחיה דמרך]

ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא, אמר: "האל הגדול הגבור והנורא האדיר והחזק והאמיר". אמר ליה: סיימתינהו לשבחיה דמרך? השתא הני תלתא, אי לאו דכתבינהו משה באורייתא, ואתו כנסת הגדולה ותקנינהו — אנו לא אמרינו להו. ואת אמרת כולי האי! משל לאדם שהיו לו אלקי אלפי אלפים דיגרי זהב, והיו מקלסין אותו (באקלף) דיגרי כסף. לא גנאי הוא לו!!

[ד. הכל בידי שמים]

אמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר: "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה". מכיל דיראה מילתא זוטרתא היא! אין, לגבי משה רבינו מילתא זוטרתא היא. משל לאדם שמבקשין הימנו כלי גדול ויש לו — דומה עליו ככלי קטן. קטן ואין לו — דומה עליו ככלי גדול.

[ה. האומר "שמע שמע"]

אמר רבי זירא: האומר "שמע שמע" — כאומר "מודים מודים" דמי. מיתיבי: הקורא את שמע וכופלה — הרי זה מגונה. מגונה הוא דהוי, שתוקי לא משתקין ליה!! לא קשיא: הא דאמר מילתא מילתא ותני לה, הא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה.

אמר ליה רב פפא לרבא: ודלמא מעיקרא לא פוין דעתיה והשתא פוין דעתיה? אמר ליה: חברותא כלפי שמיא? אי לא מכונין דעתיה, מחינא ליה בארופתא דנפחא עד דמכוין דעתיה.

[ו. המכנה בעריות]

[משנה: המכנה בעריות — משתקין אותו].

המכנה בעריות משתקין אותו.

תני רב יוסף: קלון אביו וקלון אמו.

[ז. ומזרעך לא תתן להעביר למולך]

[משנה: האומר: "ומזרעך לא תתן להעביר למולך", לא תתן לאעבד
בארמיותא" — משתקין אותו בנזיפה].

האומר: "ומזרעך לא תתן להעביר וכו'".

תנא דבי רבי ישמעאל: בישאל תבא על הגויה והוליד ממנה בן לעבודה זרה
הכתוב מדבר.

סוגיה טז [כה.-כה:] : נקרא ולא מתרגם

אין מפטירין במרפבה, ורבי יהודה
מתיר.

רבי אליעזר אומר: אין מפטירין ב"הודע
את ירושלם".

מעשה ראובן — נקרא ולא מתרגם.
מעשה תמר — נקרא ומתרגם. מעשה
עגל הראשון — נקרא ומתרגם, והשני
— נקרא ולא מתרגם.

ברכת כהנים, מעשה דוד ואמנון —
נקראין ולא מתרגמין.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
נקרין ומתרגמין	נקרין ולא מתרגמין	קורין לשבח	ליצנות עבודה זרה	לבנות ולשבח	אין מפטירין במרכבה	אין מפטירין ב"הודע"

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בדברים שקוראים
אותם אך לא מתרגמים, ובדברים שלא מפטירים
בהם.

בתחילה דנה הסוגיה על הדברים שקוראים בהם
ומתרגמים אותם, והדברים שעל אף שקוראים בהם
לא מתרגמים אותם. בסוף מביאה המשנה הפטורה
שלא קוראים בהם.

במרכז הסוגיה באו דברים שקורים אותם לשבח.

[א-ב. נקריין ולא מתרגמין]

[משנה: מעשה ראובן — נקרא ולא מתרגם. מעשה תמר — נקרא ומתרגם. מעשה עגל הראשון — נקרא ומתרגם, והשני — נקרא ולא מתרגם. ברפח כהנים, מעשה דוד ואמנון — נקראין ולא מתרגמין].

גמ'. תנו רבנן: יש נקריין ומתרגמין, ויש נקריין ולא מתרגמין, ויש לא נקריין ולא מתרגמין. אלו נקריין ומתרגמין. בל"ת עק"ן נשפ"ה סימן.

מעשה בראשית נקרא ומתרגם. פשיטא! מהו דתימא: אתו לשיולי מה למעלה מה למטה, [כח, ב] ומה לפנים ומה לאחור, קא משמע לן.

מעשה לוט ושתים בנותיו נקרא ומתרגם. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש לכבודו דאברהם, קא משמע לן.

מעשה תמר ויהודה נקרא ומתרגם. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש לכבודו דיהודה, קא משמע לן שבחיה הוא דאודי.

מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש לכבודן של ישראל, קא משמע לן: כל שכן דניחא להו, דהויא להו כפרה.

קללות וברכות נקריין ומתרגמין. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש דלמא פייגא דעתייהו דצבורא, קא משמע לן.

אזהרות ועונשין נקריין ומתרגמין. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש דלמא אתו למעבד מירא, קא משמע לן.

מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם [מעשה אבשלום נקרא ומתרגם]. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש ליקריה דדוד, קא משמע לן.

מעשה פילגש בגבעה נקרא ומתרגם. פשיטא! מהו דתימא: גיחוש לכבודו דבנימין, קא משמע לן.

"הודע את ירושלם את תועבותיה" נקרא ומתרגם. פשיטא! לאפוקי מדרבי אליעזר. דתניא: מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה **מרבי אליעזר** "הודע את ירושלם את תועבותיה". אמר לו: עד שאתה בודק בתועבות ירושלם צא ובודק בתועבות אמך. בדקו אחרי ומצאו בו שמץ פסול.

ואלו נקריין ולא מתרגמין, (רעבד"ן סימן) מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם. ומעשה ברבי חנינא בן גמליאל שהלך לכבול, והיה קורא חזן הכנסת "ויהי

בשכון ישראל", ואמר לו למתורגמן: (הפסק) אל תתרגם אלא אחרון, ושיבחוהו חכמים.

מעשה עגל השני נקרא ולא מתרגם. איזה מעשה עגל השני — מן "ויאמר משה" עד "ויקרא משה".

תנא, **רבי שמעון בן אלעזר** אומר: לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו, שמתוך תשובה שהשיבו אחרון למשה פקרו המערערים, שנאמר: "ואשליכהו באש ויצא העגל הזה".

ברכת כהנים נקריין ולא מתרגמין. מאי טעמא? משום דכתיב: "ישא".

מעשה דוד ואמנון לא נקריין ולא מתרגמין. והא אמרת מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם! לא קשׁא: הא דכתיב "אמנון בן דוד", הא דכתיב "אמנון" סתמא.

[ג. קורין לשבח]

תנו רבנן: כל המקראות הפתובין בתורה לגנאי — קורין אותן לשבח, כגון: "ישגלנה" — ישגלנה, "פעפולים" — בטחורים, "חריונים" — דביונים, "לאכול את חוריהם ולשתות את מימי שיניהם" — לאכול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם. "למחראות" — למוצאות, **רבי יהושע בן קרחה** אומר: "למחראות" בשמן, מפני שהוא גנאי לעבודה זרה.

[ד. ליצנותא דעבודה זרה]

אמר **רב נחמן**: כל ליצנותא אסירא, בר מליצנותא דעבודה זרה — דשריא. דכתיב: "פרע כל קרס נבו", וכתיב: "קרסו כרעו יחדיו לא יכלו מלט משא וגו'". **רבי ינאי** אמר, מהכא: "לעגלות בית און וגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמרו עליו וגילו על כבודו כי גלה ממנו". אל תקרי "כבודו", אלא "כבדו".

אמר **רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא**: שרי ליה לבר ישראל למימר ליה לגוי: שקליה לעבודה זרה ואנחיה בשין תיו שלו.

[ה. לבזות ולשבח]

אָמַר רַב אֲשִׁי: הָאֵי מֵאֵן דְּסָנִי שׁוּמְעָנִיה — שְׂרִי לִיה לְבַזֵּייה בְּגִימָל וְשִׁין, הָאֵי מֵאֵן דְּשִׁפִּיר שׁוּמְעָנִיה — שְׂרִי לְשִׁבּוּחֶיהָ, וּמֵאֵן דְּשִׁבְחֶיהָ — יְנוּחוּ לוֹ בְּרָכוֹת עַל רֵאשׁוֹ.

[ו. אין מפטירין במרכבה]

[משנה: אין מפטירין במרכבה, וְרַבִּי יְהוּדָה מְתִיר].

[ז. אין מפטירין ב"הודע את ירושלים"]

[משנה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אין מפטירין ב"הודע את ירושלים"].

הַדְרֹן עֲלֶה הַקּוֹרָא אֶת הַמְּגִלָּה עוֹמֵד

פרק רביעי

סוגיה יז [כה:-כו:] : לוקחין בדמיו

אבל אם מכרו תורה — לא יקחו ספרים.
 ספרים — לא יקחו מטפחות. מטפחות
 — לא יקחו תיבה. תיבה — לא יקחו
 בית הכנסת. בית הכנסת — לא יקחו את
 הרחוב.

וכן במותריהן.

בגי העיר שמכרו רחובה של עיר —
 לוקחין בדמיו בית הכנסת.

בית הכנסת — לוקחין תיבה. תיבה —
 לוקחין מטפחות. מטפחות — יקחו
 ספרים. ספרים — לוקחין תורה.

ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
וכן במותריהן	מכרו תורה	בית מדרש	תשמישי מצוה ותשמישי קדושה	היתרים למכירת בית כנסת	מכרו בית הכנסת	מכרו רחובה של עיר

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במכירה על מנת
לקנות דברי קדושה.

בתחילה דנים על מכירת רחובה של עיר ומכירת בית
הכנסת כדי לקנות בדמים דברים נעלים יותר, ובסוף
מדובר על האיסור למכור ספר תורה, ספרים
ומטפחות כדי לקנות בדמים דברים פחותים יותר.

במרכז הסוגיה מדובר על היתרים במכירת בית
הכנסת ועל היחס בין בית כנסת ובית מדרש, ובמוקד
הסוגיה מדובר על תשמישי מצוה ותשמישי קדושה.

[א. מכרו רחובה של עיר]

[משנה: בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָכְרוּ רְחוּבָהּ שֶׁל עִיר — לֹקָחִין בְּדָמֵיו בֵּית הַכְּנָסֶת].

גְּמִי'. בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָכְרוּ רְחוּבָהּ שֶׁל עִיר.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה דְּבָרֵי רַבִּי מְנַחֵם בַּר יוֹסִי סְתוּמָתָא, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: הֶרְחֹב אֵין בּוֹ מְשׁוּם קְדוּשָׁה. וְרַבִּי מְנַחֵם בַּר יוֹסִי, מֵאִי טַעְמִיָּה? הוֹאִיל וְהָעָם מִתְפַּלְּלִין בּוֹ בְּתַעֲנוּיֹת וּבִמְעַמְדוֹת. וְרַבָּנָן — הֵהוּא אֶקְרָא בְּעֻלְמָא.

[ב. מכרו בית כנסת]

[משנה: בֵּית הַכְּנָסֶת — לֹקָחִין תֵּיבָה. תֵּיבָה — לֹקָחִין מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת — [כו, א] יָקָחוּ סָפְרִים. סָפְרִים — לֹקָחִין תּוֹרָה].

בֵּית הַכְּנָסֶת — לֹקָחִין תֵּיבָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בֵּית הַכְּנָסֶת שֶׁל כְּפָרִים, אֲבָל בֵּית הַכְּנָסֶת שֶׁל כְּרָכִין, כִּינּוּ דְמַעְלָמָא אֲתוּ לִיה — לֹא מָצוּ מִזְבְּנֵי לִיה, דְּהוּהוּ לִיה דְּרַבִּים.

[ג. היתרים במכירת בית כנסת]

אָמַר רַב אֲשִׁי: הָאִי בִּי כְּנִישְׁתָּא דְּמִתָּא מַחְסִינָא, אָף עַל גַּב דְּמַעְלָמָא אֲתוּ לָהּ, כִּינּוּ דְאִדְעָתָא דִּידֵּי קֶאֱתוּ — אִי בְּעִינָא מִזְבֵּינָא לָהּ.

מִיתִיבִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֵית הַכְּנָסֶת שֶׁל טוֹרְסִיִּים שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁמָכְרוּהָ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְעָשָׂה בָּהּ כָּל צָרְכֵּיו, וְהָא הֵתֵם דְּכָרְפִים הָיָה! הֵהִיא, בִּי כְּנִישְׁתָּא זוּטִי הָיָה, וְאִינְהוּ עֲבָדוּהָ.

מִיתִיבִי: "בְּבֵית אֶרֶץ אַחוּזָתְכֶם", אַחוּזָתְכֶם מִיטְמָא בְּנִגְעִים, וְאֵין יְרוּשָׁלַיִם מִיטְמָא בְּנִגְעִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי אֶלָּא מְקוֹם מְקוֹדֵשׁ בְּלָבָד. הָא בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת מִיטְמָאִין, אֲמַאי? הָא דְּכָרְכִין הוּא! אֵימָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי אֶלָּא מְקוֹם מְקוֹדֵשׁ בְּלָבָד. בְּמֵאִי קְמִיפְלִי? תִּנָּא קָמָא סָבַר: לֹא נִתְחַלְקָה יְרוּשָׁלַיִם לְשִׁבְטִים, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: נִתְחַלְקָה יְרוּשָׁלַיִם לְשִׁבְטִים.

ובפלוגתא דהני תנאי. דתנאי: מה היה בחלקו של יהודה — הר הפית, הלשכות, והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין — אולם, והיכל, ובית קדשי הקדשים. וירצוהו היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין, ובה מזבח בנוי, והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לבולעה, שנאמר: "חורף עליו כל היום", לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזין לשכינה.

והאי תנא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים. דתנאי: אין משפירים בתים בירושלים, מפני שאין שָׁלֵחַן. **רבי אלעזר (בר צדוק)** אומר: אף לא מטות. לפיכך, עורות קדשים — בעלי אושפיזין נוטלין אותן בזרוע.

אמר **אבוי**: שמע מינה אורח ארעא למישבך אינש גולפא ומשכא באושפיזיה.

אמר **רבא**: לא שנו אלא שלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, אבל מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, אפילו (כו, ב) למישתא ביה שיכרא — שפיר דמי.

רבינא הוה ליה ההוא תילא דבי כנישתא. אתא לקמיה **דרב אשי**, אמר ליה: מהו למיזרעה? אמר ליה: זיל זבניה משבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, וזרעה.

רמי בר אבא הוה קא בגי בי כנישתא. הוה ההיא כנישתא עתיקא, הוה בעי למיסתריה ולאתווי ליבגי וכשורי מינה ועילי להתם. נתיב וקא מיבעיא ליה הא דרב חסדא, דאמר **רב חסדא**: לא ליסתור בי כנישתא עד דבגי בי כנישתא אחריתי — התם משום פשיעושתא, כי האי גוונא מאי? אתא לקמיה **דרב פפא** ואסר ליה. לקמיה **דרב הונא** ואסר ליה.

אמר **רבא**: האי בי כנישתא, חלופה וזבונה — שרי, אוגורה ומשכונה — אסיר. מאי טעמא: בקדושתה קאי. ליבגי נמי, חלופינהו וזבונינהו — שרי, אוזופינהו — אסיר. הני מילי בעתיקתא, אבל בחדתלתא — לית לן בה. ואפילו למאן דאמר הזמנה מילתא היא, הני מילי כגון האורג בגד למת. אבל הקא, כטווי לאריג דמי, וליכא למאן דאמר.

מתנה, פליגי בה **רב אחא ורבינא**, חד אסר, וחד שרי. מאן דאסר: במאי תפקע קדושתה!! ומאן דשרי: אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה — לא הוה יחייב ליה, הדר הוה ליה מתנה כזביגי.

[ד. תשמישי מצוה ותשמישי קדושה]

תנו רבנן: תשמישי מצוה — נזרקין. תשמישי קדושה — נגנזין. ואלו הן תשמישי מצוה: סוכה, לולב, שופר, ציצית. ואלו הן תשמישי קדושה: דלוסקמי ספרים, תפילין ומזוזות, ותיק של ספר תורה, ונרתיק של תפילין ורצועותיהן.

אמר רבא, מריש הנה אמינא: האי כורסא, תשמיש דתשמיש הוא, ושרי. כיון דחזינא דמותבי עלויה ספר תורה, אמינא: תשמיש קדושה הוא, ואסיר.

ואמר רבא, מריש הנה אמינא: האי פריסא, תשמיש דתשמיש הוא. כיון דחזינא דעייפי ליה ומנחי סיפרא עלויה, אמינא: תשמיש קדושה הוא, ואסיר.

ואמר רבא: האי תיבותא דאיירפט, מיעבדה תיבה זוטרתה — שרי, כורסא — אסיר.

ואמר רבא: האי פריסא דבלה, למיעבדיה פריסא לספרי — שרי, לחומשין — אסיר.

ואמר רבא: הני זבילי דחומשי וקמטרי דספרי — תשמיש קדושה נינהו, ונגנזין. פשיטא! מהו דתימא: הני לאו לכבוד עבדן, לנטורי בעלמא עבדי, קא משמע לן.

ההוא בי כנישתא (דיהודאי) [ד]רומאי דהנה פתיח לההוא אידרונא דהנה מחית ביה מת, והוּוּ בעו כהני למיעל לצלויי התם. אתו, אמרו ליה לרבא. אמר להו: דלו תיבותא אותבוה, דהנה ליה כלי עץ העשוי לנחת, וכלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה וחוצץ בפני הטומאה. אמרו ליה רבנן לרבא: והא זמנין דמטלטלי ליה כי מנח ספר תורה עלויה, והנה ליה מיטלטל מלא וריקס! אי הכי לא אפשר.

אמר מר זוטרא: מטפחות ספרים שבלו — עושין אותן תכריכין למת מצוה, וזו היא גניזתן.

ואמר רבא: ספר תורה שבלה — גונזין אותו אצל תלמיד חכם, ואפילו שונה חלכות.

אמר רב אחא בר יעקב: ובכלי חרס, שנאמר: "וינתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים".

[ה. בית מדרש]

(וְאָמַר) **רַב פִּפְי מִשְׁמִיָּה דְרָבָא** : מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבִי רַבָּנָן — שְׂרִי, מִבֵּי רַבָּנָן לְבִי כְּנִישְׁתָּא — אָסִיר. **וְרַב פִּפְא מִשְׁמִיָּה דְרָבָא** מִתְּנִי אִיפְכָא.

אָמַר **רַב אַחָא** : [כז, א] כְּוֹוֹתִיָּה דְרַב פִּפְי מְסַתְבָּרָא, דְאָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי** : בֵּית הַכְּנֶסֶת — מוֹתֵר לַעֲשׂוֹתוֹ בֵּית הַמְדָּרֶשׁ. שְׁמַע מִינָהּ.

דְרַשׁ **בֵּר קַפְרָא**, מֵאִי דְכֶתִיב : "וַיִּשְׁרֹף אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמִּלֹּךְ וְאֶת כָּל בְּתֵי יִירוּשָׁלַם וְאֶת כָּל בֵּית גְּדוֹל שָׂרָף בָּאֵשׁ". "בֵּית ה'" — זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. "בֵּית הַמִּלֹּךְ" — אֵלּוּ פְּלִטְרִין שֶׁל מֶלֶךְ. "וְאֶת כָּל בְּתֵי יִירוּשָׁלַם" — כְּמִשְׁמַעֲנָן. "וְאֶת כָּל בֵּית גְּדוֹל שָׂרָף בָּאֵשׁ" — **רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי**, חֵד אָמַר : מְקוֹם שְׁמַגְדָּלִין בּוֹ תוֹרָה, וְחֵד אָמַר : מְקוֹם שְׁמַגְדָּלִין בּוֹ תִפְלָה. מֵאֵן דְאָמַר תוֹרָה, דְכֶתִיב : "ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ וְגִדְלֵל תוֹרָה וְנֶאֱדִיר". וּמֵאֵן דְאָמַר תִּפְלָה, דְכֶתִיב : "סִפְרָה נָא הַגְדוּלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִישֶׁע", וְאַלִישֶׁע דַּעְבַּד — בְּרַחֲמֵי הוּא דַּעְבַּד.

תַּסְתַּיִים דְרַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי הוּא דְאָמַר מְקוֹם שְׁמַגְדָּלִין בּוֹ תוֹרָה, דְאָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי** : בֵּית הַכְּנֶסֶת מוֹתֵר לַעֲשׂוֹתוֹ בֵּית הַמְדָּרֶשׁ. שְׁמַע מִינָהּ.

[ו. מכרו תורה]

[משנה: אָבֵל אִם מָכְרוּ תוֹרָה — לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים — לֹא יִקְחוּ מְטַפְחוֹת. מְטַפְחוֹת — לֹא יִקְחוּ תִיבָה. תִיבָה — לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת — לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוֹב].

אָבֵל מָכְרוּ תוֹרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים וְכו'.

אֵיבַעֲנָא לָהּ : מַהוּ לְמַכּוֹר סֵפֶר תוֹרָה יִשְׁן לִישָׁח בּוֹ חֲדָשׁ? כִּיֵּן דְלֹא מַעֲלִי לִיה — אָסוּר, אוֹ דְלִמָּא : כִּיֵּן דְלִיכָא לְעִלּוּיָא עִילּוּיָא אַחֲרִינָא — שְׁפִיר דְמִי?

תָּא שְׁמַע : אָבֵל מָכְרוּ תוֹרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים הוּא דְלֹא, הָא תוֹרָה בְּתוֹרָה — שְׁפִיר דְמִי. מִתְּנִיתִין דִּיעְבַּד. כִּי קָא מִיבַעֲנָא לוֹ, לְכַתְּחִלָּה.

תָּא שְׁמַע : גּוֹלְלִין סֵפֶר תוֹרָה בְּמִטְפָּחוֹת חוּמָשִׁין, וְחוּמָשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת נְבִיאִים וְכַתוּבִים. אָבֵל לֹא נְבִיאִים וְכַתוּבִים בְּמִטְפָּחוֹת חוּמָשִׁין, וְלֹא חוּמָשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת סֵפֶר תוֹרָה. קִתְּנִי מִיָּהּ : גּוֹלְלִים סֵפֶר תוֹרָה בְּמִטְפָּחוֹת חוּמָשִׁין, מְטַפְּחוֹת חוּמָשִׁין — אִין, מְטַפְּחוֹת סֵפֶר תוֹרָה — לֹא. אֵימָא סִיפָא : וְלֹא

חומשין במטפחות ספר תורה. הא תורה בתורה — שפיר דמי! אלא מהא ליכא למישמע מינה.

תא שמע: מניחין ספר תורה על גבי תורה, ותורה על גבי חומשין, וחומשין על גבי נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובים על גבי חומשין, ולא חומשין על גבי תורה. הנחה קאמרת? שאני הנחה, דלא אפשר. דאי לא תימא הכי, מיכרד היכי פרקינן? והא קא יתיב דפא אחבריה! אלא כיון דלא אפשר — שרי. הכא נמי, כיון דלא אפשר — שרי.

תא שמע: דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבן שמעון בן גמליאל: לא ימכור אדם ספר תורה וְשֵׁן ליקח בו חדש. התם — משום פשיעוּתָא. כי קאמרינן: כגון דכתיב ומנח לאיפרוקי, מאי?

תא שמע, דאמר רבי יוחנן משום רבי מאיר: אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה ולישא אשה. שמע מינה תורה בתורה שפיר דמי. דלמא שאני תלמוד, שהתלמוד מביא לידי מעשה. אשה נמי: "לא תהו ברעה לשבת יצרה", אבל תורה בתורה — לא.

תנו רבנן: לא ימכור אדם ספר תורה אף על פי שאינו צריך לו. ותר על כן אמר רבן שמעון בן גמליאל: אפילו אין לו מה יאכל ומכר ספר תורה או בתו — אינו רואה סימן ברכה לעולם.

[ז. וכן במותריהן]

[משנה: וכן במותריהן].

וכן במותריהן.

אמר רבא: לא שנו אלא שמכרו והותרו, אבל גבו והותרו — מותר. איתביה אביי: במה דברים אמורים — שלא התנו, אבל התנו — אפילו לדוכסוסא מותר. היכי דמי? אילימא שמכרו והותרו, כי התנו מאי הוי? אלא שגבו והותרו. טעמא דהתנו, הא לא התנו — לא! לעולם שמכרו והותרו, והכי קאמר: במה דברים אמורים — שלא התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, אבל התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר — אפילו לדוכסוסא נמי מותר.

אמר ליה אביי לההוא מרבנן דההוה מסדר מתניתא קמיה דרב ששת: מי שמיע לך מרב ששת מאי "דוכסוסא"? אמר ליה, הכי אמר רב ששת: פרשא

דַּמְתָּא. אָמַר אַבְיִי : הִלְכָּךְ, הָאִי צוֹרְכָא מִרְבָּנָן דְּשָׁמַע לִיה מִיִּלְתָּא וְלֹא יָדַע פִּירוּשָׁא, לִישְׁוִילָה (קַמִּיָּה) [לְמֵאן] דְּשָׁכִיחַ קַמִּי(ה) רַבָּנָן, דְּלֹא אָפְשָׁר דְּלֹא שְׁמִיעַ לִיה מִן גְּבָרָא רַבָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר : בְּגִי הָעִיר שְׁהִלְכוּ לָעִיר אַחֲרֵת וּפְסָקוּ עָלֶיהָ צִדְקָה — נוֹתְנִין, וּכְשֶׁהוּ בָּאִין, מְבִיאִין אוֹתָהּ עִמָּהּ וּמְפָרְנִסִין בָּהּ עֲנִי עֵירוֹ.

תִּנְיָא נָמִי הָכִי : בְּגִי הָעִיר שְׁהִלְכוּ לָעִיר אַחֲרֵת וּפְסָקוּ עָלֶיהָ צִדְקָה — נוֹתְנִין, וּכְשֶׁהוּ בָּאִין, מְבִיאִין אוֹתָהּ עִמָּהּ. וְיַחֲדִיד שְׁהִלְכוּ לָעִיר אַחֲרֵת וּפְסָקוּ עָלֶיהָ צִדְקָה — תִּנְתָּן לְעֲנִי אוֹתָהּ הָעִיר.

רַב הוּנָא גִזַּר תַּעֲנִיתָא. עַל לְגַבִּיָּה רַב חֲנָה בַר חֲנִילָאִי וְכָל בְּגִי מְתִיָּה, רְמוּ עָלֶיהָ צִדְקָה וִיהָבוּ. כִּי בָּעוּ לְמִיתִי, אָמְרוּ לִיה : נוֹתְבָה לָן מֶר וְנִיזִיל וּנְפָרְנִס בָּהּ עֲנִי מְאִתִּין. אָמַר לָהּ, תִּנְיָא : בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים — בְּשָׂאִין שָׁם [כֹּז, ב] חֲבֵר עִיר, אֲבָל יֵשׁ שָׁם חֲבֵר עִיר — תִּנְתָּן לְחֲבֵר עִיר. וְכָל שָׂכָן דְּעֲנִי דִּידִי וְדִידְכוּ עָלֵי סְמִיכִי.

סוגיה יח [כו:-כו:] בית הכנסת שחרב

ועוד אמר רבי יהודה: בית הקנסת שחרב — אין מספידין בתוכו, ואין מפשילין בתוכו חבליים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שוטחין על גגו פירות, ואין עושין אותו קפנדריא, שנאמר: "והשמותי את מקדשיכם" — קדושתו אף קשהו שוממין.

עלו בו עשבים לא יתלוש, מפני עגמת נפש.

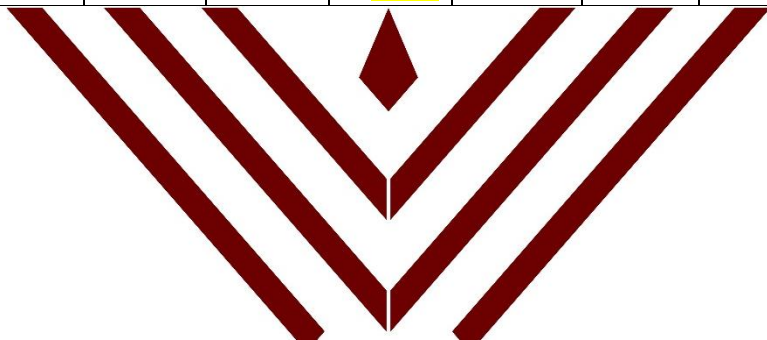
אין מוכרין את של רבים לנחיד, מפני שמורידין אותו מקדושתו, דברי רבי מאיר. אמרו לו: אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה.

אין מוכרין בית הקנסת אלא על תנאי, שאם ירצו יחזירוהו, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: מוכרין אותו ממכר עולם, חוץ מארבעה דברים: למרחץ, ולבורסקי, לטבילה, ולבית המים.

רבי יהודה אומר: מוכרין אותה לשם חצר, ונהלוקה — מה שירצה יעשה.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
של רבים ליחיד	על תנאי	במה הארכת ימים?	קלות ראש בבתי כנסיות	שכינה עמהם	בית הכנסת שחרב	עלו בו עשבים

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת במכירת בית כנסת ובית הכנסת שחרב.

בתחילה באו שתי אמרות של רבי מאיר – לא מוכרים בית כנסת של רבים ליחיד, ולא מוכרים את בית הכנסת אלא על תנאי שאם ירצו יחזירוהו, ושיטת חכמים, שאפשר למכור בית כנסת ממכר עולם חוץ

מארבעה דברים, ורבי יהודה שמוכרין אותו לשם חצר, והלוקח – מה שירצה יעשה. בסוף, באה מימרה נוספת של רבי יהודה – לבית הכנסת שחרב נשאת קדושה, ואם עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת הנפש.

במרכז הסוגיה הדברים שגורמים לאריכות ימים, בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, והאיסור לנהוג קלות ראש בבתי כנסיות.

כאשר עוסקים במכירת בית הכנסת עלינו לזכור את האיסור לנהוג קלות ראש בבית הכנסת, שהשכינה שרויה בבתי הכנסיות בכל מקום, ובהם מתקיים – למען ירבו ימיכם.

[א. מוכרים את של רבים ליחיד]

[משנה: אין מוכרין את של רבים ליחיד, מפני שמורדין אותו מקדושתו, דברי רבי מאיר. אמרו לו: אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה].

גמ'. שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי מאיר! ורבי מאיר, מעיר גדולה לעיר קטנה — מעיקרא קדישא, השתא נמי קדישא. מרבין ליחיד ליפא קדושה. ורבנן — אי איכא למיחש, כי האי גוונא נמי איכא למיחש, משום "ברוב עם הדרת מלך".

[ב. מוכרין על תנאי]

[משנה: אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי, שאם ירצו יחזירוהו, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מוכרין אותו ממכר עולם, חוץ מארבעה דברים: למרחץ, ולבורסקי, לטבילה, ולבית המים. רבי יהודה אומר: מוכרין אותה לשם חצר, והלוקח — מה שירצה יעשה].

גמ'. ולרבי מאיר, היכי דייירי בה? הא הניא לה רבית! אמר רבי יוחנן: רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר: צד אחד ברבית מותר. דתנא: הרי שהיה נושא בחבירו מנה, ועשה לו שדהו מכר, בזמן שמוכר אוכל פירות — מותר, לוקח אוכל פירות — אסור. רבי יהודה אומר: אפילו לוקח אוכל פירות — מותר. ואמר רבי יהודה: מעשה בביתוס בן זונן שעשה שדהו מכר

על פי רבי אלעזר בן עזריה, ולוקח אוכל פירות הנה. אמרו לו: משם ראיה?! מוכר אוכל פירות הנה ולא לוקח. מאי בינייהו? צד אחד ברבית איכא בינייהו. מר סבר: צד אחד ברבית מותר, ומר סבר: צד אחד ברבית אסור.

רבא אמר: דכולי עלמא צד אחד ברבית אסור, והכא רבית על מנת להחזיר איכא בינייהו. מר סבר: רבית על מנת להחזיר מותר, ומר סבר: אסור.

וחכמים אומרים מוכרין אותו ממכר עולם וכו'.

אמר **רב יהודה אמר שמואל**: מותר לאדם להשתין מים בתוך ארבע אמות של תפלה. אמר **רב יוסף**: מאי קא משמע לן? תנינא, **רבי יהודה** אומר: מוכרין אותה לשום חצר, ולוקח — מה שירצה יעשה. ואפילו רבנן לא קאמרי אלא בית הכנסת, דקביע קדושתיה. אבל ארבע אמות, דלא קביע קדושתיהו — לא.

[ג. במה הארכת ימים]

תני תנא קמיה דרב נחמן: המתפלל — מרחיק ארבע אמות ומשתין, והמשתין — מרחיק ארבע אמות ומתפלל. אמר ליה: בשלמא המשתין מרחיק ארבע אמות ומתפלל — תנינא: כמה ירחיק מהן ומן הצואה, ארבע אמות. אלא: המתפלל מרחיק ארבע אמות ומשתין כמה לוי? אי הכי, קדשתינהו לכולהו שבילי דנהרדעא. תני: ישהה.

בשלמא משתין ישהה כדי הילוך ארבע אמות, משום ניצוצות. אלא: מתפלל ישהה כדי הילוך ארבע אמות, כמה לוי? אמר **רב אשי**: שכל ארבע אמות תפלתו סדורה בפיו, ורחושי מרחשון שפוטתיה.

זלפין סימן. שאלו תלמידיו את **רבי זכאי**: כמה הארכת ימים? אמר להם: מקמי לא השתנתני מים בתוך ארבע אמות של תפלה, ולא כניתי שם לחבירי, ולא ביטלתי קידוש היום. אמא זקינה היתה לי, פעם אחת מכרה כפה שבראשה והביאה לי קידוש היום. תנא: כשמתה, הניחה לו שלוש מאות גרבי יין. כשמת הוא, הניח לבניו שלשת אלפים גרבי יין.

רב הונא הוה אסר ריתא וקאי קמיה דרב, אמר ליה: מאי האי? אמר ליה: לא הוה לי קידושא, ומשכנתי להמינאי ואתאי ביה קידושא. אמר ליה: יהא רענא דתיטוס בשיראי. כי איפלל רבה ברביה, **רב הונא** איניש גוצא הוה, גנא אפורגא. אתגין בנתיא וכלתיה שלחן ושידין מנייהו עליה עד דאיטוס

בשיראי. שמע רב ואיקפד, אמר: מאי טעמא לא אמרת לי כי ברכתך: "וכן למר".

שאלו תלמידיו את **רבי אלעזר בן שמוע**: במה הארכת זמנים? אמר להם: מימי לא עשיתי קפנדריא לבית הכנסת, ולא פסעתי על ראשי עם קדוש, ולא נשאתי כפי בלא ברכה.

שאלו תלמידיו את **רבי פרידא**: במה הארכת זמנים? אמר להם: מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, [כח, א] ולא ברכת לי לפני כהן, ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה. דאמר **רבי יצחק אמר רבי יוחנן**: אסור לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה. ואמר **רבי יצחק**: כל האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה, כאילו אוכל טבלים. ולית הלכתא כוותיה. ולא ברכת לי לפני כהן, למימרא דמעליותא היא? והא אמר **רבי יוחנן**: כל תלמיד חכם שמברך לפניו, אפילו כהן גדול עם הארץ — אותו תלמיד חכם חייב מיתה, שנאמר: "כל משנאי אהבו מות". אל תקרי "משנאי", אלא "משנאי". כי קאמר איהו, בשוין.

שאלו תלמידיו את **רבי נחוניא בן הקנה**: במה הארכת זמנים? אמר להם: מימי לא נתפדתי בקלון חברי, ולא עלתה על מטתי קללת חברי, ונתרן בממוני הייתי. לא נתפדתי בקלון חברי — כי הא דרב הונא דרי מרא אכתפיה. אתא **רב חנא בר חנילאי** וקא דרי מיניה. אמר ליה: אי רגילת דדרית במאתיך — דרי, ואי לא, אתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי. ולא עלתה על מטתי קללת חברי — כי הא דמר **זוטרא** כי הוה סליק לפורייה, אמר: שרי ליה לכל מאן דצערן. וותרן בממוני הייתי — דאמר מר: איוב וותרן בממוניה הוה, שהיה מניח פרוטה לחנוני בממוניה.

שאל **רבי עקיבא את רבי נחוניא הגדול** (אמר לו): במה הארכת זמנים? אתו גוויזי וקא מחו ליה. סליק, ותיב ארישא דדיקלא. אמר ליה, רבי: אם נאמר "כבש" למה נאמר "אחד"? אמר להו: צורבא מדרבנן הוא, שבקוהו. אמר ליה: "אחד" — מיוחד שבעדו. אמר ליה: מימי לא קבלתי מתנות, ולא עמדתי על מדותי, וותרן בממוני הייתי. לא קבלתי מתנות, כי הא דרבי אלעזר כי הוה משדרי ליה מתנות מבי נשיאה — לא הוה שקיל. כי הוה מזמני ליה — לא הוה אזיל, אמר להו: לא ניחא לכו דאחיה, דכתיב: "שונא מתנות יחיה". **רבי זירא** כי הוה משדרי ליה מבי נשיאה — לא הוה שקיל. כי הוה מזמני ליה — אזיל. אמר: אתייקורי דמתייקרי בי. ולא עמדתי על מדותי — דאמר **רבא**: כל המעביר על מדותיו — מעבירין ממנו כל פשעיו, שנאמר: "נושא עון ועובר על פשע". למי נושא עון — למי שעובר על פשע.

שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה: במה הארכת ימים? אמר לו: קצת בחיי? אמר לו: רבי, תורה היא וללמוד אני צריך. אמר לו: מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע. דאמר רבי יוחנן: אסור לאדם להסתכל בצלם דמיות אדם רשע, שנאמר: "לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך". רבי אלעזר אמר: עיניו כחות, שנאמר: "ויהי כי זקן יצחק ותכנין עיניו מראות", משום דאסתכל בעשו הרשע. והא גרמא ליה? והאמר רבי יצחק: לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קלל את שרה, ונתקיים בנרעה, שנאמר: "הנה הוא לך כסות עינים": אל תקרי "כסות", אלא "כסית עינים"! הא והא גרמא ליה. רבא אמר, מהכא: "שאת פני רשע לא טוב". בשעת פטירתו, אמר לו: [רבי] ברכני! אמר לו: יהי רצון שתגיע לחצי ימי. ולכולהו לא? אמר לו: הבאים אחריך — בהמה ירעו!

אבהו בר איהי ומנימן בר איהי, חד אמר: תיתי לי דלא אסתכלי בגוי, וחד אמר: תיתי לי דלא עבדי שותפות בהדי גוי.

שאלו תלמידיו את רבי זירא: במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני, ולא הרהרתי במבואות המטופפות, ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא ששתי בתקלת חבירי, ולא קראתי לחבירי (בחניכותו), ואמרי לה: (בחניכותו).

[ד. קלות ראש בבתי כנסיות]

גמ' תנו רבנן: בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש. אין אוכלין בהן, ואין שותין בהן, [כח, ב] ואין גיאותין בהם, ואין מטיילין בהם, ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים. ואין מספידין בהן הספד של יחיד. אבל קורין בהן, ושונין בהן, ומספידין בהן הספד של רבים, אמר רבי יהודה: אימתי — בישובן, אבל בחורבן — מניחין אותן ועולין בהן עשבים, ולא יתלוש מפני עגמת נפש. עשבים מאן דכר שמיהו: חסורי מיחסרא והכי קתני: ומכבדין אותן ומבריצין אותן כדי שלא יעלו בהן עשבים. אמר רבי יהודה: אימתי — בישובן, אבל בחורבן — מניחין אותן לעלות. עלו בהן עשבים — לא יתלוש, מפני עגמת נפש.

אמר רב אסי: בתי כנסיות שבבבל, על תנאי הן עשוין. ואף על פי כן, אין נוהגין בהן קלות ראש. ומאי ניהו — חשבונות.

אמר **רב אסי**: בית הכנסת שמחשבין בו חשבונות — מלינין בו את המת.
מלינין סלקא דעתך? לא סגי דלאו הכי? אלא, לסוף שילינו בו מת מצנה.
ואין נאותין בהן.

אמר **רבא**: חכמים ותלמידיהם מותרין, דאמר **רבי יהושע בן לוי**: מאי בי רבנן — ביתא דרבנן.

ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים.

כי הא דרבינא ורב אדא בר מתנה הוו קיימי ושאלי שאילתא מרבא, אתא זילתא דמיטרא, עילי לבי כנישתא אמרי: האי דעילין לבי כנישתא לאו משום מיטרא, אלא משום דשמעתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא.

אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי**: אי אצריך ליה לאיניש למיקרי גברא מבי כנישתא, מאי? אמר ליה: אי צורבא מרבנן הוא — לימא הלכתא, ואי תנא הוא — לימא מתניתין, ואי קרא הוא — לימא פסוקא. ואי לא, לימא ליה לנזקא: אימא לי פסוקיך. אי נמי, נישתי פורתא וניקום.

ומספידין בהן הספד של רבים.

הכי דמי הספידא דרבים? מחוי **רב חסדא**: כגון הספידא דקאי ביה רב ששת.
מחוי **רב ששת**: כגון הספידא דקאי ביה רב חסדא.

רפרם אספדה לכלתיה בבי כנישתא, אמר: משום יקרא דידי ודמיתא אתו כוליה עלמא.

רבי זירא ספדיה לההוא מרבנן בבי כנישתא, אמר: אי משום יקרא דידי, אי משום יקרא (דידיה) דמיתא, אתו כולי עלמא.

ריש לקיש ספדיה לההוא צורבא מרבנן דשכיח בארעא דישראל דהוה תני הלכתא בעשרים וארבע שורתא, אמר: ווי חסרא ארעא דישראל גברא רבה.

ההוא דהוה תני הלכתא סיפרא וסיפרי ותוספתא ושכיב, אתו ואמרו ליה **לרב נחמן**: ליספדיה מר! אמר: הכי נספדיה? הי צנא דמלי סיפרי דחסר?! תא חזי מה בין תקיפי דארעא דישראל לחסידי דבבל.

תנו התם: ודאשתמש בתנא — חלף. תני **ריש לקיש**: זה המשתמש במי ששונה הלכות בתורה של תורה.

ואמר **עולא**: לשתמש איניש במאן דתני ארבעה, ולא לשתמש במאן דמתני ארבעה. כי הא דריש לקיש הוה אזיל באורחא מטא עורקמא דמיא, אתא ההוא גברא ארפביה אפתפיה וקא מעבר ליה. אמר ליה: קרית? אמר ליה: קרנא. תנית? תנינא ארבעה סידרי משנה. אמר ליה: פסלת לך ארבעה טורי וטענת בר לקיש אפתפך? שדי בר לקישא במנא? אמר ליה: ניחא לי דאשמיעה למר. אי הכי, גמור מיני הא מלתא דאמר **רבי זירא**: בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחךדל יושבות עליו שבעה נקיים.

תנא דבי אליהו: כל השונה הלכות, מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר: "הליכות עולם לו", אל תקרי "הליכות" אלא "הלכות".

תנו רבנן: [כט, א] מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת, ולהכנסת הפלה. אמרו עליו על **רבי יהודה ברבי אילעאי** שהיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת הפלה. במה דברים אמורים — בשאין שם כל צורכו, אבל יש שם כל צורכו — אין מבטלין.

וכמה כל צורכו? אמר **רב שמואל בר אינא משמיה דרב**: תריסר אלפי גברי, ושיטא אלפי שיפורי. ואמרי לה: תריסר אלפי גברי, ומינייהו שיטא אלפי שיפורי. **עולא** אמר: כגון דחייצי גברי מאבולא עד סיכרא. **רב ששת** אמר: כנתינתה כף נטילתה. מה נתינתה בששים ריבוא, אף נטילתה בששים ריבוא. הני מיילי למאן דקרי ותני, אבל למאן דמתני — לית ליה שיעורא.

[ה. שכינה עמהם]

תנאי, **רבי שמעון בן יוחי** אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו — שכינה עמהן. גלו למצרים — שכינה עמהן, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביד בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהן, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהן עתידין ליגאל — שכינה עמהן, שנאמר: "ושב ה' אלהיך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגלויות.

בבבל היכא? אמר **אבוי**: בבי כנישתא דהוצל, ובבי כנישתא ד"שן ויתבי" בנהרדעא. ולא תימא הכא והכא, אלא זמנין הכא וזמנין הכא.

אמר **אבוי**: תיתי לי, דכי מרחיקנא פרסה, עיילנא ומצלנא התם.

אבוה דשמואל [ולוי] הוּו יתבי בכנישתא דשף ויתבי בנהרדעא. אתאי שכינה, שמעו קול ריגשא [קמו ונפקו]. **רב ששת** הוה יתיב בבי כנישתא דשף ויתבי בנהרדעא, אתאי שכינה [ולא נפק]. אתו מלאכי השרת וקא מבצתו ליה. אמר לפניו: רבונו של עולם, עלוב ושאינו עלוב, מי נדחה מפני מי? אמר להו: שבקוהו.

"וַיָּאֵהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מַעֲטָ", אמר **רבי יצחק**: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. **ורבי אלעזר** אמר: זה בית רבינו שבבבל.

דרש **רבא**, מאי דכתיב: "ה' מעון אתה היית לנו", אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

אמר **אבוי**: מריש הוא גריסנא בביתא ומצלינא בבי כנישתא, פון דשמעית להא דקאמר דוד: "ה' אהבתי מעון ביתי", הוא גריסנא בבי כנישתא.

תניא, **רבי אלעזר הקפר** אומר: עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנאמר: "כי תבוא בְּהָרִים וּבְכַרְמֵל בָּיִם יְבֵא", והלא דברים קל וחומר: ומה תבוא וְכַרְמֵל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה, נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה — על אחת כמה וכמה.

דרש **בר קפרא**, מאי דכתיב: "למה תרצדון הרים גבנונים", יצתה בת קול ואמרה להם: למה תרצו דין עם סיני? פולקם בעלי מומים אתם אצל סיני. כתיב הקא: "גבנונים", וכתיב הַתֵּם: "או גבן או דק".

אמר **רב אשי**: שמע מינה האי מאן דיהיר — בעל מום הוא.

[ו. בית הכנסת שחרב]

[משנה: ועוד אמר **רבי יהודה**: בית הכנסת שחרב — אין מספידין בתוכו. ואין מפשילין בתוכו חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שוטחין על גגו פירות, ואין עושין אותו ספנדרגא, שנאמר: "והשמותי את מקדשיכם" — קדושתו אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלוש, מפני עגמת נפש].

אין עושין אותו ספנדרגא.

מאי "ספנדרגא"? אמר **רבא**: ספנדרגא כשמה. מאי כשמה? כמאן דאמר: אדמסיפנא אדרי, איעול בהא.

אמר רבי אבהו: אם היה שביל מעיקרא — מותר.

אמר רב נחמן בר יצחק: הנכנס על מנת שלא לעשות קפנדריא — מותר לעשותו קפנדריא.

ואמר רבי חלבא אמר רב הונא: הנכנס לבית הקנסת להתפלל — מותר לעשותו קפנדריא, שנאמר: "ובבא עם הארץ לפני ה' במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב".

[ז. עלו בו עשבים]

[משנה: עלו בו עשבים לא יתלוש, מפני עגמת נפש].

עלו בו עשבים — לא יתלוש, מפני עגמת נפש. והתנא: אינו תולש ומאכיל, אבל תולש ומניח! כי תנן נמי מתניתין — תולש ומאכיל תנן.

תנו רבנן: בית הקברות, אין נוהגין בהן קלות ראש. אין מרעין בהן בהמה, ואין מוליכין בהן אמת המים, ואין מלקטין בהן עשבים. ואם ליקט — שורפן במקומו, מפני כבוד מתים. אהייא? אילימא אסיפא — כיון ששורפן במקומו מאי כבוד מתים איפא? אלא ארישא.

סוגיה יט [כט.-ל:]: הקריאה בתורה

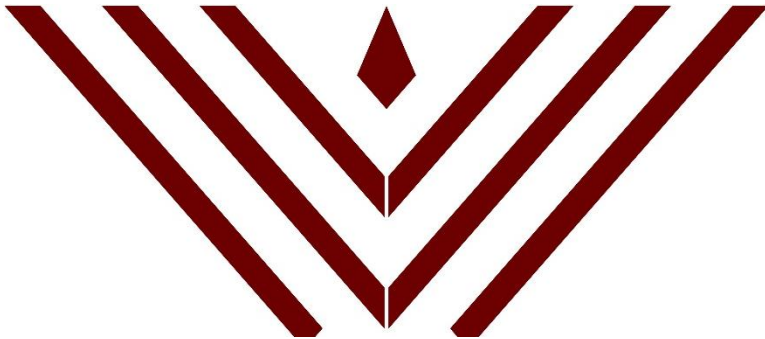
שָׁנָאֵמֶר: "וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל",

מִצֻּוְתוֹ שֶׁיְהוּ קוֹרְיוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנוֹ.

ראש חדש אדר שחל להיות בשבת, קורין
בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת
— מקדימין לשעבר, ומפסיקין לשבת
אחרת. בשנה "זכור". בשלישית פרה
אדומה. ברביעית "החדש הזה לכם".
בחמישית חורין לקסדרן. לכל
מפסיקין: בראשי חדשים, בחנוכה
ובפורים, בתעניות ובמעמדות, וביום
הכפורים.

בפסח קורין בפרשת מועדות של תורת
כהנים. בעצרת — "שבעה שבועות".
בראש השנה — "בחודש השביעי באחד
לחדש". ביום הכפורים — "אחרי מות".
ביום טוב הראשון של חג קורין בפרשת
מועדות שבתורת כהנים, ובשאר כל
ימות החג בקרבנות החג. בחנוכה —
בנשיאים. בפורים — "ויבא עמלק".
בראשי חדשים — "ובראשי חדשיכם".
במעמדות — במעשה בראשית. בתעניות
— ברכות וקללות. אין מפסיקין
בקללות, אלא אחד קורא את כולן. בשני
ובחמישי, בשבת במנחה — קורין
קסדרן, ואין עולים להם מן החשבון.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ארבע פרשיות	קריאה בכל השנה	מקום שמפסיקים	פוחח ורואה ומברך וקורא	גלילת ספר תורה	אלה מועדי ה'	כל אחד בזמנו

תמצית הסוגיה: הסוגיה עוסקת בקריאת התורה במהלך השנה כולה.

פתיחת הסוגיה היא בארבע פרשיות – שקלים, זכור, פרה, החודש. לאחר מכן מסודרים הקריאות של כל הימים המיוחדים. בסיום הסוגיה נאמר שהמצוה של "אשר תקראו אותם במועדם", היא לקרוא כל אחד ואחד בזמנו.

במרכז הסוגיה באו כמה דינים של קריאת התורה בכל השנה – מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה אם ממשיכים בשבת את הקריאה בשבת במנחה, בשני ובחמישי או שחוזרים ומתחילים את הקריאה, ומחלוקתם כיצד פותח ורואה ומברך וקורא.

בנוסף, באו מימרות של רבי שפטיה בשם רבי יוחנן על דרך הגלילה של הספר.

[א. ארבע פרשיות]

[משנה: ראש חֹדֶשׁ אֶדָר שֶׁחָל לֵהְיוֹת בְּשַׁבָּת, קוֹרִין בְּפֶרֶשֶׁת שְׁקָלִים. חָל לֵהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת — מְקַדִּימִין לְשַׁעֲבֵר, וּמְפַסְקִין לְשַׁבָּת אַחֲרֶת. בְּשַׁנְיָה "זְכוֹר". בְּשְׁלִישִׁית פָּרָה אֲדוּמָה. בְּרִבְעִית "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם". בְּחֲמִישִׁית חוֹזְרִין לְכַסְדָּרָן. לְכָל מְפַסְקִין: בְּרָאשֵׁי חֻדְשִׁים, בְּחֲנוּכָה וּבְפֻרִים, בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת, וּבְיוֹם הַכְּפֻרִים].

גמ'. תנו היתם: באחד באדר משמיעין על השקלים, [כט, ב] ועל הפלאים. בשלמא על הפלאים — דזמן זריעה היא, אלא על השקלים מנלו? אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה, דאמר קרא: "זאת עולת חודש בחדשו", אמרה תורה: חדש והבא קרבן מתרוימה חדשה. וכינו דבניסן בעי אקרוי מתרוימה חדשה, קדמינו וקרינו באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש.

כמאן — דלא פרבן שמעון בן גמליאל. דאי רבן שמעון בן גמליאל, האמר שתי שבתות, דתניא: שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות. אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל, כיון דאמר מר: בחמשה עשר בו שולחנות יושבין במדינה ובעשרים וחמשה יושבין במקדש — משום שולחנות קדמינו וקרינו.

מאי פרשת שקלים? רב אמר: "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי". ושמואל אמר: "כי תשא".

בשלמא למאן דאמר "כי תשא", היינו דקרי לה פרשת שקלים — דכתיב בה "שקלים". אלא למאן דאמר "את קרבני לחמי", הכא מידי "שקלים" כתיבי היתם? אין, טעמא מאי — כדרבי טבי.

בשלמא למאן דאמר "צו את בני ישראל" — משום דכתיבי "קרבנות" היתם, כדרבי טבי. אלא למאן דאמר "כי תשא", "קרבנות" מי כתיבי? שקלים לאדנים כתיבי! דתני רב יוסף: שלש תרומות הן. של מזבח למזבח, ושל אדנים לאדנים, ושל בֶּדֶק הבית לבֶּדֶק הבית.

בשלמא למאן דאמר "כי תשא", היינו דשני האי ראש חדש משאר ראשי חדשים, אלא למאן דאמר "צו את קרבני", מאי שני? שני, דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בעניינא דיומא וחד בדראש חודש, ואילו האידנא — כולו בדראש חודש. הניחא למאן דאמר לסדר פרשיות הוא חוזר. אלא למאן דאמר לסדר הפטרות הוא חוזר, ופרשתא דיומא קרינו, מאי שני? שני, דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בעניינא דיומא וחד קרי בדראש חודש, ואילו האידנא — קרו תלתא בעניינא דיומא, וארבעה קרו בדראש חודש.

מיתיבי: ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים, ומפטירין ביהודע הכהן. בשלמא למאן דאמר "כי תשא", היינו דמפטירין ביהודע הכהן — דדמי ליה, דכתיב: "כסף נפשות ערכו", אלא למאן דאמר "את קרבני לחמי", מי דמי? דמי, כדרבי טבי.

מיתבי: חל להיות בפרשה הסמוכה לה, בין מלפניה ובין מלאחריה — קורין אותה וכופלין אותה. בשלמא למאן דאמר "כי תשא" היינו דמתרמי בההוא זימנא. אלא למאן דאמר "צו ... את קרבני", מי מתרמי בההוא זימנא? אין לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בתלת שנין.

תנא כוותיה דשמואל: ראש חדש אדר שחל להיות בשבת, קורין "כי תשא" ומפטירין ביהודע הכהן.

אמר רבי יצחק נפחא: ראש חדש אדר שחל להיות בשבת — מוציאין שלש תורות, וקורין בהן אחד בענינו של יום, ואחד בשל ראש חדש, ואחד ב"כי תשא".

ואמר רבי יצחק נפחא: ראש חדש טבת שחל להיות בשבת — מביאין שלש תורות, וקורין בהן אחד בענינו של יום, ואחד בדראש חודש, ואחד בחנוכה.

וצריכא, דאי איתמר בהא — בהא קאמר רבי יצחק, אבל בהך — כרב סבירא ליה, דאמר פרשת שקלים "את קרבני לחמי", ובשתי תורות סגי, קא משמע לן. ולימא הא ולא בענא הך! חדא מקלל חבירתה איתמר.

איתמר: ראש חדש טבת שחל להיות בחול, אמר רבי יצחק: קרו תלתא בראש חדש, וחד בחנוכה. ורב דימי דמן חיפא אמר: קרו תלתא בחנוכה, וחד בראש חדש.

אמר רבי מני: כוותיה דרבי יצחק נפחא מסתברא, דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

אמר רבי אבין: כוותיה דרב דימי מסתברא, מי גרם לרביעי שניבא — ראש חדש, הלכך רביעי בראש חדש בעי מיקרי.

מאי הוי עלה? רב יוסף אמר: אין משגיחין בראש חודש, ורבה אמר: אין משגיחין בחנוכה, והלכתא: אין משגיחין בחנוכה, וראש חדש עיקר.

איתמר: חל להיות ב"ואתה תצוה", אמר רבי יצחק נפחא: קרו שיתא מ"ואתה תצוה" עד "כי תשא", וחד מ"כי תשא" עד "ועשית". אמר אבין: [ל, א] אמר: אוקומי הוא דקא מוקמי התם. אלא אמר אבין: קרו שיתא מ"ואתה תצוה" עד "ועשית", וחד תני וקרי מ"כי תשא" עד "ועשית".

מיתיבי: חל להיות בפירשה הסמוכה לה, בין מלפניה בין מלאחריה — קורין אותה וכופלין אותה. בשלמא לאבני נחא, אלא לרבי יצחק נפחא קשאי! אמר לך רבי יצחק נפחא: ולאבני מי נחא? תינח לפניה, לאחריה היכי משכחת לה? אלא מאי אית לך למימר: כופלה בשבתות, הכא נמי כופלה בשבתות.

חל להיות ב"כי תשא" עצמה, אמר רבי יצחק נפחא: קרו שיתא מן "ועשית" עד "ויקהל", וחד קרי מ"כי תשא" עד "ועשית". מתקיף לה אבני: השתא אמרי למפרע הוא דקרי! אלא אמר אבני: קרו שיתא עד "ויקהל", וחד תני וקרי מ"כי תשא" עד "ועשית".

תנא כוותיה דאבני: חל להיות ב"כי תשא" עצמה — קורין אותה וכופלין אותה.

חל להיות בתוך השבת — מקדימין לשבת שעברה.

איתמר: ראש חדש אדר שחל להיות בערב שבת, רב אמר: מקדימין, ושמואל אמר: מאחרין. רב אמר מקדימין — דאם כן בצרי להו יומי שולחנות. ושמואל אמר מאחרין — אמר לך: סוף סוף חמיסר במעלי שבתא מיקלע, ושולחנות לא נפקי עד חד בשבא, הלכך מאחרין.

תנו: חל להיות בתוך השבת — מקדימין לשעבר, ומפסיקין לשבת אחרת. מאי לאו אפילו בערב שבת? לא, בתוך השבת דוקא.

תא שמע: איזו היא שבת ראשונה — כל שחל ראש חדש אדר להיות בתוכה, ואפילו בערב שבת. מאי לאו: אפילו בערב שבת — דומיא דתוכה, מה תוכה מקדימין — אף ערב שבת מקדימין! אמר שמואל: בה. וכו' תנא דבי שמואל: בה.

כתנאי: מסרגין לשבתות, דברי רבי יהודה הנשיא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אין מסרגין. אמר רבי שמעון בן אלעזר: אימתי אני אומר אין מסרגין — בזמן שחל להיות בערב שבת, אבל בזמן שחל להיות בתוך השבת — מקדים וקורא משבת שעברה, אף על פי שהוא שבת.

בשנייה "זכור" וכו'.

איתמר: פורים שחל להיות בערב שבת, רב אמר: מקדימין פרשת זכור, ושמואל אמר: מאחרין. רב אמר מקדימין — כי היכי דלא תיקדום עשיה

לזכירה. ושמואל אמר מאחריו — אמר לך: כִּינן דַּאיכָא מוּסְפִין דְּעֵבְדִי
בְּחִמְסִיר, עֲשֵׂהָ וְזָכִירָה בְּהִדִּי קָא אֲתִינן.

תנו: בְּשִׁנְיָה "זְכוּר". וְהָא כִּי מִיקְלַע רִישׁ יֶרֶחָא בְּשַׁבָּת, מִיקְלַע פּוּרִים בְּעָרְב
שַׁבָּת, וְקִתְנִי בְּשִׁנְיָה "זְכוּר"! אָמַר **רַב פָּפָא**: מַאי שְׁנִיָּה — שְׁנִיָּה לְהַפְסָקָה.

תא שְׁמַע: אִיזוּ שַׁבָּת שְׁנִיָּה — כָּל שְׁחַל פּוּרִים לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאַפִּילוּ בְּעָרְב
שַׁבָּת. מַאי לָאוּ: עָרְב שַׁבָּת — דּוּמְיָא דְּתוֹכָהּ, מָה תוֹכָהּ מְקַדִּימִין — אֶף עָרְב
שַׁבָּת מְקַדִּימִין! אָמַר **שְׁמוּאֵל**: בָּהּ. וְכֵן תֵּנָא דְּבִי **שְׁמוּאֵל**: בָּהּ.

חל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת עֲצֻמָּה, אָמַר **רַב הוּנָא**: לְדַבְּרִי הַכֹּל אִין מְקַדִּימִין. **וְרַב נַחֲמָן**
אָמַר: עֲדִינן הִיא מְחֻלּוּקֶת.

אִיתָמַר נָמִי, אָמַר **רַבִּי חֲזִיָּא בַּר אֲבָא**, אָמַר **רַבִּי אֲבָא אָמַר רַב**: פּוּרִים שְׁחַל
לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת — מְקַדִּים וְקוּרָא בְּשַׁבָּת שְׁעָבְרָה "זְכוּר". בְּשָׁלִישִׁית פָּרָה אֲדוּמָה
זְכוּ.

תנו רבנן: אִיזוּ הִיא שַׁבָּת שְׁלִישִׁית — כָּל שְׁסֻמוּכָה לְפּוּרִים מֵאַחֲרֶיהָ.

אִיתָמַר, **רַבִּי חֲמַא בְּרַבִּי חֲנִינָא** אָמַר: שַׁבָּת הַסֻּמוּכָה לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן. וְלֹא
פָּלִיגִי: הָא דַּאיִקְלַע רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן בְּשַׁבָּת, הָא דַּאיִקְלַע בְּאַמְצַע שַׁבָּת.

בְּרַבִּיעִית "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם".

תנו רבנן: רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת — קוּרִין "כִּי תִשָּׂא", וּמִפְטִירִין
בִּ"הוֹיָדָע". וְאִי זֹו הִיא שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה — כָּל שְׁחַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר לְהִיּוֹת
בְּתוֹכָהּ, וְאַפִּילוּ בְּעָרְב שַׁבָּת. בְּשִׁנְיָה "זְכוּר", וּמִפְטִירִין "פִּקְדָתִי". וְאִי זֹו הִיא
שַׁבָּת שְׁנִיָּה — כָּל שְׁחַל פּוּרִים לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאַפִּילוּ בְּעָרְב שַׁבָּת. בְּשָׁלִישִׁית
פָּרָה אֲדוּמָה, וּמִפְטִירִין "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם". וְאִי זֹו הִיא שַׁבָּת שְׁלִישִׁית — כָּל
שְׁסֻמוּכָה לְפּוּרִים מֵאַחֲרֶיהָ. בְּרַבִּיעִית הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וּמִפְטִירִין "כֹּה אָמַר ה'
[אֱלֹהִים] בְּרִאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ". [ל, ב] וְאִיזוּ הִיא שַׁבָּת רַבִּיעִית — כָּל שְׁחַל
רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאַפִּילוּ בְּעָרְב שַׁבָּת.

בְּחִמְשִׁית חוֹזְרִין לְכֻסְדָּרָן זְכוּ.

לְסָדֵר מַאי? **רַבִּי אֲמִי** אָמַר: לְסָדֵר פְּרָשִׁיּוֹת הוּא חוֹזֵר. **רַבִּי יְרֵמְיָה** אָמַר: לְסָדֵר
הַפְּטוּרוֹת הוּא חוֹזֵר. אָמַר **אַבְנִי**: כְּוֹתִיָּה דְּרַבִּי אֲמִי מִסְתַּבֵּרָא, דִּתְנִין: לְכָל
מִפְסִיקִין, לְרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים, לְחֻנוּפָה, וּלְפּוּרִים, לְתַעֲנוּיּוֹת, וּלְמַעֲמָדוֹת, וּלְיוֹסִם

הכפורים. בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאָמַר: לְסִדֵּר פְּרָשִׁיּוֹת הוּא חוֹזֵר — הִינֵנו דְּאִיכָא פְּרָשָׁה בְּחוּל. אֵלָּא לְמָאן דְּאָמַר: לְסִדֵּר הַפְּטָרוֹת הוּא חוֹזֵר — הַפְּטָרָה בְּחוּל מִי אִיכָּא? וְאֵידֶּךָ — הָא כְּדֵאִיתָא וְהָא כְּדֵאִיתָא.

ובתעניות למה לי הפסקה? ליקרי מצפרא בענינא דיומא, ובמנחה בתעניתא! מסייע ליה לרב הונא, דאמר **רב הונא**: מצפרא כינופגא.

היכי עבדינו? אמר **אבוי**: מצפרא לפלגיה דיומא מעיינינו במילי דמתא. מפלגיה דיומא לפגיא, ריבגא דיומא קרו ומפטרי, וריבגא דיומא בעו רחמי, שגאמר: "ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום ורביעית (היום) מתוודים ומשפתחים". ואיפוך אנא? לא סלקא דעתך, דכתיב: "ואלי גאספו כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה ואני יושב משומם עד למנחת הערב", וכתיב: "ובמנחת הערב קמתי מתעניתיי".

[ב. קריאת התורה בכל השנה]

[משנה: בפסח קורין בפְּרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁל תּוֹרַת כֹּהֲנִים. בְּעֶצְרָת — "שְׁבַעָה שְׁבועוֹת". בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה — "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ". בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — "אַחֲרֵי מוֹת". בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג קוֹרִין בְּפְרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שְׁבַת־תּוֹרַת כֹּהֲנִים, וּבְשָׂאֵר כָּל יָמוֹת הַחַג בְּקִרְבָּנוֹת הַחַג. בַּחֲנוּכָה — בְּנִשְׂיָאִים. בְּפּוּרִים — "וַיָּבֵא עֲמֶלֶק". בְּרֵאשִׁי חֲדָשִׁים — "וּבְרֵאשִׁי חֲדָשֵׁיכֶם". בְּמַעֲמָדוֹת — בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. בְּתַעֲנִיּוֹת — [לא, א] בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. אִין מְפָסִיקִין בְּקְלָלוֹת, אֵלָּא אַחַד קוֹרֵא אֶת כּוֹלָן. בְּשָׁנִי וּבְחֲמִישִׁי, בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה — קוֹרִין כְּסִדֵּרָן, וְאִין עוֹלִים לָהֶם מִן הַחֲשֻׁבוֹן].

גמ'. תנו רבנן: בפסח קורין בפְּרָשַׁת מוֹעֲדוֹת ומפטירין בפסח גלגל, והאידנא דאיכא תרי יומי, יומא קמא — בפסח גלגל, ולמחר — בפסח לאשיהו.

ושאר ימות הפסח מלקט וקורא מענינו של פסח. מאי היא? אמר **רב פפא**: מאפ"ו סימן.

יום טוב האחרון של פסח קורין "ויחי בשלח", ומפטירין "ויידבר דוד". ולמחר "כל הבכור", ומפטירין "עוד היום".

אמר **אבוי**, והאידנא נהוג עלמא למיקרי: משך תורא, קדש בכספא, פסל במדברא, שלח בוכרא.

בַּעֲצֶרֶת "שְׁבַעַה שְׁבוּעוֹת", וּמִפְטִירִין בְּחִבְקוֹק. **אַחֲרִים** אוֹמְרִים: "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי", וּמִפְטִירִין בְּמִרְכָּבָה. וְהַאֲדָנָא דְאִיכָא תְּגִי יוֹמִי, עֲבַדִּינוּ כְּתִירוֹנֵיהּ וְאִיפְכָא.

בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה: "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי", וּמִפְטִירִין: "הֵבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם". וְגַשׁ אוֹמְרִים: "וְהָ' פָקַד אֶת שָׁרָה", וּמִפְטִירִין בְּחִנָּה. וְהַאֲדָנָא דְאִיכָא תְּגִי יוֹמִי — יוֹמָא קָמָא כְּגַשׁ אוֹמְרִים, לְמַחֵר: "וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם", וּמִפְטִירִין "הֵבֵן יָקִיר".

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים קוֹרִין "אַחֲרֵי מוֹת", וּמִפְטִירִין "כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשְׂא".
וּבְמִנְחָה קוֹרִין בְּעֶרְיוֹת וּמִפְטִירִין בְּיוֹנָה.

אָמַר **רַבִּי יוֹחָנָן**: כָּל מְקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַתָּה מוֹצֵא עֲנוּתָנוּתוֹ. דְּבָר זֶה כְּתוּב בַּתּוֹרָה, וְשְׁנוּי בְּנִבְיָאִים, וּמְשׁוּלָשׁ בְּכַתּוּבִים.

כְּתוּב בַּתּוֹרָה: "כִּי ה' אֱלֹהֶיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים", וּכְתִיב בַּתְּרִיה: "עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאֶלְמָנָה".

שְׁנוּי בְּנִבְיָאִים: "כֹּה אָמַר רָם וְנִשְׂא שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ וְגו'", וּכְתִיב בַּתְּרִיה: "וְאֵת דָּכָא וְשִׁפְל רֹחַ".

מְשׁוּלָשׁ בְּכַתּוּבִים, דְּכְתִיב: "סוּלוּ לְרוֹכֵב בְּעֶרְבוֹת בִּיָּה שְׁמוֹ", וּכְתִיב בַּתְּרִיה: "אֲבִי יְתוֹמִים וְדִין אֶלְמָנוֹת".

יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג קוֹרִין בְּפֶרֶשֶׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבַתּוֹרַת כְּהֻנִּים, וּמִפְטִירִין "הִנֵּה יוֹם בָּא לָהּ".

וְהַאֲדָנָא דְאִיכָא תְּגִי יוֹמִי, לְמַחֵר מִיִּקְרָא הָכִי נְמִי קָרִינוּ, אֶפְטוֹרִי מֵאִי מִפְטִירִין — "וַיִּקְהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה".

וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַחַג קוֹרִין בְּקֶרְבָּנוֹת הַחַג.

יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן קוֹרִין "כָּל הַבְּכוֹר", מִצּוֹת וְחוּקִים וּבְכוֹר, וּמִפְטִירִין "וַיַּהֲיֶה כְּכֹלֹת שְׁלֹמֹה".

לְמַחֵר קוֹרִין "וְזֹאת הַבְּרָכָה", וּמִפְטִירִין "וַיַּעֲמֵד שְׁלֹמֹה".

אמר **רב הונא אמר רב**: שבת שחל להיות בחולו של מועד, בין בפסח, בין בסוכות — מקרא קרינו "ראה אתה". אפטורי, בפסח — "העצמות הקבשות". ובסוכות — "ביום בא גוג".

בחנוכה — בנשיאים, ומפטירין בנרות דזכרנה. ואי מיסקלעי שתי שבתות — קמייטא בנרות דזכרנה, בתרייתא בנרות שלמה.

בפורים — "ויבא עמלק".

בראשי חדשים — "ויבראשי חדשיכם".

ראש חודש שחל להיות בשבת, מפטירין "והיה מדי חודש בחדשו".

חל להיות באחד בשבת, מאתמול מפטירין "ויאמר לו יהונתן מחר חדש".

אמר **רב הונא**: [לא, ב] ראש חודש אב שחל להיות בשבת, מפטירין "חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח". מאי "היו עלי לטורח"? אמר הקדוש ברוך הוא: לא דיין להם לשראאל שחוטאין לפני, אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהם.

בתשעה באב גופיה מאי מפטירין? אמר **רב**: "איכה היתה לזונה".

מקרא מאי? תנא, **אחרים** אומרים: "וְאֵם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי", **רבי נתן בר יוסף** אומר: "עד אנה ונאצוני העם הזה", **ויש אומרים**: "עד מתי לעדה הרעה הזאת". אמר **אבוי**: האידנא נחוג עלמא למיקרי "כי תוליד בנים", ומפטירין "אסוף אסיפם".

[במעמדות] במעשה בראשית וכו'.

מנהגי מילי? אמר **רבי אמי**: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי". וכתוב: "ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה", אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, שמא חס ושלום ישראאל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר לו: לאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, "במה אדע"? אמר לו: "קחה לי עגלה משולשת וגו'". אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים. בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו: כבר תשנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן, ומוחל אני על כל עונותיהם.

בתעניות ברכות וקללות, ואין מפסיקין בקללות.

מנא הני מילי? אמר רבי חייה בר גמדיא אמר רבי אסי: דאמר קרא "מוסר ה' בני אל תמאס". ריש לקיש אמר: לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות.

אלא היכי עבדי? תנא: כשהוא מתחיל — מתחיל בפסוק שלפניהם, וכשהוא מסיים — מסיים בפסוק שלאחריהן.

אמר אבוי: לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים, אבל קללות שבמשנה תורה — פוסק. מאי טעמא — הללו בלשון רבים אמורות, ומשה מפי הגבורה אומר, והללו בלשון יחיד אמורות, ומשה מפי עצמו אומר.

לוי בר בוטי הוה קרי וקא מגמגם קמיה דרב הונא בארורי. אמר לו: אכנפשוך. לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים, אבל שבמשנה תורה — פוסק.

תנא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תיקן להן לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא? אמר אבוי ואיתימא ריש לקיש: כדי שתכלה השנה וקללותיה. בשלמא שבמשנה תורה, איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה. אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא? אין, עצרת נמי ראש השנה היא. דתנן: ובעצרת על פירות האילן.

תנא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך זקנים "סתור" וילדים "בנה" — סתור ואל תבנה, מפני שסתירת זקנים בגין, ובגין נערים סתירה. וסימן לדבר — רחבעם בן שלמה.

[ג. מקום שמפסיקין]

תנו רבנן: מקום שמפסיקין בשבת שחרית — שם קורין במנחה, במנחה — שם קורין בשני, בשני — שם קורין בחמישי, בחמישי — שם קורין לשבת הבאה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מקום שמפסיקין בשבת שחרית — שם קורין במנחה, ובשני ובחמישי, ולשבת הבאה.

אמר רבי זירא: הלכה, מקום שמפסיקין בשבת שחרית — שם קורין במנחה, ובשני ובחמישי, ולשבת הבאה. ולימא: הלכה כרבי יהודה! [לב, א] משום דאפקי להו.

[ד. פותח ורואה גולל ומברך]

תנו רבנן: פותח ורואה, גולל ומברך, וחוזר ופותח וקורא. דברי רבי מאיר.
רבי יהודה אומר: פותח ורואה ומברך וקורא.

מאי טעמא דרבי מאיר? כדעולא. דאמר **עולא**: מפני מה אמרו הקורא בתורה לא יסייע למתורגמן — כדי שלא לאמרו תרגום כתוב בתורה. הכא נמי: כדי שלא לאמרו ברכות כתובין בתורה. ורבי יהודה: תרגום — איכא למיטעי, ברכות — ליכא למיטעי.

אמר **רבי זירא** אמר **רב מתנה**: הלכה, פותח ורואה ומברך וקורא. ולימא: הלכה כרבי יהודה! משום דאפכי להו.

אמר **רבי זירא** אמר **רב מתנה**: הלוחות והבימות — אין בהן משום קדושה.

[ה. הגולל ספר תורה]

אמר **רבי שפטיה** אמר **רבי יוחנן**: הגולל ספר תורה — צריך שיעמידנו על התפר.

ואמר **רבי שפטיה** אמר **רבי יוחנן**: הגולל ספר תורה — גוללו מבחוץ, ואין גוללו מבפנים. וכשהוא מהדקו — מהדקו מבפנים, ואינו מהדקו מבחוץ.

ואמר **רבי שפטיה** אמר **רבי יוחנן**: עשרה שקראו בתורה, הגדול שבהם גולל ספר תורה. הגולל נוטל שכר כולן, דאמר **רבי יהושע בן לוי**: עשרה שקראו בתורה, הגולל ספר תורה קיבל שכר כולן. שכר כולן סלקא דעתך? אלא אימא: קיבל שכר כנגד כולן.

ואמר **רבי שפטיה** אמר **רבי יוחנן**: מנין שמשתמשין בבת קול, שנאמר: "ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר". והני מילי, דשמע קל גברא במתא, וקל איתתא בדברא. והוא דאמר: "הין הין" והוא דאמר: "לאו לאו".

ואמר **רבי שפטיה** אמר **רבי יוחנן**: כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר: "וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים וגו'". מתקיף לה **אבאי**: משום דלא ידע לבסומי קלא — "משפטים לא יחיו בהם" קרית ביה?! אלא כדרב **משושא**, דאמר: שני תלמידי חכמים היושבים בעיר אחת ואין נוחין זה את זה בהלכה — עליהם הכתוב אומר: "וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם".

אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: כל האוחז ספר תורה ערום, נקבר ערום. ערום סלקא דעתך? אלא אימא: נקבר ערום בלא מצות. בלא מצות סלקא דעתך? אלא אמר אביי: נקבר ערום בלא אותה מצוה.

אמר רבי ינאי בריה דרבי ינאי סבא משמיה דרבי ינאי רבה: מוטב תיגלל המטפחת ואל יגלל ספר תורה.

[ו-ז. מועדי ה']

[משנה: שְׁנָאָמַר: "וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מִצְוַתוֹ שִׁיְהוּ קוֹרִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנוֹ].

"וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מִצְוַתוֹ שִׁיְהוּ קוֹרִין אוֹתוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנוֹ.

תנו רבנן: משה תיקון להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום. הלכות פסח — בפסח, הלכות עצרת — בעצרת, הלכות חג — בחג.

הדרן עלך בני העיר וסליקא לה מסכת מגילה

להורדת החוברת המלאה/סוגיות בודדות
סרקו את הקוד, או היכנסו לאתר שלנו:

www.peneyhamenora.com